fonds

Wetenschapswinkel

wetenschapswinkel exemplaar

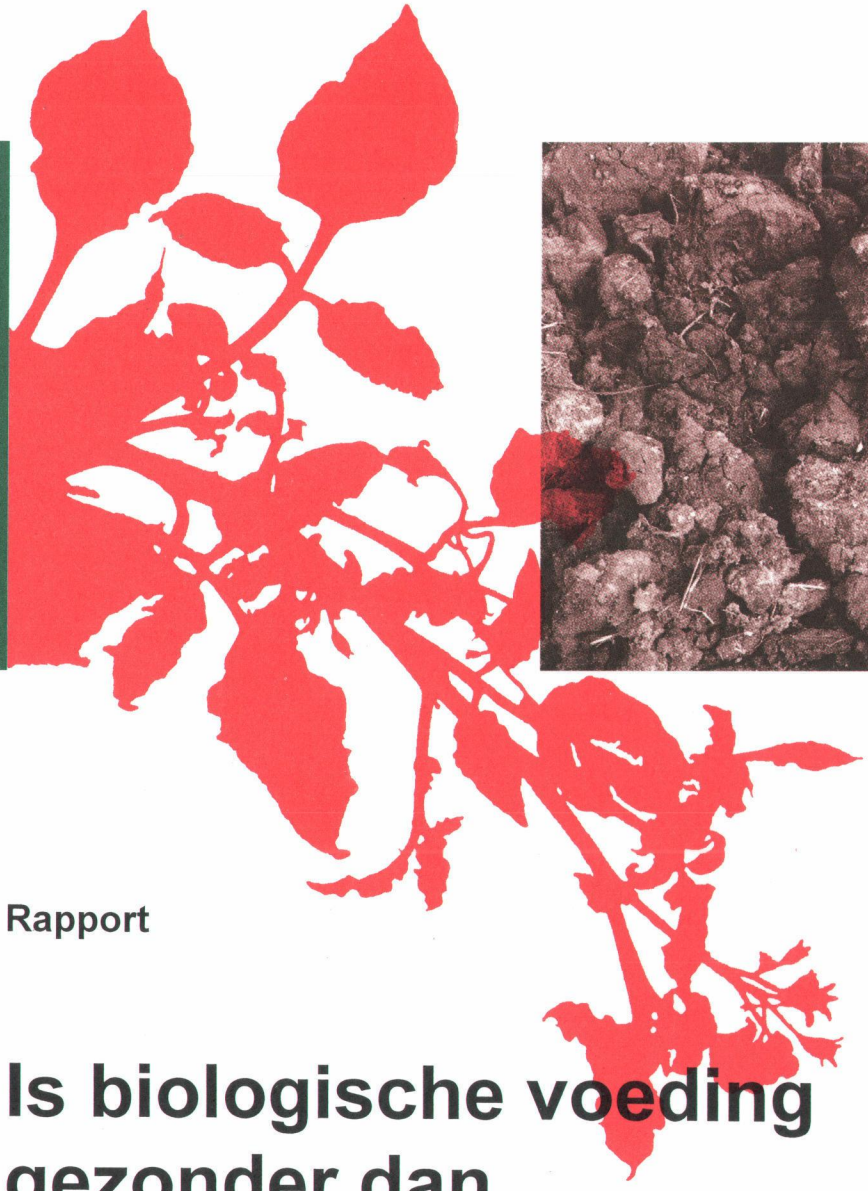

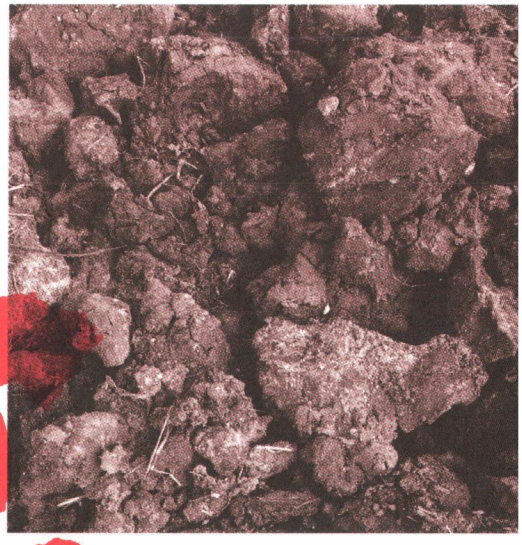

Rapport

Is biologische voeding gezonder dan gangbare?

Ir. C.M.E. van Vliet

afdeling kennisbemiddeling Landbouwuniversiteit Wageningen

130

IS BIOLOGISCHE VOEDING GEZONDER DAN GANGBARE?

Een literatuurstudie

Publicatienummer 130

Ineke van Vliet

Wageningen, juli 1998

Platform Biologica
Postbus 12048
3501 AA Utrecht
030 - 2300713

Het Platform Biologica behartigt de gezamenlijke belangen van mensen en organisaties binnen de biologische landbouw. Daarbij stelt het Platform zich ten doel het bevorderen van de biologische landbouw als perspectief om duurzame landbouw te realiseren

Leerstoelgroep Ontwikkeling van
Ecologische Bedrijfssystemen
Haarweg 333
6709 RZ Wageningen
0317-484006/483522

De Leerstoelgroep Ontwikkeling van Ecologische Bedrijfssysstemen was onderdeel van het Departement Plant- en Gewaswetenschappen van de Landbouwuniversiteit. De leerstoel verzorgde het onderwijs over ecologische landbouw en verrichtte in samenwerking met instituten en leerstoelgroepen wetenschappelijk onderzoek

Afdeling Kennisbemiddeling
Fonds Wetenschapswinkel
Postbus 9101
6700 HB Wageningen
0317-484661/483908

Fonds Wetenschapswinkel is onderdeel van de afdeling Kennisbemiddeling Landbouwuniversiteit Wageningen. Organisaties die niet beschikken over de middelen om zelf onderzoek te laten uitvoeren kunnen hier aanvragen indienen. Fonds Wetenschapswinkel bemiddelt en stelt financiën beschikbaar.
De aanvragen moeten passen in het centrale thema van de Landbouwuniversiteit: landbouw, milieu, natuur en voeding

W 42162

Colofon

Ir. C.M.E. van Vliet. Is biologische voeding gezonder dan gangbare? Rapport Fonds Wetenschapswinkel Landbouwuniversiteit nr. 130 Wageningen, 1998

ISBN 90-6754-538-4

Prijs *f*. 20,00

Voorwoord

Voor veel consumenten is het gezondheidsaspect een belangrijke reden om biologische producten te kopen. Een relatie tussen gezondheid en (de consumptie van) biologisch voedsel is echter nog niet wetenschappelijk aangetoond. In deze studie wordt bekeken op welke wijze bovengenoemde relatie in de literatuur is behandeld en wordt een poging gedaan om meer concretere onderzoeksvragen uit te werken die het inzicht in de relatie tussen biologische producten en gezondheid kunnen verdiepen.

De aanleiding tot het onderzoek was een vraag afkomstig van het Voedingsinstituut Dunamis, één van de leden van het Platform voor Biologische Landbouw & Voeding dat begin april 1998 met de Stichting Biologica gefuseerd is tot het Platform Biologica. Binnen dit Platform worden de gezamenlijke belangen van mensen en organisaties binnen de biologische landbouw beleidsmatig voorbereid en behartigd.

Het onderzoek is uitgevoerd door Mw. ir. Ineke van Vliet die gedurende de periode van het onderzoek in dienst was van de (voormalige) Leerstoelgroep Ontwikkeling van Ecologische Bedrijfssystemen van de Landbouwuniversiteit Wageningen. Naast het onderhavige rapport, dat beoogt de resultaten van het onderzoek bondig samen te vatten, is een uitgebreider werkdocument op aanvraag beschikbaar.
De coördinatie van het onderzoek lag in handen van Prof. Dr. Eric A. Goewie van bovengenoemde Leertoelgroep. Een belangrijke bijdrage aan de discussies rond het onderzoek is verder geleverd door de leden van de begeleidingscommissie onder het voorzitterschap van Mw. J.B.M. Hobbelink van de Afdeling Kennisbemiddeling van de LUW en door de vele leden van de klankbordgroep.

Het onderzoek is gefinancierd door het Fonds Wetenschapswinkel van de LUW.

Wij willen allen heel hartelijk bedanken voor hun inhoudelijke bijdrage aan het onderzoek.

Prof. Dr. E.A. Goewie, onderzoekcoördinator (Leerstoelgroep Ontwikkeling van Ecologische Bedrijfssystemen, LUW)
Drs. E. Frederiks (Afdeling Kennisbemiddeling/Fonds Wetenschapswinkel)

Inhoudsopgave

Voorwoord

1 Inleiding 7

2 Biologische landbouw en samenleving 9

3 Specificering van de vraag of biologisch voortgebracht voedsel gezonder is dan gangbaar voortgebracht voedsel 11
3.1 Definities 11
3.2 Afbakening van de vraag 12

4 Probleemstelling en hypothese 13

5 Aanpak van de studie 15
5.1 Het literatuuronderzoek 15
5.2 Expertanalyse 15
5.3 Analyses door de begeleidingscommissie 15

6 Resultaten 17
6.1 Resultaten volgens reductionistische onderzoeksmethodieken 17
6.2 Resultaten volgens holistische onderzoeksmethoden 18
6.3 Conclusies 19

7 Richtlijnen voor verder onderzoek 21
7.1 Onderzoek naar inhoudstoffen 21
7.2 Toxicologisch onderzoek 21
7.3 Onderzoek naar gezondheidseffecten van biologische voeding bij de mens: mogelijkheden tot epidemiologisch en interventieonderzoek 22

8 Aanbevelingen 25
8.1 Gezondheidsverschil bij verschillende oorsprong van dezelfde producten in de voeding 25
8.2 Verschillen in inhoudstoffen en in gedrag onder toxicologische toetsen 26

9 Bronnen 29

Bijlagen
bijlage 1: Lijst leden begeleidingscommissie en klankbordgroep 31
bijlage 2: Overzicht van de gebruikte literatuur voor de studie 33

1. Inleiding

Met een studie naar de mogelijkheden voor onderzoek over de vraag of biologisch voortgebracht voedsel gezonder is dan voedsel dat 'gangbaar' is voortgebracht, begeeft de onderzoeker zich op glad ijs. Deze vraag is namelijk niet waardevrij. Immers, met een oordeel over de gezondheidseffecten van voedsel, zegt men impliciet ook iets over eigen voorwetenschappelijke noties. Zo zijn er onderzoekers die gezondheid van mens of dier louter stoffelijk zien. Maar er zijn er ook die gezondheid uitdrukkelijk koppelen aan niet-materiële grootheden zoals emotie, sociale situatie en levensvisie. Glad ijs is er ook wanneer onderzoekers de beperkt voor handen zijnde literatuurgegevens over het gezonder zijn van biologisch voortgebracht voedsel, willen veralgemeniseren. Voor een eenduidige, wetenschappelijk algemeen geldende uitspraak is het nog te vroeg.

Deze studie begint met specificering van de vraag, of biologisch voortgebracht voedsel gezonder is dan gangbaar voortgebracht. Daarna volgt een overzicht van de resultaten die een analyse van beschikbare literatuur heeft opgeleverd. Om de vraag naar de gezondheid van biologisch voortgebracht voedsel eenduidiger te kunnen beantwoorden, wordt tenslotte vastgesteld welke leemtes er in desbetreffende kennis bestaan. De mogelijkheden voor diepgaand onderzoek worden tenslotte in kaart gebracht.

2. Biologische landbouw en samenleving

Het West-Europees areaal biologische landbouw steeg het afgelopen jaar met 38 % naar bijna 2 miljoen hectare. Ook in de Verenigde Staten is de uitbreiding van het biologisch beteelde areaal spectaculair. Nederland lijkt ten opzichte van andere landen achter te blijven. De Tweede Kamer betreurt dat, omdat de biologische landbouw uitstekend lijkt te voldoen aan de eisen die aan de agrarische sector wettelijk zijn gesteld voor het jaar 2000. Biologische landbouw zou met name fors kunnen bijdragen aan reductie van de mestoverschotten, aan reductie van de uitstoot van ammoniak en van bestrijdingsmiddelen naar het milieu, maar ook aan bescherming van 's lands biodiversiteit. Vanuit het oogpunt van dierenwelzijn wordt de biologische landbouw gezien als aantrekkelijke vorm van primaire productie, waarin belangen en waarden van huisdieren worden gerespecteerd. Ook in de samenleving bestaat grote steun voor de biologische landbouw. In hun 'Appel Groen Licht voor de Biologische Landbouw' hebben 26 belangrijke maatschappelijke organisaties zich uitgesproken vóór ondersteuning van de biologische landbouw.
In zijn Plan van Aanpak Stimulering Biologische Landbouw geeft de Minister van LNV aan hoe hij een substantiële groei van de biologische sector en het marktaandeel biologische producten wil bevorderen. De Minister zegt dat er twee sporen zijn waarlangs stimulering van de biologische landbouw mogelijk lijkt. In de eerste plaats moet het aantal bedrijven dat omschakelt naar biologische productie toenemen. In de tweede plaats moet door afzetverbetering de markt voor biologische producten groter worden.
Omschakeling van gangbare naar biologische landbouw wordt gestimuleerd door middel van tijdelijke omschakelingspremies. Vergroting van de afzet wordt onder meer ondersteund door middel van voorlichtingscampagnes.

Voorlichting aan consumenten dient uitsluitend te geschieden op basis van betrouwbare claims. Met name de claim dat biologisch voortgebracht voedsel gezonder is dan gangbaar voortgebracht voedsel, vereist wetenschappelijke onderbouwing. Een verzoek om onderzoek is gedaan door het voormalige Platform Biologische Landbouw en Voeding (PBLV)[2]. Het Bureau Kennisbemiddeling van de Landbouwuniversiteit heeft, met financiële hulp van het Fonds Wetenschapswinkel, de toenmalige Leerstoelgroep Ontwikkeling van Ecologische Bedrijfssystemen van de Landbouwuniversiteit Wageningen uitgenodigd om een literatuurstudie te doen.

Tijdens de studie bleek de belangstelling voor onderhavig onderzoek groot.
Verschillende onderzoekers van leerstoelgroepen dachten met de begeleidingscommissie mee.
De studie begon met nadere specificering van de vraag.

3. Specificering van de vraag of biologisch voortgebracht voedsel gezonder is dan gangbaar voortgebracht voedsel

De markt voor biologisch voortgebrachte voeding is afhankelijk van de verhouding prijs/kwaliteit, van hun bereikbaarheid en imago. Het imago van biologisch voortgebracht voedsel hangt in belangrijke mate samen met de veiligheid en gezondheid daarvan. De veiligheid van biologisch voortgebracht voedsel kan in redelijke mate worden vastgesteld. Het EKO-certificaat garandeert dat het product in overeenstemming met de bepalingen van de Landbouwkwaliteitswet is voortgebracht. Daarmee is aangetoond dat het product schoon is en de plaats van productie in principe niet bijdraagt aan vervuiling van de omgeving door emissies van agro-chemicaliën of nutriënten. Over de gezondheid van het product zegt het certificaat niets. Dat kan ook niet, omdat het verband tussen gezondheid en biologische wijzen van voortbrenging niet objectief en eenduidig is vastgesteld. Ervan uitgaande dat overheidsbeleid wel kan bijdragen aan acceptabele prijs/kwaliteitsverhoudingen (denk aan de effecten van een grotere productie op de prijs) en dat de markt zelf kan bijdragen aan verbetering van de verkrijgbaarheid (denk aan de rol van grootwinkelbedrijven op dit moment), blijft de claim dat biologisch voortgebracht voedsel gezonder is dan gangbaar geteeld voedsel, een moeilijk te hanteren argument voor beleidsmakers.
Maar wat verstaat een consument dan onder gezonder en wat ervaart hij bij het begrip 'biologisch voortgebracht voedsel'? Door definiëring van beide begrippen wordt onderhavige studie tevens afgebakend.

3.1 Definities

In deze studie komen de begrippen voedselpakket, voedsel, voeding, gezondheid, biologisch voortgebracht voedsel, gangbare landbouw en biologische landbouw regelmatig voor. Onder voedselpakket heeft de begeleidingscommissie verstaan 'de producten die een gemiddelde consument in Nederland koopt om in zijn dagelijkse voedselbehoefte te kunnen voorzien'. Onder voedsel verstaat de commissie 'de producten die consumenten in bewerkte of onbewerkte vorm als dagelijkse maaltijd tot zich nemen'. Bij voeding heeft de commissie gedacht aan 'de voedselsamenstelling van de dagelijks genuttigde maaltijd'. Onder gezondheid verstaat de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) 'een situatie van volkomen lichamelijk, psychisch en sociaal welbevinden' (De Vries, 1996). Gezondheid is dus nadrukkelijk niet een bestaan zonder ziekten en plagen verwekkende organismen; het is evenmin een streven naar uitroeiing van alle organismen die bij mens, dier of plant ziekten en plagen kunnen verwekken (Goewie, 1997). Alhoewel inspirerend vond de begeleidingscommissie die definitie weinig praktisch. Ook de relevante literatuur kon zelden eenduidigheid geven over gezondheid als praktisch hanteerbaar begrip. Bij het begrip gezondheid heeft de begeleidingscommissie daarom uitdrukkelijk gedacht aan zowel de positieve als de negatieve aspecten die in dat begrip liggen opgesloten. De definitie van de WHO is er één die van een positieve benadering uitgaat, namelijk 'gezond is alles wat bijdraagt tot normale fysieke en psychische groei en ontwikkeling van organismen' (bijvoorbeeld, de aanwezigheid van stoffen die gezondheidbeschermend werken). In de meeste wetgeving gericht op gezondheidshandhaving van voedsel wordt uitgegaan van een negatieve benadering van gezondheid, namelijk 'de afwezigheid van schadelijke organismen en stoffen' (bijvoorbeeld bestrijdingsmiddelen of een overmaat aan nitraat). Bij het begrip biologische voeding dacht de begeleidingscommissie dat daarvan sprake was wanneer volledige vervanging van gangbaar voortgebrachte producten door biologische beoogd werd.

Voor de begrippen biologische landbouw en gangbare landbouw heeft de begeleidingscommissie aansluiting gezocht bij de omschrijvingen die het Landbouwkwaliteitsbesluit Biologische Landbouw en de verordening 2092/91 van de EU, resp. de Landbouwkwaliteitswet daarvoor hanteren. In de praktijk komt het verschil tussen beide productiesystemen neer op het al dan niet aanvaarden van synthetische chemische hulpstoffen. In de gangbare landbouw zijn kunstmest, synthetische bestrijdingsmiddelen, groeiregulatoren, preventief toegepaste diergeneesmiddelen, krachtvoer en hoog opgevoerde productieprestaties aanvaard. In de biologische landbouw worden alle noodzakelijk geachte synthetische hulpstoffen vervangen door natuurlijke stoffen of methoden en wordt de intrinsieke waarde van natuur en dier expliciet erkend.
Alhoewel ook biologische landbouwers volledig afhankelijk zijn van goede productieresultaten voor een gunstig bedrijfsrendement, streven zij in het algemeen naar minder hoge productieniveau's en lagere productiekosten, dus naar optimale in plaats van maximale opbrengsten. Een goed bedrijfsresultaat vinden zij belangrijker dan uitnutting van schaalvoordelen, resulterend in maximalisatie van de opbrengst (Vereijken, 1992).

3.2 Afbakening van de vraag

De commissie is ervan uitgegaan dat een gezond primair productiesysteem een voorwaarde is voor verkrijging van gezonde voedselproducten. Een primair productie systeem mag worden verondersteld gezond te zijn als zij aan alle wettelijke vereisten voldoet. In de praktijk zijn dat bedrijven die voldoen aan internationaal geaccepteerde codes voor 'Good Agricultural Practice' (bijvoorbeeld de Codex Alimentarius). Een gezond voedselproduct is volgens de begeleidingscommissie een voorwaarde voor de basisgezondheid van een consument. Bovenstaande aannames leidden tot twee terrein afbakenende vragen, namelijk:
- leveren planten en dieren binnen biologische en gangbare landbouwproductiesystemen producten met verschillende gezondheidstoestanden, c.q. kwaliteiten en
- heeft het nuttigen van biologische producten andere gezondheidseffecten bij de consument dan het nuttigen van gangbaar voortgebrachte producten?

De laatst genoemde vraag beschouwt de begeleidingscommissie in het kader van de vraag van het Platform voor Biologische Landbouw en Voeding als het meest relevant voor de praktijk. Daarom wordt in dit rapport die vraag centraal gesteld.

4. Probleemstelling en hypothese

Gangbare landbouwproductiemethoden als bemesting, bodem-, gewas- en dierverzorging, veredeling en bescherming tegen ziekten en plagen zijn gericht op snelle groei van organismen en op groei en ontwikkeling van bepaalde onderdelen van een organisme. Daartoe worden alle niet aan de productie bijdragende organismen uit een bedrijf verwijderd en worden variaties in bodem en productieomgeving genivelleerd.
De biologisch telende agrariër let in de eerste plaats op de samenhang tussen de processen die bepalend zijn voor zijn opbrengst. Natuurlijke verschillen in bodem of productie-omgeving worden gezien als randvoorwaarden waarbinnen bedrijfseconomisch moet worden geproduceerd en niet als een hindernis op weg naar een renderende productie. Gewas en dier krijgen in principe de tijd om te groeien en te ontwikkelen volgens hun eigen natuurlijke disposities.
Het verschil tussen de gezondheidstoestanden van biologisch en gangbaar voortgebrachte producten zou men dus kunnen zoeken in de verschillen in stress die plant of dier tijdens de productie ondergaan. Het gaat om stress die het gevolg is van groei- en ontwikkelingsdwang op het organisme. Zo kan men bijvoorbeeld de gewasopbrengst van een bepaald areaal opvoeren met behulp van snel opneembare en grote hoeveelheden nitraat. Onevenwichtige voeding van plant en dier, om wille van snelle aanwas van kilogrammen product van een bepaald orgaan (korrel, knol, uier, spiergroep), kan leiden tot chemische en fysische veranderingen in celopbouw en celinhoud van weefsels. Ook de samenhang tussen de organen van één organisme kan ongunstig worden beïnvloed. Een verhoogd watergehalte van de cel, slappere celwanden of minder samenhang tussen organen kan leiden tot minder weerstand tegen schadelijke organismen of tot geringere weerbaarheid wanneer het organisme zwaarder (bijvoorbeeld, door weersomstandigheden) belast wordt.
Inderdaad blijkt uit onderzoek dat verschillende soorten mest verschillende effecten kunnen hebben op het gehalte van inhoudstoffen bij planten (Schuphan, 1976). Zadoks (1984) toonde aan dat overmatige bemesting met stikstof leidt tot meer aantastingen door bladluizen. Offerhaus et al. (1993) suggereren op basis van een beperkt aantal onderzoeken op een aantal punten dat koeien in biologische bedrijven minder ziek zijn. Boehncke en Krutzinna (1996) stellen dat de gezondheid van landbouwhuisdieren samenhangt met voeding, huisvesting, wijze van veredelen en gebruik van diergeneesmiddelen.
De begeleidingscommissie veronderstelt dat verbetering van de gezondheid van consumenten die overstappen van gangbare naar biologische voeding denkbaar is, indien structuur en inhoudstoffen bij gangbaar en bij biologisch voortgebracht voedsel inderdaad systematisch verschillen. Anders gezegd: De gezondheid van consumenten wordt bevorderd door consumptie van biologisch voortgebracht voedsel als blijkt dat er een fysiologisch betekenisvol verschil bestaat tussen structuren en chemische samenstelling van biologisch en gangbaar voortgebracht voedsel. Die verschillen mogen zich voordoen op zowel cellulair, weefsel, orgaan als organisme niveau. De gezondheid van consumenten waarvan hier sprake is, heeft betrekking op verschillen in algehele weerstand tegen chronische (over)belasting van het organisme en in effecten op het immuunsysteem.

5. Aanpak van de studie

Een begin van toetsing van de hypothese is verricht op basis van gegevens die in de literatuur konden worden gevonden. Er zijn geen praktische experimenten gedaan. Er is op drie manieren gezocht naar relevante gegevens:
- analyse van literatuur over experimenten gericht op de beschrijving van de effecten van biologisch voortgebracht voedsel op de gezondheid van organismen,
- analyse van inzichten aanwezig bij relevante experts en
- analyse door discussies in de begeleidingscommissie.

De resultaten werden besproken in de begeleidingscommissie, al of niet ad hoc aangevuld met adviezen van experts van buiten de begeleidingscommissie.

5.1 Het literatuuronderzoek

Literatuur werd bijeengebracht volgens de principes van het Agralin systeem. Ook is gewerkt met oproepen op internet-discussieplatforms, alsmede met adviezen van nationale en internationale netwerken van deskundigen. Alle literatuurgegevens werden geordend tegen de achtergrond van twee vragen:
- zijn er resultaten uit experimenteel onderzoek over verschillen in gezondheidseffecten van gangbaar en biologisch voedsel ? en
- worden er leemtes aangegeven die uitspraken over de gezondheidseffecten van biologisch voedsel vooralsnog in de weg staan ?

5.2 Expertanalyse

Aan de hand van de twee vragen in paragraaf 5.1 is een groep deskundigen (zie bijlage 1) geïnterviewd. De interviews hadden een verkennend karakter. Maar ook tracering van grijze literatuur of nog niet gepubliceerde inzichten was belangrijk. Van de gesprekken zijn verslagen gemaakt. De verkregen informatie werd vervolgens ter discussie gesteld tijdens navolgende interview rondes.

5.3 Analyses door de begeleidingscommissie

Met de vondsten uit de literatuur en interviews zijn pogingen gedaan om meta-analyse technieken uit te voeren ter beoordeling welke gegevens meer of minder waarde hadden. Het ging daarbij met name om resultaten die elkaar versterkten of met elkaar in tegenspraak waren. Al gauw bleek dat die techniek niet toereikend was. Veel beschikbaar materiaal voldeed niet aan de eisen om meta-analyses te mogen uitvoeren. Zo bleek dat het aantal raadpleegbare onderzoeken per aspect te klein was of te verschillend in proefopzet. Ook statistische achtergrondgegevens ontbraken regelmatig. In plaats van de meta-analyse is daarom gezocht naar overeenstemming en verschillen tussen de interpretaties van experts die daarvoor tijdens workshops bijeengekomen waren. Uit die bijeenkomsten bleek evenmin voldoende overeenstemming over de interpretatie van resultaten van gepubliceerd onderzoek. Wel hebben de workshops geleid tot visies en ideeën voor onderzoek. Daarmee zouden leemtes in onze kennis kunnen worden verkleind, waarmee toekomstig onderzoek over de vraag of biologisch voortgebracht voedsel gezonder is dan gangbaar geteeld voedsel, met voldoende betrouwbaarheid zou kunnen worden opgezet.

6. Resultaten

Het beeld dat uit de onderzoeksresultaten naar boven komt lijkt interessant, maar roept ook veel vragen op. Resultaten spreken elkaar tegen of zijn te onvolledig om algemene uitspraken over de (on)juistheid van de hypothese te doen. Wel leidden de resultaten tot een scherper beeld van het soort onderzoek dat moet worden verricht om tot meer duidelijkheid te kunnen komen. De onderzoeksresultaten zijn vrij fragmentarisch, of wegen gegevens op zeer uiteenlopende manieren tegen elkaar af. Opvallend is dat in veel onderzoek de meer negatieve benadering van het begrip 'gezondheid' wordt gehanteerd. Gezondheid lijkt in vele gevallen op 'ontbreken van schadelijke stoffen of organismen'. Dergelijk onderzoek benadrukt de toxicologische kant van voeding. Onderzoek dat de positieve benadering van het begrip 'gezondheid' hanteert benadrukt de somparametrische (bijvoorbeeld, het vermogen van een organisme om zichzelf voort te kunnen planten) kanten van voedingsonderzoek. Dergelijk onderzoek is naar verhouding echter nog zeer weinig verricht. Opvallend is verder de geringe concensus over de methoden die gehanteerd zouden moeten worden om de gezondheid van voeding, volgens algemeen erkende richtlijnen, te kunnen aantonen.
Grosso modo valt te constateren dat desbetreffend onderzoek in twee categorieën is te verdelen: onderzoek volgens reductionistische en onderzoek volgens holistische werkmethoden.
Welke methode de meest wenselijke is, is een kwestie van visie, misschien zelfs van conventie. Zo stelt men in de wereld van de positivistisch georiënteerde natuurwetenschappen strenge eisen aan de objectiveerbaarheid van resultaten. De mogelijkheid van het experiment, de herhaalbaarheid van experimenten en de causale samenhang tussen oorzaak en gevolg zijn daartoe algemeen aanvaarde afspraken. Maar in de wereld waar intersubjectieve belevingen bij onderzoek eveneens van betekenis worden geacht, speelt het gedrag van somparameters een grote rol. Zulke parameters zijn onder meer vitaliteit (bijvoorbeeld het vermogen om zichzelf voort te planten of zichzelf te herstellen van schade). Dergelijke methoden gaan ervan uit dat leven in een organisme altijd het resultaat is van een samenspel van gelijktijdig optredende verschijnselen als reactie op endogene en exogene veranderingen. Uitspraken op holistisch niveau zijn door ontbrekende kwantitatieve onderzoeksmethoden behept met ruis en onzekerheden. Maar mutatis mutandis is het omgekeerde eveneens waar. Volgens holistische benaderingen is het ongeoorloofd om een organisme eerst van haar intrinsieke samenhang te ontdoen om daarna op het niveau van cellen, weefsels- en orgaan experimenten te doen, waarvan de resultaten worden geëxtrapoleerd naar organismaal niveau. Een resultaat dat op basis van dergelijke extrapolaties wordt geclaimed, is dus eveneens behept met fouten en onzekerheden. Niettemin bleken beide benaderingen interessante uitzichten te bieden op de staat van onze kennis over de gezondheid van voedsel. Ze worden hieronder apart weergegeven.

6.1 Resultaten volgens reductionistische onderzoeksmethodieken

Het begrip gezondheid van een product blijkt voornamelijk te worden gedefinieerd in termen als inhoudstoffen, houdbaarheid en manier waarop geproduceerd is. Alhoewel de literatuur een systematisering van het begrip kwaliteit volgens genoemde visie niet mogelijk maakt, zijn er toch wel enige conclusies in relatie tot productkwaliteit (dus 'gezondheidstoestand' van het product) te trekken.
Wat betreft inhoudstoffen is betrekkelijk veel onderzoek gedaan naar het voorkomen van schadelijke stoffen als nitraat en residuen van bestrijdingsmiddelen of diergeneesmiddelen.

Ook is onderzoek gedaan naar inhoudstoffen die van nature in voedselproducten voorkomen, bijvoorbeeld alkaloïden in aardappelen, ijzer, vitaminen of bepaalde aminozuren.
Uit de literatuur blijkt dat in Nederland gangbaar voortgebrachte producten in twee procent van de monsters de vastgestelde normen voor residuen van pesticiden overschrijden. Het nitraatgehalte van sommige in de zomer geteelde groenten is in de regel hoger bij gangbaar dan bij biologisch voortgebrachte producten. Biologische producten verschillen in een aantal gevallen ten opzichte van gangbare producten door hogere gehaltes aan ijzer, droge stof en vitamine C. Men vond kleine verschillen in de samensteling van aminozuren bij melk, graan, groenten en aardappelen, tenderend naar lagere gehaltes aan vrije aminozuren in biologische producten. Biologische granen bevatten iets minder totaal-eiwit en biologische aardappelen iets minder ruw en zuiver eiwit. In een aantal onderzoeken bleek het gehalte fosfaat en kalium in biologische aardappelen hoger dan in gangbare aardappelen.
Onderzoek naar de kwaliteit van dierlijke producten blijkt weinig te zijn gedaan. Voor gangbare melk werd vastgesteld dat het aflatoxine gehalte iets hoger lijkt dan in biologische melk. Voortgaande metingen laten een geleidelijke daling zien. Over de kwaliteit van eieren en vlees afkomstig van biologisch of gangbaar gehouden dieren zijn geen of onbetrouwbare onderzoeksresultaten gevonden.
De vraag of biologisch voedsel een ander gezondheidseffect heeft dan gangbaar voedsel, behoeft niet alleen ten aanzien van de mens te worden onderzocht. Ook onderzoek naar de invloed van veevoer van verschillende herkomst op de gezondheid van dieren lijkt, ondanks methodische gebreken in het onderzoek, tendensen aan te geven. Er zijn aanwijzingen dat de vruchtbaarheid en het aantal levend geboren jongen bij konijnen iets hoger ligt voor dieren die uitsluitend met biologisch voer werden gevoerd. Voor dezelfde dieren worden ook gunstiger resultaten geclaimd ten aanzien van de groeisnelheid van jonge dieren, en de herstelperiode na het werpen. Bij onderzoek aan biologisch gevoerde kippen lijken er aanwijzingen voor een grotere dooier-eiwit verhouding van hun eieren dan bij gangbaar gevoerde kippen. Meer in het algemeen moet gesteld worden dat alle gevonden verschillen in de regel klein waren en varieerden, onder andere door gebruik van verschillende diermodellen.

6.2 Resultaten volgens holistische onderzoeksmethoden

Het grote voordeel van de holistische methode is dat recht wordt gedaan aan het levende karakter van het organisme in kwestie. Met andere woorden, onderzoeksresultaten worden niet ontleend aan onderdelen van een organisme, zoals chemische componenten of geïsoleerde celsystemen. Men zoekt resultaten op hogere aggregatieniveaus die zoveel mogelijk toegankelijk zijn voor de directe waarneming. Het begrip gezondheid van een product blijkt in de holistische benadering voornamelijk te worden gedefinieerd in termen van vitaliteit, karakter of stabiliteit. Alhoewel eenduidigheid over de definitie van dergelijke begrippen in de literatuur nog ontbreekt, worden ook hier een aantal tendensen zichtbaar.
De meest bekende methoden die vitaliteit van een organisme moeten aantonen, zijn de beeldvormende methoden. Eén methodiek hiervan is de kristallisatietechniek. Verschillen in kristallisatiegedrag van bijvoorbeeld koperchloride vermengd met een extract van het voedingsmiddel geeft een beeld dat op empirische gronden geïnterpreteerd kan worden als meer of minder gezond of meer of minder vitaal. De resultaten van deze beeldvormende methoden geven een tendens weer van iets grotere vormende of vitaal-kracht van biologische producten. Dit wil zeggen dat het vermogen van de extracten om de $CuCl_2$ tot zeer fijne, vertakte, complexe kristralsystemen te vormen groter is.

De stabiliteit van landbouwproducten kan worden vastgesteld aan de hand van proeven waarbij de manier van bederf wordt geregistreerd, de zogenaamde ontbindingstesten. Ontbindingstesten werden verricht met wortel en melk. Bij wortel vond men de biologische wortel van betere kwaliteit, en bij het onderzoek met melk was de gangbare melk iets beter van kwaliteit dan de biologische.
Metingen van de ultrazwakke biofotonenuitstraling door producten afkomstig van organismen gevoed met biologisch of gangbaar voedsel, vormen een toetsbaarder methode. Begin deze eeuw vond de fysicus Schrödinger (Popp, 1991 in Meier-Ploeger en Vogtmann, 1996) dat levende cellen licht uitstralen (low level luminescence). De hypothese van navolgende biofotonen onderzoekers is dat voedsel niet alleen drager van calorieën en nutriënten is, maar ook informatie draagt over de energie die de structuur van levende systemen opbouwt en stabiliseert tegen externe chaotische invloeden (Meier-Ploeger en Vogtmann, 1996). In een levend systeem zijn moleculen op elkaar 'afgestemd'. Energiefluctuaties treden op door metabole processen of door invloeden van buiten. Door de coherentie van het systeem treedt een bepaalde vervalcurve op (Van Wijk, pers.med. 1997). Deze vervalcurve geeft informatie over de mate van coherentie van het systeem, c.q. het geordend versus het chaotisch karakter ervan.
Popp (1991) noemt factoren als bodemkwaliteit, vervuiling, zonlicht(intensiteit), versheid en rijpheid van grote invloed op de meetwaarde. Hij laat zien dat bij ui en wortel de biologische varianten een hogere mate van ordening hebben. In een ander onderzoek aan wortels toont hij aan dat de lokatie een grote rol speelt. Op drie verschillende plaatsen (o.a. verschillend nitraatgehalte) werden een biologisch en een gangbaar wortelbed gezaaid. Hier werden significant verschillende energie-opslagvermogens gemeten die de tendens dat biologische producten een betere kwaliteit hebben, tegenspreken. Bij legkippen beïnvloeden het houderijsysteem en de gebruikte rassen de kwaliteit van de eieren (Popp, 1991). Het is niet ondenkbaar dat het ordenend vermogen dat Popp via zijn biofotonen-test onderzoekt, verwant is aan dat wat met de beeldvormende methoden wordt onderzocht (Van Mansvelt, pers. med., 1997).
In het onderzoek op het gebied van de kristallisatiemethoden en ontbindingstesten is sprake van ruis en problemen bij de interpretatie van verkregen beelden. Het oordeel over wat nu gezond is en wat niet, is daardoor nog voorbehouden aan getrainde specialisten, wat de herhaalbaarheid van dergelijk onderzoek door objectieve buitenstaanders vooralsnog bemoeilijkt. Overigens geldt ook voor veel algemeen geaccepteerde reductionistische methoden, dat zinvolle interpretaties van hun resultaten aan getrainde experts is voorbehouden. De mate waarin een 'kennissysteem', school of paradigma-groep aan bepaalde onderzoeksmethoden gewend is, draagt aanzienlijk bij aan de validiteitsbeoordeling van methoden door de betrokkenen.

6.3 Conclusies

Eenduidige conclusies zijn nog moeilijk te trekken. Zo die er al zijn, moet eerst meer aandacht komen voor de betekenis van verschillen in de gehaltes van inhoudstoffen, van verschillen in voedselpakketten en van verschillen in de toxicologie van voedingsmiddelen. Verder is aandacht nodig voor de effecten van uiteenlopende interpretaties van onderzoeksresultaten, als gevolg van verschillende visies op wat onder 'gezond' of 'ongezond' moet worden verstaan. Hoewel de beeldvormende onderzoeken een iets grotere vormende of vitaalkracht voor biologische producten aangeven, wordt dit niet volledig door andere holistische methoden bevestigd.

De literatuur over onderzoek aan individuele producten geeft kleine verschillen te zien met betrekking tot sommige gehaltes aan inhoudstoffen. Die verschillen lijken in het algemeen ten gunste van biologische producten. Uit geen enkel onderzoek zijn resultaten gemeld over verschillen in aanwezigheid van gezondheidbeschermende stoffen of van interacties tussen die beschermende en schadelijke inhoudstoffen. Dat klemt te meer nu in de laatste jaren in voedingskundig en toxicologisch onderzoek snel toenemende inzichten in de betekenis van dergelijke 'bio-actieve' stoffen (zoals anti-oxidanten) zijn ontstaan.
Verschillen in inhoudstof-gehalten tussen biologische en gangbare producten hebben alleen praktische betekenis wanneer die verschillen zich ook voordoen in het totale voedselpakket. De verhouding tussen beschermende, nutritieve en schadelijke stoffen bepaalt de uiteindelijke gezondheidswaarde van een biologisch voedselpakket ten opzichte van een zelfde gangbaar voedselpakket.
Op het gebied van de toxicologie zijn door verschillende onderzoeksgroepen toetsen ontwikkeld om enerzijds de inhoudstoffen en anderzijds hun toxicologische betekenis te bepalen. Deze toetsen variëren in gevoeligheid. De resultaten die uit deze 'ín vitro' toetsen voortkomen kunnen aanleiding geven tot 'in vivo' toetsen met proefdieren, om effecten op gehele fysiologische systemen te meten.
Voederproeven met proefdieren gaven aan dat vruchtbaarheid en herstel na zwangerschap iets beter waren bij biologische voeding. Dit zou kunnen duiden op een iets grotere algemene weerstand. Voedingskundigen wijzen erop dat dierproeven niet het volledige menselijk systeem kunnen nabootsen. Daarom moet grote zorgvuldigheid betracht worden bij het extrapoleren van gevonden gegevens naar mogelijke effecten op het menselijk systeem. Humaan epidemiologisch onderzoek blijft de noodzakelijke laatste stap in het onderzoek naar de gezondheidswaarde van biologisch voedsel. Dit is echter om onderzoeks-technische redenen nog vrijwel niet uitgevoerd, reden om in het vervolg juist hier onze aandacht op te richten.

7. Richtingen voor verder onderzoek

Onder de vele mogelijkheden voor onderzoek ziet de begeleidingscommissie een drietal zeer belangrijke sporen:
- onderzoek aan de verhouding tussen inhoudstoffen in het individuele product maar ook in voedselpakketten;
- toxicologisch en voedingskundig onderzoek naar de gezondheidseffecten van gevonden verschillen tussen inhoudstoffen van biologische en gangbare producten in voedselpakketten (van risicogroepen) en
- epidemiologisch onderzoek. Hierbij richt men zich in eerste instantie op ziekteverschijnselen waarbij een effect van de voeding waarschijnlijk lijkt.

Voor zover mogelijk moeten zowel holistische als reductionistische methoden in de onderzoeksopzetten worden meegenomen om elkaars hiaten aan te vullen.
Hieronder worden de voorgestelde onderzoekssporen nader uitgewerkt.

7.1 Onderzoek naar inhoudstoffen

Dit onderzoek vormt een belangrijke basis voor alle nader onderzoek naar gezondheidseffecten van voedsel. Indien geen enkel verschil gevonden wordt in de samenstelling en structuur van de producten, zouden op basis van de huidige stand van de wetenschap nauwelijks verschillen verwacht mogen worden ten aanzien van het gezondheidseffect. Dit is echter niet waarschijnlijk daar in diverse onderzoeken melding wordt gemaakt van verschillen tussen gehaltes van een aantal inhoudstoffen. Dit maakt het noodzakelijk om een zo compleet mogelijk beeld te geven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen nutritieve, beschermende en schadelijke stoffen. Hiervoor bestaan reeds standaardlijsten die voortdurend worden aangepast aan de nieuwste stand van kennis. Tijdens de ontwikkeling van deze lijsten moet men de interactie tussen de stoffen op de lijst analyseren.
Het is van belang om de inhoudstoffen van alle producten van een zelfde voedselpakket, biologisch of gangbaar geproduceerd, te analyseren om de invloed op het gezondheidseffect te kunnen vaststellen.

7.2 Toxicologisch onderzoek

Toxicologisch onderzoek bevat onderzoek naar acute en chronische effecten van schadelijke stoffen, maar ook naar de acute en chronische effecten van de interactie tussen schadelijke en beschermende stoffen. Men kan met behulp van extracten van producten of voedselpakketten een reeks van toxicologische toetsen opzetten waarin men onderzoekt hoe de stoffen zich in vitro gedragen, en wat het effect is op celculturen. Men kan onder andere cytotoxiciteit/membraamtoxiciteit, de celdeling/groeikwaliteit, tumor promotie, signaaltransductie in hartcellen, cholinesterase remming (neurotox), estrogen receptor binding, het effect op metabole enzymen, de apoptose en veroudering van cellen, en de (anti)oxidatieve potentie onderzoeken. In een later stadium kan men overstappen op onderzoek naar effecten van tot diervoeders verwerkte producten op proefdieren.

7.3 Onderzoek naar gezondheidseffecten van biologische voeding bij de mens: mogelijkheden tot epidemiologisch en interventieonderzoek

Onderzoek naar gezondheidseffecten van het gebruik van biologisch geteelde producten bij de mens, in preventieve of therapeutische zin, is nog nauwelijks verricht. Dit hangt mede samen met het gecompliceerde karakter van dergelijk onderzoek, en in het bijzonder met het optreden van verstorende variabelen ('confounding'). Vaak zal het gebruik van biologisch geteelde producten immers hand in hand gaan met andere, aanzienlijke verschillen in voedingspatroon en levensstijl (waaronder productkeuze- en bereiding). Zo gaf de Voedingsraad in zijn rapport betreffende Alternatieve Voedingswijzen (1988) aan dat personen die biologische producten consumeren, ook vaak meer groenten, fruit en volkoren producten consumeren, zodat het voedingspatroon zeer dicht bij het uit gezondheidsoogpunt meest gewenste/geadviseerde voedingspatroon komt. Als gevolg hiervan is het bijzonder lastig de effecten van teeltwijze op de gezondheid van mensen afzonderlijk te beoordelen.
Alvorens toch enkele onderzoeksaanbevelingen te geven, worden hieronder kort de voor- en nadelen van verschillende onderzoeksvormen voor het toetsen van effecten van het gebruik van biologisch versus gangbaar geteelde producten besproken. In principe kunnen we de navolgende vormen van onderzoek bij de mens onderscheiden.
- 'Casuïstisch onderzoek': hierbij beschrijft men afzonderlijke gevallen van het effect van voedingsinterventie (c.q. het overstappen op biologisch voortgebrachte producten). Het kan gaan om een enkel geval, of men kan diverse overeenkomstige gevallen beschrijven.
Voordeel: een uitvoerige beschrijving per geval is mogelijk. Bovendien kan het gaan om zeer sterke gezondheidseffecten van voedingsverandering. Casuïstische informatie kan hierdoor zeer nuttig zijn ter oriëntatie omtrent mogelijke factoren en samenhangen, als eerste stap voor verder onderzoek.
Nadeel: het is niet mogelijk een scheiding te maken tussen de werkelijke effecten door biologische voeding of door verstoring van andere variabelen (voedingspatroon, overige veranderingen in levensstijl etc.).
- Ecologisch onderzoek: hierbij vergelijkt men verschillen in incidentie en prevalentie van ziekten in bevolkingen c.q. landen met een verschillend geteelde voeding (c.q. biologisch versus gangbaar geteelde producten).
Nadeel: deze vorm van onderzoek is voor de onderzoeksvraag niet bruikbaar doordat de verschillen in herkomst van het voedsel niet gescheiden kunnen worden van de (vaak zeer grote) verschillen in voedingspatroon tussen verschillende landen.
- Dwarsdoorsnede onderzoek: in deze vorm van onderzoek vergelijkt men twee populaties op één tijdstip. Dit kan gaan om het vergelijken van de huidige voeding van mensen met, respectievelijk zonder een bepaalde ziekte, of om het vergelijken van de prevalentie van bepaalde ziekten bij mensen met, respectievelijk zonder biologische voeding.
Voordeel: evenals 1 is deze onderzoeksvorm zeer geschikt ter oriëntatie op een nieuw terrein.
Nadeel: het is denkbaar dat mensen om gezondheidsredenen overstappen op het gebruik van biologisch voortgebrachte producten. Hiernaar moet dus expliciet worden gevraagd. Hiernaast kunnen in deze opzet mogelijke effecten van het gebruik van biologisch geteeld voedsel niet worden onderscheiden van verschillen in voedingspatroon.
- Case-controle onderzoek: in deze vorm van onderzoek vergelijkt men, uitgaande van een bepaalde ziekte, de voeding tussen zieke en (gematchte) controlepersonen.
Nadeel: deze vorm van onderzoek lijkt op dit moment voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag niet bruikbaar vanwege het lage aantal gebruikers van biologisch voortgebrachte producten. Bij een toenemend gebruik van biologisch geteelde producten in de

komende jaren zou dit wellicht kunnen veranderen. Probleem blijft dat men het gebruik van biologisch geteeld voedsel niet kan scheiden van verschillen in voedingspatroon. Bovendien kunnen systematische verschillen ontstaan door onjuiste herinnering ('recall-bias').
- Cohortonderzoek: In dit onderzoek inventariseert men de voeding van een (vaak zeer grote) groep gezonde personen, waarna men de groep in de tijd volgt om de voeding te kunnen correleren met het optreden van ziekten. Zo zou men de frequentie van bepaalde ziekten bij gebruikers versus niet-gebruikers van biologisch geteelde producten kunnen vergelijken.
Voordeel: ten opzichte van de vorige mogelijkheid treden geen problemen met de recall-bias op.
Nadeel: Gezien de kleine aantallen gebruikers van biologisch geteelde producten is deze benadering alleen kansrijk bij ziekten die een zeer sterke samenhang met het gebruik van biologisch geteeld voedsel zouden vertonen. Hiernaast kan men in deze opzet mogelijke effecten van het gebruik van biologisch geteeld voedsel niet onderscheiden van verschillen in voedingspatroon.
- Interventie-onderzoek: In vergelijking tot alle bovengenoemde vormen van descriptief onderzoek, heeft interventie-onderzoek een veel sterkere bewijskracht. Dit geldt echter alleen indien het mogelijk is in het gebruik van biologische versus gangbare producten te interveniëren zonder dat andere variabelen (voedingspatroon en dergelijke) tegelijkertijd veranderen. Bovendien dienen interventie- en controlegroep vergelijkbaar te zijn. Dit laatste bereikt men in de praktijk door de deelnemers over de experimentele en controle arm te randomiseren. Een dergelijke procedure is echter niet in alle gevallen mogelijk.

Op basis van het bovengenoemde overzicht kan worden gesteld, dat onderzoek naar gezondheidseffecten van biologisch versus gangbaar voortgebracht voedsel het meest zinvol en kansrijk is voor ziekten/gezondheidsproblemen, die aanzienlijke gevolgen hebben voor het individu en/of de gemeenschap (inclusief kosten). Daarbij speelt een rol zowel de frequentie als de ernst van de ziekte;
- waarvan op dit moment de oorzaak onopgehelderd is;
- waarvan een effect van de voeding waarschijnlijk lijkt, maar waarbij de combinatie van voedingsmiddelen een ondergeschikte rol speelt en
- waarvoor een hypothetisch werkingsmechanisme voor een verband met de teeltwijze van het voedsel aannemelijk lijkt.
Als voorbeelden van ziektebeelden waarnaar men verder onderzoek kan verrichten, is in de begeleidingscommissie een aantal ziekten/gezondheidsproblemen de revue gepasseerd. Voor het vaststellen van de werkelijk veelbelovende onderzoeksmogelijkheden zullen pilotstudies noodzakelijk zijn. Het gaat om de volgende ziekten en gezondheidsproblemen: voedselovergevoeligheid en atopie, met inbegrip van allergieën en intoleranties, chronische hoofdpijn, chronisch vermoeidheidssyndroom, inflammatoire darmziekten, rheumatische ziekten, kanker, frequent voorkomende infectieziekten zoals griep en buikgriep, wondgenezing, decubitus en urineweginfecties.
In het algemeen is geconstateerd dat men onderzoek naar gezondheidseffecten zo veel mogelijk dient te koppelen aan onderzoek naar de chemische samenstelling van voedingsmiddelen.

8. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek stelden we veel hiaten vast in de kennis over het verschil in gezondheidswaarde tussen biologische en gangbare producten. Door de heterogeniteit van de verschillende onderzoeken kunnen we geen harde conclusies trekken ten aanzien van de gezondheidswaarde. Er zijn wel aanwijzingen uit onderzoek aan plantaardige producten, en uit diervoederproeven dat (kleine) verschillen aantoonbaar zijn.
Met betrekking tot het onderzoek geven onderzoekers twee interessante richtingen aan:
Ten eerste; kijken vanuit het groter geheel: is er verschil in de gezondheid van dieren/mensen bij gelijke producten in de voeding, die echter van verschillende oorsprong afkomstig zijn?
Ten tweede; op het microniveau bestuderen of er verschillen in inhoudstoffen optreden tussen voedselproducten of voedselpakketten van verschillende oorsprong, en hoe extracten zich gedragen in diverse toxicologische toetsen.

8.1 Gezondheidsverschil bij verschillende oorsprong van dezelfde producten in de voeding

Binnen de genoemde onderwerpen met betrekking tot epidemiologisch onderzoek lijkt 'eczeem en allergische uitslag bij zuigelingen en jonge kinderen' één van de meest veelbelovende onderwerpen voor verder onderzoek op dit gebied. Argumenten hiervoor zijn de navolgende.
- Er bestaat reeds casuïstische informatie die wijst op het verdwijnen van uitslag bij jonge kinderen na het overstappen op biologisch geteelde voedingsmiddelen.
- Het gaat om een frequent probleem (geschat wordt zo'n 30% van de zuigelingen in het eerste levensjaar) dat in de laatste 50 jaar bovendien zeer sterk is toegenomen (schatting voor W.O. II: slechts 0,3%). De gevolgen hiervan voor levenskwaliteit van ouders en kinderen zijn aanzienlijk.
De oorzaak is onbekend en er bestaat momenteel geen goede remedie voor.

De volgende studies zouden op dit terrein kunnen plaatsvinden, bij voorkeur in de aangegeven volgorde:
a Verzamelen casuïstische informatie over zuigelingen met onbegrepen allergieën, eczeem, etc. die positief reageerden op omschakeling op biologisch voedsel: casussen opsporen, verloop beschrijven, mogelijke factoren verantwoordelijk voor het gevonden effect analyseren. Werving zou kunnen plaatsvinden via natuurvoedingswinkels en via de Nederlandse Voedsel Allergie Stichting (NVAS).
b Dwarsdoorsnede-onderzoek of longitudinaal (cohort-) onderzoek naar de frequentie van eczeem bij kinderen van 0-1 jaar in gezinnen met gebruik van biologisch geteelde producten en een controlegroep met gangbaar geteelde producten. Voor zover mogelijk dienen deze beide groepen overeen te stemmen met betrekking tot hun totale voedingspatroon (bijvoorbeeld in beide groepen alleen moeders die borstvoeding geven). Personen die om medische redenen op een biologische voeding zijn overgestapt dient men hierbij uit te sluiten (deze kunnen wel dienen voor casuïstische informatie ad a).
c Interventiestudie bij zuigelingen met eczeem en/of onbegrepen allergieën, zo mogelijk in de vorm van een gerandomiseerde studie.
d Interventiestudie in gezinnen met predispositie (atopische constitutie) gebleken uit eerder allergisch kind en/of familiegeschiedenis. De voedingsinterventie zou hierbij kunnen lopen vanaf het begin van de zwangerschap tot de eerste verjaardag van de baby.

Een ander onderwerp, binnen de begeleidingscommissie uitvoeriger besproken, betrof de gezondheidseffecten van biologisch voedsel van bejaarden. De aanleiding hiervan vormde de praktijkconstatering van een directrice van een verzorgingstehuis dat na een wisseling van kok enkele jaren geleden, en de hiermee verbonden omschakeling op een biologisch voeding, op een aantal punten gezondheidsverbeteringen bij de bewoners leken op te treden. Naar aanleiding hiervan is in het najaar van 1997 vanuit het Louis Bolk Instituut een aantal gesprekken met de kok, het verplegend personeel en de bewoners gevoerd. Ook verrichtte men status-onderzoek. Hoewel het personeel de indruk van positieve gezondheidseffecten na de voedingsomschakeling (minder buikgriep, minder verkoudheid, minder obstipatie, minder huidaandoeningen zoals eczeem en allergische uitslag, geen open-been wonden (ulcus cruris), snellere genezing van ontstekingen en wondjes (lager verbruik verbandmiddelen), minder urineweginfecties) bevestigde, kon men dit niet met objectieve informatie uit statussen en persoonlijke gesprekken met bewoners hard maken. Eén van de problemen die optraden was het grote aantal inwoners dat was overleden. De geconstateerde veranderingen kon men bovendien niet eenduidig aan biologisch voedsel toeschrijven, aangezien de komst van de nieuwe kok een aanzienlijke wijziging van het menuplan bracht. Hoewel de gevonden gegevens een groter experimenteel onderzoek op dit moment niet rechtvaardigen, lijkt een oriënterend descriptief onderzoek bij een toekomstige, vergelijkbare omschakeling de moeite waard. Hierbij moet men trachten de samenstelling van de voeding ongewijzigd te laten, de bewoners zo mogelijk niet op de hoogte brengen en de gezondheidsveranderingen door middel van een voor-nameting verifiëren en zoveel mogelijk objectiveren.
Het Louis Bolk Instituut te Driebergen (afdeling Voeding), en de vakgroep Epidemiologie van de Universiteit van Maastricht bestuderen op dit moment hoe dergelijk onderzoek rond genoemde onderwerpen opgezet kan worden.
De vakgroep Epidemiologie van de Universiteit van Maastricht en het departement Humane Voeding en Gezondheidsleer van de LUW hebben ook interesse in onderzoek op het terrein van de invloed van de verschillend gevolgde dieten op de kwaliteit van de moedermelk.

8.2 Verschillen in inhoudstoffen en in gedrag onder toxicologische toetsen

Voor het genoemde humaan onderzoek moet een voldoende uitgewerkte basis bestaan. Deze zoekt men met name in de inhoudstoffen van voedsel. Op het gebied van de gehaltes van beschermende stoffen, de biologische beschikbaarheid ervan en de interacties met voedende en schadelijke stoffen moet nog veel onderzoek verricht worden. De vraag naar het verschil tussen biologische en gangbare producten kan hiervoor als test-case dienen. De vraag naar de inhoudstoffen kan direct worden uitgebouwd met toxicologisch onderzoek naar de uitwerking van het totaal aan voedingsstoffen.
Concreet denken we aan onderzoek aan biologische en gangbare varianten van het in Nederland gemiddeld geconsumeerde voedselpakket aanbevolen door de Voedingsraad.

Het effect van extracten van dit voedselpakket kan men meten via toetsen als meting van celdeling/groei, tumor promotie, cholinesterase remming, en de (anti)oxidatieve potentie.
Het departement Toxicologie van de LUW en het RIKILT-DLO zijn geïnteresseerd om in samenwerking met de leerstoelgroep Ontwikkeling Ecologische Bedrijfssystemen onderzoeksprojecten op te zetten op het gebied van toxicologisch onderzoek. De vakgroep Epidemiologie van de Universiteit Maastricht zoekt mogelijkheden om dit onderzoek aan te laten sluiten bij humane studies.

De genoemde onderwerpen bieden perspectief om op gedegen wijze dichter bij het antwoord te komen op de vraag of biologisch voedsel gezonder is dan gangbaar voedsel. Er liggen nog veel andere onderzoeksgebieden open die kunnen bijdragen aan een compleet beeld van de gezondheidswaarde van biologisch voedsel. We hopen dat de eerste initiatieven een aanleiding vormen voor andere vakgebieden om aansluitend onderzoek te verrichten.
De scheidslijn tussen holistische en reductionistische onderzoeksmethoden zoals beschreven in dit rapport zal in de praktijk niet zo scherp getrokken worden. Met name onderzoek vanuit de positieve benadering van gezondheid zal zich richten op een breed spectrum van gezondheidsaspecten waarbij holistische en reductionistische onderzoeksmethoden elkaar goed kunnen aanvullen en ook gedeeltelijk overlappen.
Hoewel dit rapport er uitsluitend op gericht is geweest de mogelijkheden voor onderzoek naar gezondheidseffecten van biologisch versus gangbaar geteelde producten te inventariseren, vormen de teeltwijze en de verdere verwerking van voedingsmiddelen voor de consument één geheel. Met betrekking tot gezondheidseffecten kan het zinvol zijn beide aspecten te samen te beoordelen. Waar het gaat om vormen van overgevoeligheid ligt het zelfs direct voor de hand dat deze in sterke mate door het al dan niet aanwezig zijn van additieven en van sporen residuen beslissend beïnvloed zouden kunnen worden. 'Gezonde' productie en 'gezonde' verwerking zijn dus twee zijden van dezelfde munt.

9. Bronnen

Dit onderzoek is gebaseerd op vele discussies met deskundigen (zie bijlage 1) en een omvangrijke literatuurstudie (zie bijlage 2). Het onderhavige rapport is een samenvatting van een uitgebreider werkdocument dat bij het Bureau Kennisbemiddeling van de Landbouwuniversiteit verkrijgbaar is.

Bijlage 1

SAMENSTELLING BEGELEIDINGSCOMMISSIE

Drs. J.B.M. Hobbelink, Bureau Kennisbemiddeling/LUW (voorzitter)
Dr. ir P. Dagnelie, Vakgroep Epidemiologie Universiteit van Maastricht
Drs. M. Huber, arts, Voedingsinstituut Dunamis
Drs. J.D. van Mansvelt, Leerstoelgroep Ontwikkeling van Ecologische Bedrijfssystemen/LUW

KLANKBORDGROEP (ad hoc)

Dr. ir G.M. Alink (Leerstoelgroep Toxicologie, LUW)
Drs. R. Boeringa (LNV)
Ir. E. de Kok (RIKILT-DLO)
Prof. dr J. Kroeze (Vakgroep Psychologische en Sensorische aspecten van voeding en voeding)
Ir. M. Matze (Louis Bolk Instituut)
Dr. J.M.A. van Raaij (Leerstoelgroep Voeding en Gezondheidsleer, LUW)
Ir. F. van de Reep (Natudis, Afdeling Kwaliteitsbewaking)
Ir. Ph. Scheepers (secretaris Platform Biologische Landbouw & Voeding)
Dr. ir P. van 't Veer (Leerstoerlgroep Voeding en Gezondheidsleer)
Dr. ir R van Stigt-Thans (Voorlichtingsbureau voor de Voeding)
Ir. H.P.J.M. Notenborn (RIKILT-DLO)
Prof. dr F. ten Hoor (oud voorzitter Voedingsraad)
Prof. dr ir W. Jongen (Leerstoelgroep Geïntegreerde Levensmiddelentechnologie, LUW)
Ir. A. Rijpkema (Stichting Kleine Aarde)
Ir. S. de Waard (Louis Bolk Instituut)

Bijlage 2

OVERZICHT VAN GEBRUIKTE LITERATUUR VOOR DE STUDIE 'IS BIOLOGISCH VOORTGEBRACHT VOEDSEL GEZONDER DAN GANGBAAR VOORTGEBRACHT VOEDSEL?'

U. Abele, 1973
Vergleichende Untersuchungen *zum konventionellen und biologisch-dynamischen Pflanzenbau unter besonderer Berücksichtigung von Saatzeit und Entitäten*
Dissertatie Universität Giessen

U. Abele, 1987
Produktqualität und Düngung - mineralisch, organisch, biologisch-dynamisch.
In: Angewande Wissenschaft, schriftenreihe des Bundesministers für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten. Heft 345

A. Abell et al., 1994
High sperm density among members of organic farmers' association
In: The Lancet, Vol. 343.Juni 11, 1994:1498

W. Achterberg, 1986
Gronden van moreel respect voor de natuur
In: W. Achterberg, W. Zweers (red.): Milieufilosofie; tussen theorie en praktijk pg 105-134
Utrecht, Jan van Arkel

W. Achterberg, 1994
Samenleving, natuur en duurzaamheid: een inleiding in de milieufilosofie
Assen, Van Gorkum

E. Aehnelt, J. Ditmar, 1963
Untersuchungen über mehrjährige Funktionsstürungen und knotige Nekrosen der Hoden bei Besamungsbullen einer Station.
XVII. Internationaler Konfress über Veterinärmieizin, Hannover, aug. 1963: 1145-1151

E. Aehnelt und J. Hahn, 1965
Beobachtungen über die Fruchbarkeit von Besamungsbullen bei unterschiedlicher Grünlandbewirtschaftung
In: R. Tüxen (ed.). Experimentelle Pflanzensoziologie. Berichte über das Internationale Symposium in Rinteln 1965: 117-27.
Dr. W. Junk b.v., Den Haag.

E. Aehnelt & J. Hahn, 1973
Fruchtbarkeit der Tiere - eine Möglichkeit zur biologischen Qualitätsprüfung von Fütter- und Nährungsmitteln?
Tierärtzliche Umschau, 26 (28?): 155-160

E. Aehnelt & H. Konermann, 1968
Problematik der Fütterung auf die Fruchtbarkeit beim Rind.
Z. Tierzärtzliche ZuechtungsBiological, 84: 220-228

K. Agde, K.H. Eidam, 1990
Erste Untersuchungen über den Einfluß extensiver Haltung und Fütterung aus die Mastleistung und Schlachtkörperqualität von Schweinen.
In: Schweine-Zucht und Schweine-Mast 38 (2): 42-44

U. Ahrenhofer, 1984
Lebensmittelüberwachung in Niedersachsen 'Rückstandsuntersuchungen alternativ und konventionell erzeugter pflanzlicher Nahrungsmittel.
In: IFOAM, Zeitschrift für ökologische Landwirtschaft 1984, Heft 49: 8-10

U. Ahrenhofer, 1984-II
Agrochemical residues in organic and conventional food - a critical review
In: Proceedings of the 5th IFOAM international scientific conference at the university of Kassel. Verlagsgruppe Witzenhausen: 223-235

U. Ahrenhofer, 1986
Agrochemical residues inorganic and conventional food: a critical review.
In: H. Vogtmann, E. Boehncke, I. Fricke (eds.): The importance of biological agriculture in a world of diminishing resources: Proc. of the 5th IFOAM international scientific conference at the university of Kassel (Germany), Aus 27-30, 1984: 223-235

U. Ahrenhofer, H. Vogtmann, I. Spicksen, 1987
Qualität pflanzlicher Nahrungsmittel - 'alternativ' und 'modern' im Vergleich.
AID-Schriftenreihe Verbrauchersdienst, Nr 3092

E. Ahrens, 1988
Aspekte zum Nachernteverhalten und zur Lagerungseignung
In: Alternative Konzepte 66: 113-146

H. Aiking, C. Doorland, F. ten Hoor, 1997
Voeding: gezondheid plus milieu. Een kader voor integrale rubricering van voedingsmiddelen
In: Voeding jg. 58/ jul-aug/ 7/8, Maandblad van de Stichting Voeding Nederland. pg 21-24

AKB, 1988
Anders eten: een brochure over alternatieve voeding
Amsterdam, AKB

H.F.F. Albers et al., 1984
Alternatieve voeding
Instituut voor de voeding, Stafleu, Alphen aan de Rijn

W.A. Albrecht, C. Walters, 19..
The Albrecht papers

Wm. Albrecht, 1968-II
Calcium membranes in plants, animals and man
In: Journal of applied nutrition Vol. 20, No. 1 & 2

Wm. Albrecht, 1968
Problems of quality in the productivity of agricultural land.
In: Journal of applied nutrition Vol. 20, No. 3 & 4

Wm. Albrecht, 1970
Plants protected by fertile soil
In: Journal of applied nutrition, Vol 22, No. 1 & 2

C. Alenson, 1986
Why are organic/biodynamic product better for you?
In: Organic growing 1986 Summer: 3-4

Alenson, 1994
Soils, soil fertility, plant and animal health
On: the National Conference Ecological Agriculture 17th-18th September, 1994, Australia. (4p)

Th. Alföldi, P. Mäder, O Schachenmann. U. Niggli, J.M. Besson, 1992
DOK-Versuch: vergleichende Langzeituntersuchungen in den drie Anbausystemen biologisch-dynamisch, organisch-biologisch und konvetionall. III. Boden: Nmin-untersuchungen, 1. und 2/ Fruchtfolgeperiode.
Schweizerische Landwirtschaftliche Forschung 32: 59-82

Th. Alföldi et al., 1995
Biologischer Anbau. Beitrag des DOK-Versuches; Qualität der Ernteprodukte
FAC-Oktogertagung 26.10.1995, 11p.

G.M. Alink, H.A. Kuiper, R.B. Beems, J.H. Koeman, 1990
Carcinogeniteitsonderzoek; speciale aandacht voor verhitting en toevoeging van groente en fruit
In: Voeding, jg 51 (1990) nr 4.

G.M. Alink, J.M. Rijnkels, H.A. Kuiper, V.M.H. Hollanders, R.A. Woutersen, 1997
Carcinogenicity testing of complete human diets in rats
In: Cancer Letters 114 (1997) 271-274

M.S. Alles, M. Klerk, M.R. Wijsman, 1997
Een functional food van moeder natuur; Gezondheidsaspecten van sinasappelsap
In: Voeding, jg 58 / nov/ 11, maandblad van Stichting Voeding Nederland, p 21-23

L. Alther, 1972
Organic farming on trial
In: Natural history 81 (11): 16-24

G. Alter, 1978
Uber den Einfluß von Fütterungsfaktoren auf dasFruchtbarketisgeschehen, den Ascorbinsäuregehalt und den histologischen Aufbau der Ovarien von weiblichen Kaninchen
Dissertatie. Veterinär Medizin Hannover

Alternatieve Konsumenten Bond, 1996
De wortels van ons bestaan; biodiversiteit in landbouw en voeding
Alternatieve Konsumentenbond Amsterdam

C.E. Alvarez, A.E. Carracedo, E. Iglesias, M.C. Martinez, 1993
Pineapples cultivated by conventional and organic methods in a soil from a banana plantation - A comparative study of soil fertility, plant nutrition and yields.
In: Biological agariculture and Horticulture 9: 161-171

A. Amberger, 1973
Düngung und Nahrungswert pflanzlicher Produkte.
Landwirtschaftliche Forschung. Sonderheft 30/I: 10-20

An., 1965
The effects of soils and fertilizers on the nutritional qualtiy of plants.
United States Department of Agricultural Information Bulletin: 299 ff.

An., 1972
Grundsätze für den Anbau von Obst aus naturgemässen Qualitätsanbau von Obst aus naturgemässen, biologischem Anbau.
In: Anbaurichtlinien, Fassung vom 15-1-1973. Arbeitsgemeinschaft für naturgemässen Qualitätsanbau von Obst und Gemüse

An., 1973
Organic foods: Read labels to get your money's worth
In: Consumer news: 2

An., 1974
'Alternatief' gekweekte groente
In: Consumentengids 22, 11: 496-498

An.,, 1974-II
Organic foods - Scientific status summary.
In: Food Technology (1): 115-116

An., 1975
A comparison of organic and conventional farms in the Corn Belt
In: The soil association, quarterly review 1,2: 1-3

An., 1975-II
Proceedings symposium on the effect of fertilizers on the quality and nutritional values of grains, potatoes, selected fruits and vegetables and forage
Geneva, June 1974, Vol. I and II, United Nations, New York

An., 1981
Ohne Gesetz keine Klarheit - Vergleich 'Bio' - und herkömmliche Paradeiser (Tomaten).
In: Konsument, Osterreichisches Testmagazin 1981 Heft 4: 10-15

An., 1982
Bio-Kost - 'Die Garantie gibt uns kein Bauer.
In: Der Spiegel 30/82: 66-74

An., 1982-II
Düngung mineralisch oder organisch - Fütterungsversuch zeigt keine unterschiedlichen Auswirkungen.
In: Chemie und Technik in der Landwirtschaft (11)

An., 1983
Results of the indicative research 1981-1982 on milk, wheat and carrots.
National Council for Agricultural Research, Netherlands

An. 1983-II
Nota Voedingsbeleid
Min. van WVC SDU - Den Haag

An., 1984
Versuchsergebnisse der Bayerischen landesanstalt für Bodenkultur und Pflanzenbau über Auswirkungen abgestufter Intensitäten im pflanzenbau auf Umwelt, Ertrag und Qualität der Produkte.
Bayerisches Landwirtschaftliches Jahrbuch 1984 61: Sonderheft 2

An., 1985
Geringere Rückstände bie Biokost.
In: Jahresbericht 1983 der chmischen Landsuntersuchungsanstalt Sigmaringen. IfOAmerican Zeitschrift für ökologischen Landwirtschaft 1985, Heft 52: 15

An., 1985
Nitratgehalte und Erträge bei Blatt- und Wurzelgemüse nach einem Vergleichsversuch mit 20 organischen Düngern in Frankreich.
In: Garten organisch (4): 115-116

An., 1987
Pesticiden in groenten
In: Test-aankoop Magazine 1987, nr 294: 58-60

An. 1987-II
Qualitätsvergleich von 'biologisch' und 'konventionell' erzeugten Feldfrüchten.
Regierungspräsidium Stuttgart 1986\87

An. 1989
Veilig voedsel, de consument een zorg?
Den Haag, SWOKA

An., 1990
Bakkwaliteit van tarwe 1990
In: Ekoland 1 - 1990

An., 1990-II
True to label. Organic standards
In: Growing Today 1990 November: 40-43

An., 1992-I
Van meer naar beter. Kwaliteit en kwaliteitsbeleid in de agrarische sector
Min. van LNV SDU - Den Haag

An., 1995
Deense consumenten kunnen kiezen voor biologische producten; Verslag van een studiereis in augustus 1995
IKC-Landbouw, Ede, November 1995

An., 1996
Campagne met milieuvriendelijke en eerlijke producten in schoolkantines
In: SKAL Nieuwsbrief 3 (1996)6: 6

An.,1997
Landbouw, voeding en technologie: tussen geest en materie
Louis Bolk Instituut, Driebergen (1 pg)

An., 1997-II
Speurtocht in voeding naar stoffen met antitrombosewerking. Acetylsalicylzuur, flavonoïden in ui en peterselie, gember.
In Voeding: jg. 58/ jul-aug/ 7/8, Maandblad van de Stichting Voeding Nederland. pg 30

An., 1997-III
Effecten van ongefilterde koffie op cholesterol en leverenzymen
In Voeding: jg 58, nov /11, Maandblad van de Stichting Voeding Nederland: 17

An., 19??
Bijlage I: Biologische voeding en gezondheid, pg 48-62

An. diverse
OBS-jaarverslagen
PAGV, Lelystad

Anoniem, 1998
Food safety evaluation of genetically modified foods as a basis for market introduction
Ministerie van Economische Zaken, januari 1998.

Arbeitsgemeinschaft der Verbraucherverbände (eds.) 1991
Okologischer Landbau und Bioprodukte - Alternativ und konventionell im Vergleich.
In: Verbraucher-Rundschau (5): 1-43

Arbeitsgemeinschaft für naturnahen Obst, Gemüse- und Feldfruchtenanbau, ANOF e.V. (eds.), 1991
Erzeugerrichtlinien für biologische landwirtschaftliche Produkte
Bonn

R. Arens, B. Meinecke, 1981
Untersuchungen zur Wirkung intersiv mineralisch gedüngten Futters im Kaninchenversuch auf der Grundlage der Methoden von Hahn und Aehnelt.
Rapport A5. Giessen: Institut für Grünlandwirtschaft der Hessischen Lehr- und Forschungsanstalt für Grünlandwirtschaft und Futterbau Eichhof und Ambulatorische und Geburtshilfliche Veterinärklinik der Justus Liebig Universität Giessen.

R. Arnold, 1984
Vergleichende Qualitätsuntersuchungen von konventionell und alternativ erzeugter Konsummilch.
In: Archiv für Lebensmittelhygiene 1984 35: 49-72

C.F. Asenjo, 1962
Variations in the nutritive values of foods
American Journal Clinical Nutrition 1962 11: 368-376

T. van Asseldonk, 1995
7.3 Leven als systeem
In: Goewie, 1995 Inleiding in de ecologische landbouw

C. Aubert, 1996
Healthy plants - the theory of Chaboussou
In: T.V. Ostergaard (Ed.): Fundamentals of Organic Agriculture; down to earth - and further afield. 11th IFOAM International Scientific Conference August 11-15, 1996, Copenhagen
IFOAM, Tholey-Theley, Germany, p85-90

C. Augustini, K. Fischer, L. Schön, 1982
Bewegunsförderende Haltung und Fleischbeschaffenheit beim Schwein.
In: Fleischwirtschaft 62 (9): 1161-1165

G.W. Auld, P.A. Kendall, H. Chipman, 1994
Consumer and producer perceptions and concerns regarding pesticide use.
In: Food Technical 1994 March: 100-109

E. Baade, 1985
Einstellungen und Verhaltensweizen bei Verbrauchen von 'Bio'-Produkten.
In: AID-Verbraucherdienst 30 (12): 245-253
T. Baars, 1983
Fenomenologie van melk
Louis Bolk Instituut

J. Bachinger, 1996
Der Einfluß unterschiedlicher Düngungsarten (mineralisch, organische, biologisch-dynamisch) auf die zeitliche Dynamik und die räumliche Verteilung von boden-chemischen und mikrobiologischen Parametern der C- und N-dynamik sowie auf das Pflanzen- und Wurzelwachstum von Winterroggen.
PhD thesis, Universität Gießen, Schriftenreihe Band 7, Institut für biologisch-dynamische Forschung, Darmstadt.

C. Bäcker-Haase, 1990
Vergleich der Qualität 'alternativ' und 'konventionell' erzeugter primärer, pflanzlicher Lebensmittel - speziell Untersuchungen zur Verteilung der Parameter Nitrat und Gesamtzucker.
Dissertatie, Universität Bonn

T. Baggerman, M.D. Hack, 1992
Consumentenonderzoek naar biologische producten; Hoe het marktaandeel vergroot kan worden
Den Haag, LEI-DLO/SWOKA

K.F. Baker and R.J. Cook, 1974
Biological control of plant pathogens
Freeman & Co. San Francisco

K.F. Baker, 1987
Evolving concepts of biological control of plant pathogens
In: Ann Rev. Phytopathology, Vol 25: 67-85

E.B. Balfour, 1975 (eerste druk 1943)
The living soil & The Hauhgley Experiment
Faber and Faber, London, p127-158, p196-210, p274-285

U. Balzer-graf, 1987
Vitalaktivität von Nahrungsmitteln im Spiegel bildschaffender Methoden.
In: Elemente der Naturwissenschaft 46 (1): 69-92

U. Balzer-graf, 1996
Vitalqualität von Weizen aus unterschiedlichem Anbau, Beiträge 44,11
In: Sonderheft Forschung, 1996: 440-450

U. Balzer-graf, 199?
Die Qualität ökologisch erzeugter Produkte
In: Mayer et al. (eds.) Okologischer Landbau - Perspektive für die Zukunft! SOL Sonderausgabe Nr. 58, Bad Durkheim: 261-190

U.R. Balzer-Graf & F.M. Balzer, 1988
Steigbild und Kupferchlorid-kristallisation-Spiegel der Vitalaktivität von Lebensmitteln.
In: A. Meier-Ploeger & H. Vogtmann (eds). Lebensmittelqualität - ganzheitliche Methoden und Konzepte, Georg Michael Pfaff Gedächtnisstiftung, Kaiserlautern & Verlag C.F. Müller GmbH, Karlsruhe

U.R. Balzer-graf, F. Balzer, 1991
Milchqualität im Spiegel Bildschaffender Methoden
In: Lebendige Erde (5): 236-354

F.M. Balzer, U.R. Balzer-Graf, 1993
Vitalqualität von Nahrungsmitteln - Eine Erweiterung analytischer Qualitätsuntersuchungen.
Informationsblatt Vitalqualität

U. Balzer-graf, F. Balzer, 1994
Qualitätsforschung mit bildschaffenden Methoden.
In: Beiträge zur Förderung der biologisch-dynamischen Landwirtschaft 42 (Sonderheft): 411-421

A.V. Barker, 1975
Organic vs inorganic nutritional and Horticultural crop quality
In: Horticultural Science 1975 10: 12-15

D. Basker, 1992
Comparison of taste quality between organically and conventionally grown fruits and vegetables.
In: American-Journal-Alternative-Agriculture Greenbelt, Md: Institue for Alternative Agriculture. 1992.v. 7:129-136

G.C. Bartels, 1976
Rapport studiecommissie voedsel- en agrarische industrie

G.C. Bartels, 1996
Betrokkenheid bij het milieu
Min. VROM

R.A. Bausch-Goldbohm (rapporteur), 1995
Workshop V, Exposure to nitrates
In: A.F.M. Kardinaal, M.R.H. Löwik en D.G. van der Heij (red.): Dietary exposure to contaminants and additives: risk assessment in Europe (conference) TNO, Zeist, pg 95-98

R.A. Bausch-Goldbohm, 1997
Groente, fruit, kanker; Causale relatie aannemelijk, mechanisme niet zo eenvoudig
In: Voeding, sept. 1997, jg 58 nr 9. pg6-8

Bayerisches Staatsministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten (eds.), 1992
In: Bayerischer Afrarbericht 1992: 149-150

W. Becher & E. Helsing, 1991
Food and health data: their use in nutrition policy-making

H.W. Becker, 1989
Nitrat in Boden und rote Bete. Untersuchungen im Demeter-Feldgemüsebau.
Institut für bologisch-dynamische Forschung, Darmstadt, 1989

E.O. Beckmann & H. Krober, 1975
Organic fertilization and root infestation of spinach by Phytophtora cryptogea
In: Gemuse 11(4): 101-103

A. van Beem, Bouterse-Van Haaren, Tol, 1998
Voedingsraad commissie alternatieve voeding
Advies inzake alternatieve voeding
Voedingsraad, Den Haag

K.C. Beeson, 1945
The occurrence of mineral nutritional diseases of plants and animals in the U.S.
In: Soil science, vol. 60: July-Dec.

B. Beharrell & J.H. MacFie, 1991
Consumer attitudes to organiv foods
In: Br. food Journal. 1991 93: 25-30

B. Belderok, 1978
Invloed van alternatieve landbouwmethoden bij de teelt van tarwe op de voedingswaarde en verwerkingseigenschappen.
In: Voeding 1978; 39: 352-356

B. Belderok, 1979
Het belang van brood in de voeding. Deel IV. Invloed van alternatieve methoden bij de teelt en de verwerking van tarwe op voedingswaarde en verwerkingseigenschappen.
Wageningen: Instituut voor Graan, Meel en Brood TNO

C. Benbrook, 1997
Diverse mededelingen via e-mail:
American cancer society and pesticides
More on the cancer pesticide story
Organic systems and health
Re: the health question
The big picture re Organics

L. Bërard, 1972
Produits naturels; sont-ils si naturels que ca?
In; Femme pratique nr. 105, maart 1972

J. Bergsma-Kadijk, 1995
Meta-analyse in theorie en praktijk: Calcium en colectoraal kanker
Intern verslag Epidemiologie 1995-191, Landbouwuniversiteit Wageningen

L. Bertling, 1980
Rückstände in unserer Nahrung
In: Verbraucher-Rundschau (11): 1-16

L. Bertling, 1991
Klarheit über Bio? - EG-Verordnung über ökologischen Landbau läßt hoffen. In: GV-Praxis 31 (10): 14-16

J.M. Besson, U. Niggli, 1991
DOK Versuch: vergleichende langzeituntersuchungen in den drei Anbausystemen biologisch-dynamisch, organisch-biologisch und konventionell. 1. KOnzeption des DOK-Versuches: 1. und 2. Fruchtfolgeperiode.
Schweizerische Landwirtschaftliche Forschung 31: 79-109

M. Beutelspacher, 1974
Uber den Einfluß von Fütterungsfaktoren auf die Sameneigenschaften von Kaninchen.
Dissertatie. Veterinär Medizin, Hannover

R. Biedermann, D. Leu, W. Vogelsanger, 1980
Nitrate in Nahrungsmitteln, eine Standortbestimmung; Teil 1
In: Deutsche Lebensmittel Rundschau 76 (5): 149-156

R. Biedermann, D. Leu, W. Vogelsanger, 1980
Nitrate in Nahrungsmitteln, eine Standortbestimmung; Teil 2
In: Deutsche Lebensmittel Rundschau 76 (6): 198-203

P. Binnemann, 1985
Ansprüche an alternative Lebensmittel - berechtigt oder unberechtigt?
In: Chemische Landesuntersuchungsanstalt Offenburg, Symposium 'Verbraucherinformation und Verbraucherschutz aus der Sicht der Ernährungswissenschaft und der Lebensmittelchemie'. Gießen: 18

B. Bishop, 1988
Organic food in cancer therapy
In: Nutrition-Health. Berkhmastead: ABC Publishers, vol 6 (2): 105-109

D. Blair, 1989
Uncertainties in pesticide risk estimation and consumer concern.
In: Nutrition Today 1989 November/December: 13-19

M. Blate, 1997
Mededeling via e-mail
Food and Cancer

J. Bloksma, 1989
Gezonde planten worden niet ziek; visie van Francis Chaboussou
In: Ekoland jg 10, nr. 3 p 80-81

J. Bloksma, 1990
De bewaarkwaliteit van appels. Verslag van een vergelijkend onderzoek naar de bewaarkwaliteit van biologisch geteelde Rode Boskoop op 8 verschillende bedrijven in 1989.
In: Map Fruitteeltonderzoek Louis Bolk Instituut, Driebergen

J. Bloksma, M. van Brakel, 1990
De zelfontbindingstest, als mogelijk kwaliteitskenmerk van appelen.
Louis Bolk Instituut Driebergen

F. Boas, 1932
Untersuchungen für eine dynaische Grünlandbiologie
In: Praktische Blätter für Pflanzenbau, IX, 173, 1932

H. Bochow, D. Seidel, 1964
Beiträge zur Frage des Einflusses einer organischen Düngung auf den Befall von Pflanzen durch parasitische Pilze. IV. Wirkungen einder Stallmist-bzw. Strohdüngung auf Plasmodiophora brassicae Wor., Ophiobolus graminis Sacc. und Helminthosporium sativum P., K. et B.
In: Phytopathologisches Zeitschrift 51, 3: 291-310

H. Bochow & D. Seidel, 1964-II
Bodenhygienisch gunstige Wirkung der organischen Dungung
Die Deutsche Landwirtschaft. 15: 445-448

J. Bockemühl, 1982
Biologisch-dynamische landbouw. Aspecten van de kwaliteitsbeoordeling.
In: Levensprocessen in de natuur, Louis Bolkinstituut Zeist, Uitgeverij Vrij Geestesleven, Zeist

G. Bodo, 1959/1960
Uber die Zusammenhang des Weizeneiweisses bei verschiedenen hohen N-Gaben.
In: Qualitas Plantarum et Materiae vegetablies 6. Discussie door W. schuhan: 346-354

E. Boehncke, 1996
Oeko-Fleisch - die bessere Alternative?
Lecture at a Conference of the German Umbrella Organization for Students' Restaurants, October 14, Bonn

E. Boehncke, 1997
Broadening the Concept of Quality for Animal Products: A German Perspective
In: W. Lockeretz, 1997 (ed.); Agricultural production and nutrition. Proceedings of an international Conference Boston Massachusetts March 19-21, 1997. Tufts University p 60-67

E. Boehncke, C. Krutzinna, 1996
Animal health
In: T.V. Ostergaard (Ed.): Fundamentals of Organic Agriculture; down to earth - and further afield. 11th IFOAM International Scientific Conference August 11-15, 1996, Copenhagen
IFOAM, Tholey-Theley, Germany p113-124

R. Boeringa, 1983
Qualitätsvergleich bei Möhren und Sommerweizen aus alternativem und konventionellem Anbau.
In: DLG-Arbeitsunterlagen A/83: Zur Qualität pflanzlicher Produkte aus modernem und alternativem Landbau: 12-21

R. Boeringa, 1984
De kwaliteit van alternatief voortgebrachte voedingsmiddelen
In: H.F.F. Albers et al.: Alternatieve voeding
Instituut voor de voeding, Stafleu, Alphen aan de Rijn, p 92-110

R. Boeringa, 1996
Agriculture - diet - health; about organic food
Euragri, Den Haag, 15p

R. Boeringa, 1996-II
Correspondentie Rob Boeringa > Machteld Huber

R. Boeringa, 1997
Correspondentie Rob Boeringa > Ineke van Vliet

R. Boeringa, 1997-II
Landbouw, voeding en gezondheid: Een Europees perspectief
In: Y.K. van Dam, C. de Hoog & J.A.C van Ophem (reds.). Voeding Consument en duurzaamheid, 1997. Garant Leuven/Apeldoorn. p 27-46.

E. von Boguslawski, 1976
'Konventioneller Landbau - Biologischer Landbau' - Ein Diskussionsbeitrag aus wissenschaftlicher Sicht.
In: Landwirtschaftliche Forschung 29" 268-274

J.G. Bokhorst, 1984
Kwaliteitsonderzoek biologisch dynamische tuinbouw 1983
Intern verslag Louis Bolk Instituut, Driebergen

J.G. Bokhorst, 1985
Kwaliteitsonderzoek aan producten van het proefbedrijf OBS, Nagele. Onderzoek aan gangbaar, geïntegreerde en biologisch-dynamisch geteelde witte kool en het tot zuurkook verwerkte product.
Intern verslag Louis Bolk Instituut, Driebergen

J.G. Bokhorst, 1986
Kwaliteitsonderzoek biologisch-dynamische producten 1985: akkerbouw, tuinbouw, fruitteelt
Louis Bolk Instituut, Driebergen

J.G. Bokhorst, 1997
Meer aandacht voor productkwaliteit nodig
In: Ekoland 2 - 1997 p 32-33

H. Bolling, P. Gerstenkorn, D. Weipert, 1986
Vergleichende Untersuchungen zur Verarbeitungsqualität von alternativ und konventionell angebautem Brotgetreide.
In: Getreide, Mehl und Brot 40 (2): 46-51

E. Bonino, 1996
A healthy diet for consumers
Samenvatting van lezing op 5th European Law Conference, Brussel

G, Bossel, A. Meier-Ploeger, H. Vogtmann, 1995
Landwirtschaft und Ernahrung. Quantitative Analysen und Fallstudien (Teilbericht A) und ihre klimatische Relevanz (Teil B). Veränderungstendenzen im ernährungssystem.
In: Enquete-Kommission 'Schutz der Erdatmosphäre' des Deutsches Bundestages (eds.): Landwirtschaft Studienprogramm, Teilband II.S: 5-189. Economica Verlag Bonn

P. van de Bovenkamp et al. 19
Voedingsmiddelenanalyses van de vakgroep Humane Voeding:
Deel 8 Alternatieve voedingsmiddelen, Willems de Graaf et al.

C.E. Boyd, C.P. Goodyear, 1971
Nutritive quality of food in ecological systems
In: Archive HydroBiological 1971 69:256-270

E. Bradfisch, 1983
Alternative Nahrungsmittelgewinnung und eine Rückstanduntersuchung auf Pestizide und Schwermetalle bei Obst und Gemüse aus biologischem Anbau als eine Erhebung aus Praxisbetrieben.
Diplomarbeit, Gesamthochschule-Universität Kassel-Witzenhausen.

F. Braga, 1992
Consumer attitudes toward organic food in Ontario.
In: Highlights of agricultural and food research in Ontario 15-2-6

M. van Brakel, 1990
Orienterend onderzoek naar de zelfontbindingstest voor appels.
Skriptie, Louis Bolk Instituut Driebergen, Vakgroep Levensmiddelenchemie- en microbiologie LUW Wageningen.

L. Bram, 1974
Uber den Einfluß von Fütterungsfaktoren auf den Ascorbinsäuregehalt und den histologischen Aufbau der Nebennieren von weiblichen Kaninchen under besonderer Berücksichtigung der Beziehungen zwischen Nebennierfunktion und Fruchtbarkeit
Dissertatie. Veterinär Medizin Hannover

H. Brandenburger, 1993
Einfluß unterschiedlich erzeugter pflanzlicher Produkte auf Aspecte der Tiergesundheit von Kaninchen bei diätetischen Belastungssituationen.
In: Tischvorlage zur 7. Wiss. Fachtagung 'Elemente des organische Landbaus; des Lehr- und Forschungsschwerpunktes 'Umweltverträgliche und standoorgerechte landwirtschaft' der Landwirtschaft. Fakultät der Universität Bonn 06.05.1993, 2p

H. Brandenburger, 1993-II
Einfluß unterschiedlich erzeugter pflanzlicher Produkte auf Aspecte der Tiergesundheit von Kaninchen bei diätetischen Belastungssituationen. Kurzfassung.
In: Tischvorlage zur 7. Wiss. Fachtagung 'Elemente des organische Landbaus; des Lehr- und Forschungsschwerpunktes 'Umweltverträgliche und standoorgerechte landwirtschaft' der Landwirtschaft. Fakultät der Universität Bonn 06.05.1993, p 51-61

H. Brandenburger, 1993-II in pReport
Uber den Einfluß unterschiedlich erzeugter Produkte auf Aspekte der Tiergesundheit von Kaninchen unter besonderer Berücksichtigung diätetischer Belastungssituationen.
Dissertatie. Bonn.

H. Brandenburger, 1994
Uber den Einfluß des Anbauverfahrens von Futter auf die Gesundheid von Kaninchen unter besonderer Berücksichtigung der Reaktion auf fütterbedingte Belastungen. Ein Vergleich von Produkten aus organischem Anbau und konventioneller Erzeugung.
MsC thesis Institute of organic agriculture, Bonn.

H. Brandenburger, A. Sundrum und U. Köpke, 1991
The influence of differently cultivated foodstuffs (organic/mineralic manuring) on animal health. Feeding experiments with New Zealand White Rabbits.
In: Boehnke, E. Molkenthin V. (Hrsg.)Proceedings of the Intern. Conference on alternatives in Animal Husbandry, 22.- 25.07.1991, Witzenhausen, Agrar Kultur Verlag, S. 263-266

H. Brandenburger, A. Sundrum und U. Köpke, 1992
The influence of differently cultivated foodstuffs (organic/mineralic manuring) on animal health. Feeding experiments with New Zealand White Rabbits.
Proceedings of the 9th Intern. Science Conference of IFOAM, Nov. 16-21, 1992, Sao Paulo, Brazil. Köpke U. and Schulz, D.G. (eds.), pg 424-425

C.S. Brandt & K.C. Beeson, 1951
Influence of organic fertilization on certain nutritive constituens of crops
In: Soil Science 71: 449-454

E. Breda, 1972
Uber den Einfluß von Fütterungsfaktoren auf den Ascorbinaäuregehalt und den histologischen Aufbau der Nebennieren von weiblichen Kaninchen unter besonderer Berücksichtigung der Beziehungen zwischen Nebennierenfunktion und Fruchtbarket.
Inaugural-Dissertatie, Tierärtzliche Hochschule Hannover

E. Breda, 1972-II
Brief van Institut für biologisch-dynamische Forschung te Darmstadt aan de telers van Demeter rode bieten d.d. 2-6-1972

E. Breda, 1973
Bericht über Arbeiten aus dem Institut für Biologisch-dynamische Forschung: Qualitätsuntersuchungen von Möhren und rote Rüben.
In: Lebendige Erde 4: 132-137

E. Breda, 1980
Produktqualität aus der Sicht der biologisch-dynamischen Wirtschaftsweise
In: Alternativem sum Gegenwärtigen Landbau. Arbeiten der DLG 169. DLG-Verlag, Frankfurt a.M.: 93-96

E. Breda, 1983
Qualitätsuntersuchungen bei Getreide aus biologisch-dynamischem Anbau
In: DLG (eds.): Bessere Qualität durch alternative Anbaumethoden?: 26-27

W. Breene, 1997
Organic foods-rules and philosophies
In: Prepared foods, 1997 May: 99-100, 102

M. Bremer, 1977 (abstract)
An examination of some aspect of two american diets
In: IFOAM-Bulletin nr. 23, 4e kw 1977.

J.R. Brown & G.E. Smith, 1966
Soil fertilization and nitrate accumulation in vegetables
Agronomy Journal. 1966 58: 209-212

C.A. Browne, 1938
Some relationships of soil to pland and animal nutrition - The major elements
Yearbook of agriculture, 'Soils & man', USA Department Agr.

A.H.C. van Bruggen, P.R. Brown, A. Greathead, 1990
Distinction between infectious and noninfectious corky root of lettuce in relation tot nitrogen fertilizer.
In: Journal of the American Society of Horticultural Science 115: 762-770

M. aan de Brugh, 1997
De gemodificeerde keuken; Europese verordening heeft lang op zich laten wachten
In: NRC, 17 mei 1997, bijlage Wetenschap en Onderwijs, p 49

P.B.W. Brul, 1980
Kwaliteit van tarwe
In: Vruchtbare Aarde

P. Brul, 1989
Kwaliteit in 1989
In: Ekoland jg 10 nr 3.

P. Brul, 1991-I
Kan het nitraatgehalte van kasgroenten lager?
In: Ekoland nr 4 - 1991

P. Brul, 1991-II
Teelt u ook nitraat-aardappelen?
In: Ekoland nr 4 - 1991

P. Brul, 1995
Strenge normen voor nitraatgehaltes leidt tot keuze voor biologisch
In: Ekoland nr 3 - 1995

J.M. Brümmer, 1990
Herstellung von alternativem Brot und Kleingebäck
In: W. Seibel (ed.): Bio-Lebensmittel aus Getreide. Behr's Verlag, Hamburg: 31-51

J.M. Brümmer, W. Seibel, 1991
Verarbeitungseigenschaften von Weizen aus extensivierten Anbau.
In: Getreide, Mehl und Brot 45 (11): 336-341

J.M. Brümmer, W. Seibel, 1992
Extensivierter Weizenanbau und seine Auswirkungen auf die Müllerei.
In: Getreide, Mehl und Brot 46 (4): 99-102

J.M. Brümmer, W. Seibel, 1992-II
Extensivirter Weizenanbau und seine Auswirkungen auf Verarbeitungseigenschaften und Gebäckqualität.
In: Getreide, Mehl und Brot 46 (6): 187-191

J.M. Brümmer, W. Seibel, 1993
Backversuche mit Oko-Mehlen.
In: Deutsche Bäcker-Zeitung 80 (5): 33-35

H. Brune, E. Thier, 1969
Die Beeinflussung der biologischen Proteinquelität von Kartoffelen und Grünkohl durch Düngung und Anbaujahr.
In: Das wirtschaftseigene Futter 15 (1): 1-19.

C. Bruns, S. Ahlers, A. Gattinger, C. Schuler, H. Vogtmann, 1995
The suppressive effects of composted seperately collected organic waste and yard waste compost on two important soilborne plant pathogens.
Paper presented at the First International Symposium - Biological Waste Management 'A wasted chance?'1995 April 4-6 65: 163-170.

G. Brunsgaard, U. Kidmose, L. Sorensen, K. Kaack, B.O. Eggum, 1994
The influence of variety and growth conditions on the nutritive value of carrots.
Journal Science Food Agriculture 1994 65: 163-170

J.H. Brussaard, 1984
Gezondheidskundige consequenties van alternatieve voeding
In: M.F.F. Albers et al. 1984, Alternatieve voeding
Samson Stafleu, Alphen a/d Rijn/ Brussel, p45-55

J.H. Brussaard (rapporteur), 1995
Workshop VI: Exposure to heavy metals
In: A.F.M. Kardinaal, M.R.H. Löwik en D.G. van der Heij (red.): Dietary exposure to contaminants and additives: risk assessment in Europe (conference) TNO, Zeist, pg 95-98

S.D. Brynes and N.E. Weber, 1996
The risk assessment of bound residues of veterinary drugs
In: Residues of veterinary drugs and mycotoxins in animal products: New methods for risk assessment and quality control, Internet 15 April-31 August 1994, Wageningen Pers, 1996. pg. 16-24

W. Buchner, 1987
Zur Qualität des Wintergetreides in Abhängigkeit von Standort, Anbaujahr, Bewirtschaftungssystem und Sorte.
In: Biologisch-dynamischer Land- und Gartenbau. Forschung und Beratung, Reihe C, nr 44: 234-246

W. Buchner, 1991
Ertrag und Qualität von Brotgetreide; dargestellt am Beispiel eines biologisch-dynamischen Betriebes der Rheinniedrung.
In: Getreide, Mehl, Brot 45: 259-263

M. Buiter en M. Ham, 1995?
Met een groene of een biologische revolutie naar een duurzame wereldvoedselvoorziening?
In: Spil / 141-142

P. Bukman, 1992
Biologische landbouw
Min. van LNV SDU - Den Haag. tweede kamer, vergaderjaar 1992-1993, 22817, nr. 1

Bundesministerium für Jügend, Familie und Gesundheid (eds.), 1985
Was erwartet der Verbraucher von Biolebensmitteln? Ergebnisse einer Repräsentativbefragung
Verbraucherschutz-Report (12): 1-7

G. Bünnagel, 1992
Untersuchungen der sensorischen Qualität und diskriminanzanalystische Trennung von biologisch-dynamisch und konventionell angebauten Gemüsen (versuchsanbau und Handelsproben)
Dissertatie, Universität Bonn

P.F.J. van Burg, E.H. Groot, G.H.M. Keller, G.J.G. Rauw, 1968
Over de invloed van stikstofbemsting, oogstmethode en bewaartijd van spinazie op de nitraat- en de nitrietgehalten en op de opbrengst
In: Stikstof no. 58 (april 1968): 448-450

J. Buys, 1989
Stikstof op de Zonnehoeve
In: Ekoland jg 10, nr 3.

J. Byng, 1993
EC organic food standards
Br. Food Journal 1993 95: 16-17

P.J. Byrne, U.C. Toensmeyer, C.L. German, H.R. Muller
Evaluation of consumer attitudes towards organic produce in Delaware and the Delmarva region.
Journal. Food Distribution Res 1992 Feb: 29-44

T. Cairns & E.G. Siegmund, 1995
Confirmation of trace level residues in the food supply
In: Critical review food science nutrition 1991 30: 397-402

G. Cannon, 1990
Food policy and definitions of food quality.
In: Elm Farm Research Centre (eds.): Food quality - concepts and methodology. Newbury: 42-43

W. Catel, 1949
Uber den Einfluß Verfütterung verschiedener geüngten Nahrungspflanzen auf das Gedeihen von Säuglingen
Landwirtschaftliche Forschung 1: 220-223

R. Cejka, 1993
Alles Bio, Alles Oko, Alles Lüge
In: Oko-Test (3): 9-15

Centrum voor landbouwpublicaties en landbouw documentatie, 1980
Alternatieve, respectievelijk vegetarische voeding voor kinderen van 0-6 jaar
Wageningen, Pudoc

M. Cetinkaya et al., 1984
Untersuchung über den Zusammenhang zwischen Ernährung und Lebensumständen stillender Mütter und der Kontamination der Muttermilch mit schwerflüchtigen Organochlorverbindungen.
In: Aktuelle Ernährung 1984 9: 157-162
F. Chaboussou, 1976
Cultural factors and the resistance of Citrus plants tot scale insects and mites
International potash Institute, 12th colloqium, Fertilizer use & plant health

F. Chaboussou, 1980
Les plant malades des pesticides
Ed Debard, Paris

F. Chaboussou, 1985
Santé des cultures, une révolution agronomique.
Ed. Flammarion, Paris.

F. Chaboussou, 1986
How pesticides increase pests
In: The ecologist, vol. 6, No. 1

D.E. Chaney, L.E. Drinkwater & G.S. Pettygrove, 1992
Organic soil amendments and fertilizers.
In: UC Sustainable research and education program, University of California Pub. 21505

Chemisches landesuntersuchungsanstalt Freiburg (eds.), 1992
Nitratgehalte von Gemüse aus alternativem und konventionellem Anbau
In: Jahresbericht 1991, Freiburg

Chemisches landesuntersuchungsanstalt Stuttgart (eds.), 1993
Jahresbericht 1992.
Stuttgart: 88-118

Chemisches untersuchungsanstalt Koblenz (eds.), 1990
Pflanzenschutzmittel Rückstände.
In: Jahresbericht 1989. Koblenz: 38-43

Chemisches untersuchungsanstalt Koblenz (eds.), 1990-II
Jarhresbericht 1989.
Koblenz: 1-7

Chemisches untersuchungsanstalt Koblenz, 19??
Untersuchungen auf Rückstände von Pflanzenschutz- und Schädlingsbekämpfungsmitteln.
In: Jahresbericht, Koblenz

K. Clancy, 1997
Research and Policy Issues Related to the Nutritional Quality of Alternatively Produced Foods
In: W. Lockeretz, 1997 (ed.); Agricultural production and nutrition. Proceedings of an international Conference Boston Massachusetts March 19-21, 1997. Tufts University p 53-57

A. Clark, 1997
Mededeling via e-mail
re: to a. clark, health question

E.A. Clark, 1997
Mededelingen via e-mail
re: American Cancer Society and pesticides
Natural vs. synthetic biocides

R.P. Clarke & S.B. Merrow, 1979
Nutrient composition of tomatoes homegrown under different cultural proceduResearch In: Ecology Food Nutrition 1979 8: 37-46

T.W. Clarkson, 1995
Environmental contaminants in the food chain
Am J. Clinical Nutrition 1995 61(Suppl):682S-686S

T. Clunies-Ross et al. 1992
Green fields, grey future: EC agriculture policy at the crossroads.
Greenpeace, Amsterdam

Comac, 1988
Additieven wijzer; Informatie over de risico's van hulpstoffen in voeding
Comac, Konsumentenkontact, Den Haag

G.F. Combs Jr., R.M. Welch, J.M.Duxbury, 1997
Sustainable Food System Approaches to Improving Nutrition and Health
In: W. Lockeretz, 1997 (ed.); Agricultural production and nutrition. Proceedings of an international Conference Boston Massachusetts March 19-21, 1997. Tufts University p 53-57

Commissie onderzoek alternatieve landbouwmethoden, 1977
Alternatieve landbouwmethoden. Inventarisatie, evaluatie en aanbevelingen voor onderzoek. Eindrapport - oktober 1976
PUDOC, Wageningen

Committee on Nutritional Misinformation - National Research Council.
Soil fertility and the nutritive value of crops
Nutrition Review. 1976 34:316-317

N.C. Conklin & G. Thompson, 1993
Product quality in organic and conventional produce: is there a difference?
Agribusiness 1993 9:295-307

Consumentenbond, 1997-I
Veehouderij brengt resistente bacteriën in ons milieu: Filet à l'antibiotica
Consumentengids Januari 1997 p 30-31

Consumentenbond, 1997-II
Juiste kooktijd voor spagetti van groot belang
Consumentengids Mei 1997 p 8-11
Consumentenbond, 1997-III
Nitraat in groente nog altijd te hoog
Consumentengids Mei 1997 p 20-21

Consumentenbond, 1997-IV
Trostomaat is geen verbetering. 'Wasserbombe': waterig, maar smaakvol
Consumentengids Juli 1997 p 12-14

R.J. Cook, 1988
Biological control and holistic plant-health care in agriculture.
In: American Journal of Alternative Agriculture, Vol. 3 No. 2&3

R.J. Cook & A.D. Rovira, 1976
The role of bacteria in the biological control of Gaeumannomyces Graminis by supressive soils
In: Soil Biology Biochemical Vol. 8

R.J. Cook, 1984
Root health: Importance and relationship to farming practices
ASA special publication No. 46, Proc. Symposium, Organic farming: Current technology ant its rol in a sustainable agriculture. American Society Agronomy

S. Cortez, H. Brandenburger, E. Greuel und A. Sundrum, 1992
Untersuchungen zur Darmflora des Kaninchens in Abhängigkeit von der Fütterung und dem Gesundheidsstatus
Tierärtzliche Umschau 47, S. 544-549

M. Crist-Vietor, 1973
Untersuchungen über die Darmflora von Jungkaninchen in Abhängigkeit von Alter und Ernährung
Dissertatie. Medizin Veterinär Gießen

E. Crombags, 1996
Landelijke campagne richten op gezondheid
In: Ekoland nr 10, Oktober 1996, p26-27

I. Cserni & K. Prohaska, 1987
The effect of N supply on the nitrate, sugar and carotene content of carrots.
Acta Horticultureulturae 1987 220: 303-307

CSIRO, 1978
Food for plants
In: Discovering soils No. 6

T.W. Culliney, D. PImental, M.H. Pimental, 1992
Pesticides and natural toxicants in foods
In: Agriculture Ecosystems Environ 1992 41: 297-320

P.C. Dagnelie, 1982
Vergleich von biologischen und konventionellen Handelsmöhren in ihrem Verhalten bei Verarbeitungsprozessen im Haushalt.
Arbeitskreis für Ernährungsforschung e.V., Unterlengenhardt.

P.C. Dagnelie et al., 1985
De gezondheid en gezondheidstoestand van 'alternatief' gevoede zuigelingen en peuters, feiten en onzekerheden. Deel I. Definities en algemene gezondheidsindicatoren. Deel II. Specifieke voedingstekorten, discussie
In: Tijdschrift Kindergeneeskunde 1985, 53: 201-216

P.C. Dagnelie, 1988
Nutritional status and growth of children on macrobiotic diets: a population-based study.
Dissertatie, Landbouwuniversiteit Wageningen

P.C. Dagnelie, 198?
Gezonde voeding voor lichaam en geest

E. Dam, 1993
Het eliminatiedieet; een weg met hindernissen
In: M Stasse-Wolthuis, ACW Geerts-Van der Wey: Voedselovergevoeligheid en gedragsproblemen: tussen wetenschap en praktijk.
Bohn Stafleu Van Loghum, Houten/Zaventhum, St. Voeding NL, Den Haag 1993. p66-73

J. van Dam, 1972
Genezende impuls van de biologisch-dynamische landbouw.
Lezing tijdens cursus over biologisch-dynamische landbouw, Ziest, 18-3-1972

Y. Dam, D. de Hoog, A.C. van Ophem, 1994
Eten in de jaren '90; Reflecties op gemaksvoeding
LUW/Eburon Delft

Y.K. van Dam, C. de Hoog, J.A.C. van Ophem (red.), 1997
Voeding, consument en duurzaamheid
Garant uitgevers n.v., Leuven/Apeldoorn

Y.Dam, Kaal, Meulenberg, 19..
Consument, voeding en milieu

Y.K. Dam & Y.C.J. Vollebregt, 1995
Duurzaam varkensvlees; een verkenning van problemen en obstakels in het levensmiddelenkanaal.
In: Tijdschrift voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek van de landbouw, 10 (1995) 3: 141-154

M. Dambroth, M. Wermke, E. Zimmer, O. Graff, A. Kloke, S. Köhn, H. Kröber, W.J. Pieritz, M. Stüben, J. F. Diehl, A. Wedler, 1978
Alternativen im Landbau - Statusbericht aus dem Forschungsbereich des Bundesministeriums für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten.
Landwirtschaft - Angewandte Wissenschaft (206). Landwirtschaftsverlag, Münster-Hiltrup

R. Danner, 1986
Vergleichende Untersuchungen zum konventionellem, organisch-biologischen und biologisch-dynamischen Weinbau.
In: Mitteilungen Klosterneuburg 36 (3): 96-100

E. Darden, 1972
Sense and nonsense about health.
In: Journal of Home Economy 64 (9): 4 ff.

T. Davidson, 1997
fqpa food additives, infant child, pesticides (fwd)
Internet: http://www.ces.ncsu.edu/san/htdocs/hypermail/html-home/19-html/0036.html

A. Davis, A.J. Titterington, C. Cochrane, 1995
Who buys organic food? A profile of the purchasers of organic food in Northern Ireland.
In: Br-food-journal. Bradford: MCB University Press Limited, 1995. v. 97 (10) p. 17-23

J. Debruck, 1966
Untersuchungen über die Wirkung von Strodüngung, Gründüngung und stickstoffdüngung auf Fusskrankheiten und Ertragsbildung bei Getreide.
In: Zeitschrift für Acker- und Pflanzenbau 123, 1: 75-105

G. Defune, 1997
Mededelingen per e-mail
Abstract
Organic quality refs
More quality refs - Biological Agriculture & Horticulture fwd

P. Dekker & P.A.M. Oude Ophuis, 1993
Positioneringsstrategieën voor biologische voedingsmiddelen
Wetenschapswinkel LUW, Wageningen

P. Dekker & P.A.M. Oude Ophuis, 1993-I
Onderzoek LU Wageningen: Positionering Biologische Voeding
In: Ekoland nr 10, 1993

Y. Deuring, 1996
De schijf van 4: actueel en gangbaar genoeg?
Groningen, Hanze Hogeschool - Voeding en diëtiek

Deutsche Gesellschaft für Ernährung (eds.), 1990
Alternative Ernährungsformen.
Frankfurt am Main.

J.F. Diehl, 1979
Die gesundheitliche Qualität des heutigen Lebensmittelangebot - Image und Wirklichkeit
In: Ernährungs-Umschau 26: 41-49 und 67-74

J.F. Diehl, 1982
Fabrikerzeugnisse, nein danke? -Uber 'Gift in der Nahrung' und über Zukunftsperspektiven der lebensmitteltechnologischen Forschung, Teil 1.
In: Internationale Zeitschrift für Lebensmittel-Technologie und -Verfahrenstechnik (7): 531-537

J.F. Diehl, E. Schwerdfeger, 1980
Produktqualität aus der Sicht des gegenwärtigen Landbaus.
In: Alternativen zum gegenwärtigen Landbau. Arbeiten der DLG 169. DLG-Verlag, Frankfurt a.M.: 96-101

J.F. Diehl, A. Wedler, 1977
Vergleichende Untersuchungen über die Qualität der Ernteprodukte.
Bericht aus dem Forschungsbereich des Bundesministeriums für Ernährung, 1977/1 Karlsruhe

J.F. Diehl, A. Wedler, 1978
Vergleichende Untersuchungen über die Qualität der Ernteprodukte.
In: M. Dambroth et al.: Alternatven im Landbau. Statusbericht aus dem Forschungsbereich des Bundesministeriums für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten. Landwirtschaftsverlag GmbH, Münster-Hiltrup 1978. Landwirtschaft - Angewandte Wissenschaft, Heft 206

DLG (eds.), 1983
Bessere Qualität durch alternative Anbaumethoden? Zur Qualität von Gemüse, Karatoffeln und Getreide - Eine Zwischenbalanz
Frankfurt am Main.

J. Dlouhy, 1977
Qualität pflanzlicher Produkte bei konventionellem und biologisch-dynamischem Anbau.
In: Lebendige Erde (5): 19-81-184

J. Dlouhy, 1981
Alternative odlingsformer - växtprodukters kvalitet vid konventionell och biodynamisk odling (Summeray: Alternative forms of agriculture - quality of plant products form conventional and biodynamic growing).
Sveriges Landbruksuniversitet Uppsala, Rapport 91

J. Dlouhy, 1981
Alternative forms of agriculture - quality of plant products from conventional and biodynamic growing.
Report #91. Department of Plant Husbandry, Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala

J. Dlouhy, 1989/1990
Product quality in alternative agriculture.
From: Food quality - concepts and methodology. Proceedings of the colloqium organised by Elm Farm Research Centre in association with the University of Kassel, 1989. Newbury: 30-35

J. Dlouhy, 1990
Quality in ecological agriculture
In: Ecological agriculture, NJF-Seminar 166-Miljovard. Swedish University of Agricultural Sciences, Alternative Agriculture Report No 5, Uppsala, Sweden 1990 209-218

J. Dlouhy, 1993
Organic crop production
From: Internation Seminar on Organic Farming in Central and Eastern Europe. The Cseck Republic, October 1993.

E.K. Doms, K.M. Syring, K. Haider, F. Timmermann, 1983
Unterschiede in den Aromamustern von Kartoffeln bei organischer und mineralischer Düngung.
In: Veröffentlichungen der Arbeitsgemeinschaft Kartoffelforschung e.V. Detmold, 5: 38-41

Dokkum, W. van en J.H. Brussaard, 1996
Voedingskundige evaluatie van alternatieve gewassen: aandachtspunten
TNO-rapport V 96.247

E.K. Doms, F. Timmermann, 1981
Gaschromatographische Untersuchungen der Aromamuster von organisch und mineralisch gedüngten Nahrungspflanzen.
In: Landwirtschaftlicher Forschung. Sonderheft 38: 788-795

C. van Dooren & M.J. van Stigt Thans, 1994
Nota verbreding Voedingsvoorlichting: Terreinverkenning duurzaamheid en voedingsvoorlichting Werkgroep verbreding voedingsvoorlichting, Den Haag.

J.W. Doran, D.G. Fraser, M.N. Culik & W.C. Liebhardt, 1987
Influence of alternative and conventional agricultural management on soil microbial processes and nitrogen availability
American Journal Alternative agriculture 2: 99-106

Ch. Dornbusch, A. Schauder, H-P. Piorr, U. Köpke, 1992
Seed growing in organic agriculture - improved criteria of seed quality of winterwheat (Vol. 1)
In: U. Köpke & D.G. Schultz: Proceedings of the 9th International Scientific Conference of IFOAM, Nov 16-21, 1992, Sao Paulo, Brazil.

Ch. Dornbusch, A. Schauder, H-P. Piorr, U. Köpke, 1993
Improving seed quality by variety, cultural practice and site condition in organic agriculture.
In: Scientific Conference on new strategies for sustainable rural development. University of Gödöllö, 22.-25.05.1993, Gödöllö, Hungary: 107

Ch. Dornbusch, A. Schauder, 1993
Erfassung von Qualitätsmerkmalen bei der Erzeugung von Winterweizen im organischen Landbau.
In: Forschungsbericht Nr. 7 zur 7. Wiss Fachtagung 'Elemente des organischen Landbaus' des Lehr- und Forschungsschwerpunktes 'unweltverträgliche und standortgerechte Landwirtschaft' de Landwirtschaft. Fakultät de Universität Bonn, 06.05.0993: 34-41

Ch. Dornbusch, A. Schauder, H-P. Piorr, U. Köpke, 1993-II
Qualitätsbeeinflussende Parameter von Saatgutpartien aus dem organischen landbau.
In: VDLUFA-Schriftenreihe, Kongreßband 1993, Hamburg. Vorträge zum Generalthema 'Qualität und Hygiene von Lebensmitteln in Production und Verarbeitung, VDLUFA-Verlag, Darmstadt: 305-308

Ch. Dornbusch, A. Schauder, H-P. Piorr, U. Köpke, 1993-III
Qualität bei Saatgut und Speisegetreide im organischen landbau
In: Oekologie und Landbau, Heft 88, 4/93: 54-57

Ch. Dornbusch, A. Schauder, H-P. Piorr, U. Köpke, 1995
Productionsziel Qualität - Qualität bei Saatgut und Speisegetreide im organischen landbau - Vol II
In: Tagungsband 3. wiss. Fachtagung zum Oekologischen Landbau. SOL und Fachgebiet Oekologischer Landbau der Universität Kiel 21.-23.02.1995. Wissenschaftlicher Fachverlag Gießen: 201-204

F.H. Dost, 1941
Ernährungsversuch und Vitaminbestimmungen zum Nachweis von Qualitätsmerkmalen verschieden gedüngter Gärtnereiprodukte.
In: Monatschrift für Kinderheilkunder 86: 322-340

F.H. Dost, 1944
Ein weiterer Ernährungsversuch zur Prüfung des Einflusses der Düngung auf die Qualität landwirtschaftlicher Produkte.
In: Monatschrift für Kinderheilkunde 93: 310-321

F.H. Dost, 1947
Allgemeine und ärtzliche Stellungnahme zu Liebigs Bodemreform.
In: Das Deutsche Gesundheitswesen 2 (8): 253-258

F.H. Dost, H. Schotola, 1940
Eine kritische Stellungnahme von Agrikulturchemie und Medizin zur Frage der alleinigen Stallmistdüngung bei Gemüse. Teil B: Säuglingsernährungsversuche mit verschiedenen gedüngten Gartenmöhren und Tomaten (2. Versuch).
In: Die Ernährung 5 (2): 37-42

F.H. Dost, W. Schuphan, 1944
Uber Ernährungsversuche mit verschieden gedüngten Gemüsen. III. Teil
In: Die Ernährung (Heft 1-3): 1-27

J. Dressel, J. Jung, 1970
Der Einfluss der Düngung auf verschiedene Inhaltstoffe von Spinat
In: Ernührungsumschau 17: 524-527

L.E. Drinkwater, D.K. Letourneau, F. Workneh and A.H.C. van Bruggen, C. Shennan, 1995
Fundamental differences between conventional and organic tomato agroecosystems in California
In: Ecological Applications, 5 (4), 1995 p 1098-1112
The Ecological Society of America

R. Dubbeldam, 1989
Kwaliteit van aardappelrassen; Consumptie en verwerking
In: Ekoland jg 10 nr 3.

R. Duden, 1987
Image und Qualität von Tomaten
In: Gordian 6: 118-119

P.A. Dufey, 1992
Vergleich unterschiedlicher mastformen bei Schweinen - Teil 2: Fleischqualität.
In: Landwirtschaft Schweiz 5 (11-12): 581-586

W.S. Duvekot, 1973
De inwendige kwaliteit
In: Groenten en fruit 29, 24: K25, K27

M.M.A. Duysens en N.M. Brouwer, 1997
Conclusies en aanbevelingen
In: N.M. Brouwer, M.M.A. Duysens, W. Beekman, M.A.S. Huber & R. van Wijk: Voedingskwaliteit van biologische voedingsmiddelen: effecten van de bereidingswijze in de magnetron, op gas en inductiekookplaat. Rapport Wetenschapswinkel nr. 141 LUW Wageningen p 117-122

H.M.L. van Dijk, M.H. Feenstra, 1995
Nulmeting campagne milieu- en diervriendelijke voeding
Swokarapport nr 171, Den Haag

I. Edelmüller, 1984
Untersuchungen zur Qualitätserfassung von Produkten aus unterschiedlichen Anbausystemen (biologisch-dynamisch bzw. konventionel) mittels Fütterungsversuchen an Kaninchen.
Dissertatie, Universität Wien

A.H. Eenink en W.M.J. van Gelder, 1989
Mogelijkheden voor plantenveredeling om schadelijke stoffen in voedingsmiddelen te beperken
In: M. Stasse-Wolthuis, J.G.A.J. Hautvast: Voedselveiligheid van teelt tot consument
Stichting Voeding Utrecht, Samson Safleu Alphen a/d Rijn p 32-45

D. Ehlermann, 1979
Die Beurteilung von Lebensmitteln aufgrund elektrischer Eigenschaften
In: Mitteillungen aus dem Gebiete der Lebensmittel-Hygiene 70: 107-116

M. Eichenberger, P. Ott, P. Schudel, H. Vogtmann, D. Leu, 1981
Uber den Einfluß von Kompost- und NPK-Düngung auf Ertrag und Nitratgehalt von Spinat, Schnittmangold, Kopf- und Nüßlisalat.
In: Mitteilungen aus dem Gebiete der Lebensmitteluntersuchungen und Hygiene 72: 31-43

S.D. Eigenbrode & D. Pimentel, 1988
Effects of manure and chemical fertilizers on insect pest populations on collards
In: Agric Ecosystems and Environment, vol. 20: 109-125

M.M. El Gindi, C.A. Lamb, R.C. Burell, 1957
Influence of variety, fertilizer treatment and soil ont the protein content and mineral composition of wheat, flour and flour fractions.
In: Ceral Chemistry 1957 34: 185-195

L. Ekelund, 1990 (abstract)
Vegetable consumption and consumer attitudes toward organically grown vegetables -- the cas of Sweden.
In: Acta-Horticulturea Wageningen: International Society for Horticultural Science, July 1990. (259) p. 163-17

J.R. de Ell, R.K. Prange, 1992
Postharvest quality and sensory attributes of organically and conventionally grown apples
Horticlture Science 1992 27:1096-1099

Elm Farm Research Centre, 1992
Food quality. Concepts & methodology.
Proceedings of the colloqium organized by EFRC in association with the university of Kassel, Hamstead Marshall, Newbury.

S.M. Elsaidy, 1982
Das Nachernteverhalten von Gemüse, insbesondere Spinat (Spinacia oleracea L.) unter besonderer Berücksichtigung der Nitratanreicherung in Abhängigkeit von den Lagerbedingungen und von der Düngung.
Dissertatie, Universität Gießen.

M. Engqvist, 1961
Struktur-veränderungen im Kupferchlorid-Kristalisationsbild von Pflanzensubstanzen durch Alterung und Düngung
In: Lebendige Erde (3): 112-113

M. Engqvist, 1963
Pflanzenwachstum in Licht und Schatten
In: Lebendige Erde (2): 51-61

M. Enquist, 1970
Gestaltkräte des Lebendigen; Die Kupferchlorid-Kristallisation, eine Methode zur Erfassung biologischer Veränderungen pflanzlicher Substanzen
Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main

M. Enquist, 1975
Physische und lebensbildende Kräfte in der Pflanze. Ihre Widerspiegelung im Kupferchlorid-Kristallbild.
Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main

M. Enquist, 1989
Qualitätsprüfung an Gemüse durch die Kupferchlorid-Kristallisationsmethode
Järna Tryckeri AB, Schweden

M. Engqvist, 1977
Die Steigbildmethode.
Verlag vittorio Klosterman, Frankfurt am Main

W.H. Eppendorfer, 1978
Effects of N-fertilizer on amino acid composition and nutritive value of spinach, kale, cauliflower and potatoes
Journal Science Food Agriculture 1978 29:305-311

P. Essink, 1992
Onderzoek voeding. Verwerken en verteren: gedachten over de omgang van de mens met zintuigindrukken en voeding.
Louis Bolk instituut, Driebergen

A.M. Evers, 1988
Effects of different fertilization practices on growth, yield, and dry matter content of carrot.
In: Journal of Agricultural science in Finland 60: 135-152

A.M. Evers, 1989
Effects of different fertilization practices on the carotene content of carrot
Journal of agricultural science in Finland 61: 7-14

A.M. Evers, 1989-II
Effects of different fertilization practices on the NO3-N, N, P, K, Ca, Mg, ash and dietary fibre contents of carrots.
In: Journal of agricultural science in Finland 61: 99-111

A.M. Evers, 1989-III
Effects of different fertilization practices on the glucose, fructose, sucrose, taste and texture of carrot.
In: Journal of agricultural science in Finland

J.R. Fairweather, 1991
Subjective perceptions of food
Jouran New Zealand Dietetic Association 1991 45:19-22

Fairweather-Tait, 1993
Optimal nutrient requirements: important concepts
Journal Human Nutrition Dietet 1993 6: 411-417

M.H. Feenstra, 1991
Voeding voor een goed milieu
SWOKA, Den Haag
B. Feil, P. Stamp, 1993
Sustainable agriculture and product quality: a case study for selected crops
Food Revies International 1993 9: 361-388

F. Feldhusen, 1987
Die leitfähigkeit als Parameter der Fleischbeschaffenheit
In: unveröffentliches manuskript

R. Feral, 1996
A healthy diet for consumers
In: Info-c 4 / August 96 2p

V.J. Feron, 1989
Toxicologie van ons voedsel; additieven veiliger dan te veel en te eenzijdig eten
In: M. Stasse-Wolthuis, J.G.A.J. Hautvast: Voedselveiligheid van teelt tot consument
Stichting Voeding Utrecht, Samson Safleu Alphen a/d Rijn p 6-18

B. Fetteroll, B. Thomas, I. Jacobs, R. Oberdieck, K. Zipfel, 1984
Lebensmittel aus alternativem und konventionelle Anbau. Vergleichende Darstellung der Gehalte an Nitrat, Pflanzenbehandlungsmittelrückständen und Schwermetallen
In: Lebensmittelschemie und Gerichtliche Chemie 38: 77

T. Finesilver, no date
Comparison of food quality of organically versus conventionally grown plant foods
Ecological Agriculture projects, MacDonald College, McGill University, Montreal

T. Finesilver, T. Johns, S.B. Hill, 1989
Comparison of food quality of organically versus conventionally grown plant foods.
In: Ecological Agriculture Projects Publication No. 37.

A. Finck, 1979
Düngung und Nahrungsqualität in interschiedlichen Anbausystemen.
In: Landwirtschaftliche Forschung. Sonderheft 35: 122-132

A. Finck, 1990
Düngung in 'ökologischen' Landbauformen (aus der Sicht wissenschaftlicher Düngungslehre).
In: Landwirtschaftliche Forschung, Kongreßband 30: 591-596

A. Finck, 1990
Düngung, Umwelt und Gesundheit,
In: Bauernblatt der Landwirtschaftskammer Schleswig-Holstein 44 (140): 60-65

A. Finck, 1992
Düngung im alternativen Landbau: Bessere Nahrung? Umwelschonender?
In: Christina Albertina (35): 19-33

A. Fischer, C. Richter, 1984
Influence of organic and mineral fertilizers on yield and quality of potatoes.
In: Verlagsgruppe Witzenhausen (eds.): Proceedings of the 5th IFOAM international scientific conference at the university of Kassel: 236-247

A. Fischer & Ch. Richter, 1986
Influence of organic and mineral fertilizers on yield and quality of potatoes
In: Vogtmann et al.: The importance of biological agriculture in a world of diminishing resources - Proceedings of the 5th IFOAM international scientist conference at the University of Kassel (Germany); Verlagsgruppe Weiland, Happ, Burkhard, Witzenhausen. p 223-248

K. Fischer, 1994
Alternativen der Fleischerzeugung. Produktionsformen und Qualitätsaspekte. Teil I.
In: Fleischwirtschaft 74 (1): 35-40

K. Fischer, 1994-II
Alternativen der Fleischerzeugung. Produktionsformen und Qualitätsaspekte. Teil II.
In: Fleischwirtschaft 74 (2): 139-143

K. Fischer, 1996
Oekologische Aspekte der Fleischerzeugung.
In: Fleischwirtschaft 76: 496-501

F. Flapper, De Jongh, 1992
De aardappeleters: onderzoek naar de mogelijkheden biologisch aardappelenin de supermarkt af te zetten
Wageningen, vakgroep Voorlichtingskunde LUW (scriptie)

D.W. Fölsch, B. Hörning, 1996
Farm animal ethologie
In: T.V. Ostergaard (Ed.): Fundamentals of Organic Agriculture; down to earth - and further afield. 11th IFOAM International Scientific Conference August 11-15, 1996, Copenhagen
IFOAM, Tholey-Theley, Germany p125-138

B. von Hofsten, 1986
Ger alternativ odling baettere produkter?
In: Vaar Foeda 38 (2): 117-130

D. Folkers, U. Hess, 1989
Gründe für den Konsum alternativ erzeugter Lebensmittel.
In: Ernährungs-Umschau 36 (6) B36

D.G. Franken
Gunstig effect van behandeling met vitamine B6 en foliumzuur; Patiënten met vaatverkalking en milde hyperhomocysteïnemie
In: Voeding september 1997, jg 58 nr 9. p 14-15

L. Frank Hansen, 1990
Characterization of organically produced milk.
In: A. Granstedt, (eds.): Alternativ oding No. 5 - Proceedings of the ecological agriculture NJF-Seminar 166, Miljövard. Sveriges Lantbruksuniversitet Uppsala: 219-222

B. Freyer et al., 1993
Modellrechnungen bringen es an den Tag: bei den Direktzahlungen nach Art. 31b kommt der Bio-Landbau zu schlecht weg
zB 6/93: 13-14

P. Frissen, 1997
Natuurvoedingswinkel Bert Houtbeckers blijft zelfstandig: eigen identiteit staat voorop
In: Ekoland 3, 1997 pg 28-29

D. Fritz, 1983
Alternativer Anbau für alternative Nahrungsmittel?
In: Bund für Lebensmittelrecht und Lebensmittelkunde e.V. (eds.): Wie sicher sind unsere Lebensmittel. Schriftenreihe des BLL, Heft 102: 151-164

D. Fritz, 1984
Düngung und Qualtität der Nahrungspflanzen.
In: Bayerisch Landwirtschaftliches Jahrbuch 61 (5): 709-717

D. Fritz, 1984-II
Moderner Landbau und Nahrungsqualität
In: Lebensmittelchemie und Gerichtliche Chemie 38 (5): 105-111

D. Fritz, 1985
Einfluß der landwirtschaftlichen Erzeugung auf die Qualität der Nahrungspflanzen
In?? 32 (10): 323-327

D. Fritz, J. Habben, 1972
The influence of ecological factors, fertilization and agrotechnique on the quality of vegetables for processing.
Proceedings of the 18th international Horticultural congress, Tel Aviv, maart 1970: 85-101

D. Fritz, J. Habben, 1972-II
Schwankungen der Inhaltstoffe einiger Gemüsearten und ihre Ursachen. Rapport VII.
Congres mondial des fertilisants, Wenen en Baden, mei 1972: 117-120

D. Fritz & F. Venter, 1974
Einfluß von Sorte, Standott und Anbaumaßnahmen auf meßbare Qualitätseigenschaften von Gemüse.
In: Landwirtschaftl. Forschung, 30: 95-105

D. Fritz, F. Venter, J. Weichmann, 1981
Bewertung der Qualität von Gemüse
In: Landwirtschaftliche Forschung. Sonderheft 38: 490-500

S. Fritz, 1993
Agriculture and the consumer.
A discussion paper. Prepared for the food and nutrition programme, Deakin University, Victoria, Australia

H. Fullerton, 1984
How resistance is affected by the interaction of bugs
In: New farmer & grower, Summer

K. Fürsch, 1985
Uberprüfung einer Elektrochemischen Methode zur Characterisierung Landwirtschaft. Produkte.
Diplomarbeit am FB der G. S. Ohm Fachhochschule Nürnberg, 23 p.

L. Fürst, 1983
Qualität von Obst, Kartoffeln und Getreide.
In: DLG-Arbeitsunterlagen A/83: Zur Qualität pflanzlicher Produkte aus modernem und alternativem landbau: 55-58

H.E. Gallo-Torres, 1977
Methodology for the determination of bioavailability of labeled residues
Journal Toxicology and Environmental Health 2: 827-845

W. Gedek, H.O. Knöppler, G. Averdunk, 1981
Vergleichende Qualitätsuntersuchungen von Milch aus landwirtschaftlichen Betrieben mit konventioneller und alternativer Wirtschaftsweise.
In: Archiv für Lebensmittelhygiene 32: 149-151

W. Gedek, O.H. Knöppler, G. Averdunk, 1982
'Bio'Rohmilch is nicht besser als 'normale' Milch.
In: Deutsch Milchwirtschaft 1982; 342-343

Th. Geissler, B. Geyer, 1980
Die Wirkung einer Stickstoffdüngung auf die Qualität von Feldgemüse
Archiv für Gartenbau 28 (1980) 4: 199-207

L.J. van Gemert, 1976
Indicatief consumentenonderzoek van enkele monsters bloemkool in verband met de biologisch-dynamische teeltwijze.
Rapport nr. 0-4738/76m /zeustL /Centraal Instituut voor Voedingsonderzoek TnO, 1976

L.J. van Gemert, 1977
Vergelijking van de organoleptische eigenschappen van eieren en enkele groentesoorten van biologisch-dynamische en conventionele oorsprong.
Rapport R 5387, Zeist: centraal instituut voor voedingsonderzoek TNO, 1976

W.J. Gerritsen, 1997
Gedragscode gezondheidsclaims bijna rond; Voorkomen van ziekte als claim vooralsnog verboden
In: Voeding, December 1997, Jg. 58, Nr. 12: 18-19

P. Gerstenkorn, 1990
Vergleich zwischen alternativ und konventionell angebauten Brotgetreide.
In: Arbeitsgemeinschaft Getreideforschung e.V.: Bericht über die 4. Detmolder Studientage vom 19.-21 Februar 1990. Granum Verlag: 10-19

M.J. Gibney, 1995
Estimating dietary intake of food additives
In: A.F.M. Kardinaal, M.R.H. Löwik en D.G. van der Heij (red.): Dietary exposure to contaminants and additives: risk assessment in Europe (conference) TNO, Zeist, pg 27-39

K. Gierschner, H.J. Kopp, 1990
Okoprodukte sind nicht besser.
In: Badisches Landwirtschaftliches Wochenblatt 1158 (33): 45

K.. Gierschner, H.J. Kopp, 1991
Lebensmittelqualität und die Möglichkeiten ihrer Uberprüfung.
In: Alternativ erzeugte Lebensmittel. AID-Donderdruck für Fach-, Lhr- und Beratungskräfte (2): 5-10

C.C. Giesecke, 1992
Assessment of the practice of consumer behaviours promoting a sustainable food supply.
PhD Theses, Pennsyulvania State University

J. Gilbert, M.J. Shepherd, 1985
A survey of aflatoxins in peanutbutters, nuts and nut confectionary products by HPLC with fluorescence detection.
In: Food additives and contaminants 2 (3): 171-183

K. Glaesel, 1986
Heilung ohne Wunder und Nebenwirkungen, Gesundheit biolog. gesteuert.
Selbstverlag Konstanz: 78, 226

H. Glatzel, 1977
Sinn und Unsinn inder Biätik - Biologisch oder mineralgedüngt? Teil I + II.
In: die medizinische Welt 28 (6) 253-311; 307-311

E. Glenn, C. Clement, P. Brannon, L. Leigh, 1990
Sustainable food production for a complete diet
Horticultural Science 1990 25:1507-1512

S.R. Gliessman, M.R. Werner, J. Allison, J. Cochran, 1996
A Comparison of Strawberry Plant Development and Yield under Organic and Conventional Management on the Central California Coast
In. Biological Agriculture and Horticulture, 1996, Vol. 12 pp 327-338. A.B. Academic Publishers.

E.A. Goewie, 1995
Inleiding in de Ecologische Landbouw
Vakgroep Ecologische Landbouw, LUW, Wageningen

E.A. Goewie, 1996
Biologische landbouw verdient kans
In: Volkskrant 19-10-1997

E. Goewie, 1997
Is biologisch voedsel gezonder dan gangbaar voedsel?
Schriftelijke mededelingen n.a.v. publiciteit project

K.M. Goh, P. Vityakon, 1986
Effect of fertilsers on vegetable producten. 2. Effects of nitrogen fertilisers on nitrogen content and nitrate accumulation of spinach and beetroot
In: New Zealand Journal Agriculture Research 1986 29: 484-494

M. Gold, 1997
Mededeling per e-mail
Health question request

B.J. Goldman & K.L. Clancy, 1991
A survey of organic produce purchases and related attitudes of food cooperative shoppers.
American Journal Alternative Agriculture 1991 6:89-96

G.M. Gottschewski, 1975
Neue Möglichkeiten zur grösseren Effizienz der toxikologischen Prüfung von Pestiziden, Rückstände und Herbiziden
In: Qualitas Plantarum Plant Foods for Human Nutrition, XXV, 21-42

GRAB, 1984
Etude comparative de parcelles sur des exploitations biologiques et conventionelles sur les plans agronomiques, economiques, energetiques et nutritionnels - Cas des productions maraicheResearch
Cucuron: Groupe de recherche en agriculture biologique (GRAB)

U.R. Graf, 1977
Darstellung verschiedener biologischer Landbauverfahren und Abklärung des Einflusses kosmischer Konstellationen auf das Pflanzenwachstum.
Dissertatie, Eidgenössische Technische Hochschule Zürich

A. Granstedt & L. Kjellenberg, 1997
Long-term Field Experiment in Sweden: Effect of Organic and Inorganic Fertilizers on Soil Fertility and Crop Quality
In: W. Lockeretz, 1997 (ed.); Agricultural production and nutrition. Proceedings of an international Conference Boston Massachusetts March 19-21, 1997. Tufts University p 80-88

H.O. Gravert, K. Pabst, D. Ordolff, U. Treitel, 1989
Milcherzeugung im alternativem Landbau
In: Kieler Milchwirtschaftliche Forschungsberichte 41 (3): 211-223

J.P. Greaves, P.P. Scott, 1959
Growth and reproduction of mice fed on wheat grown under different systems of soil management.
In: The proceedings of the nutrition society 18: ii-iii

A.J. Groff, U.C. Toensmeyer, J.R. Bacon, 1994
An analysis of the consumer market for organically grown produce in Delaware
Universitay of Delaware, College of Agricultural Sciences, Agricultural Experiment Station

T.R. Gromley, F. Oriordain, M.D. Prendiville, 1971
Some aspects of the quality of carrots on different soil types
Journal Food Technology, 1971 6: 393-402

I. von Grone-Gültzow, 1931
Einfluß der Düngung auf die Fütterqualität.
Demeter 6 (9): 162-165

J.A. Grootenhuis, 1968
Enkele resultaten van veeljarig onderzoek verkregen op de zogenaamde Drie Organische Stof-bedrijven bij Nagele in de N.O.polder en op het proefveld Pr. Lov. 6, de zogenaamde miniatuur organische stof-bedrjven op de proefboerderij 'Dr. H.J. Lovink-hoeve' bij Marknesse in de N.O. polder. Bodem.
Winter 1968: 3-14

P. Grösch, I. Lünzer, H. Vogtmann, 1983
Okologischer Landbau. Daten - Fakten - Zusammenhänge 1983/84.
In: IFOAM-Sonderausgabe 4, Kaiserslautern

K.G. Grunert, 1995
Food quality: a means-end perspective
In: Food-quality-preference. Oxford, UK: Elsevier Science Limited vol 6(3): 171-176

P. Guinot-Thomas, C. Jondreville, F. Laurent, 1991
Comparison of milk from farms with biological, conventional and transitional feeding
In: Milchwissenschaft 46 (12): 779-782

D. Günther, 1972
Uber den Einfluß von Fütterungsfaktoren auf den histologischen Aufbau der Nebennieren von weiblichen Kaninchen unter besonderer Berücksichtigung der Beziehung zwischen Nebennierenrindenfunktion und Fruchtbarkeit.
Dissertatie. Medizin Veterinär, Hannover

J.D. Gussow & K.L. Clancy, 1986
Dietary guidelines for sustainability
Journal Nutrition Education 1986 18: 1-5

Mike Gutknecht, 1995
De invloed van conventioneel en biologisch geteeld voer op de gezondheid van dieren; Een literatuur overzicht met vergelijkende voedingsstudies met dieren
Louis Bolk Instituut, Driebergen

J.F. Gutrie, J.J. Fox, L.E. Cleveland, S. Welsh, 1995
Who uses nutrition labeling and what effects does label use have on diet quality?
Journal Nutrition education, 1995 27: 163-172

J. Habben, 1972
Einfluß von Düngung und Standort auf die Bildung wertgebender Inhaltstoffe in Möhren (Daucus carota L.).
Dissertatie, Technische Universität München

M.D. Hack, 1995
Organically grown products: perception, preferences and motives of Dutch consumers
In: Acta-Horticulturea. Wageningen: International society for Horticultural science, jan 1995 9340): 247-253

I. Hagel, 1992
Warum Lebensmittel in DEMETER-Qualität? - Ein Beitrag zum Problem der mineralischen Stikstoffdüngung im Hinblick auf die Ernährungsqualität der erzeugten Produkte.
In: Lebendige Erde, Nr. 4, 206, 213, Nr. 5 267,275, Nr. 6 332-338

I. Hagel, 1995
Zum Kalium-Natrium-Verhältnis in Demeter-Möhren.
In: Lebendige Erde, Nr. 2: 103-109

I. Hagel, 1995-II
Ein Lagerversuch mit Möhren aus biologisch-dynamischen Anbau
In: Lebendige Erde, Nr. 3: 189-192

I. Hagel, 1997
Bauen wir die falschen Sorten an? Zur Qualität von Möhren aus biologisch-dynamischem und konventionellem Anbau des Erntejahres 1995
In: SOL-Berater-Rundbrief. 1/97, Bad Durkheim

F.V. von Hahn, 1962
Thesigraphie, Untersuchsmethode an biologischen Objekten, insbesondere Nahrungsmitteln
Franz Steiner Verlag, Wiesbaden, 244 p.

J. Hahn & E. Aehnelt, 1972
Nachweis von schädlichen Nahrungsfaktoren im Kaninchenversuch.
Deuetsche Tieraerztliche Wochschrift, 79: 155-157

J. Hahn & E. Aehnelt, 1972-II
Die Fruchtbarkeit der Tiere als biologischer Indikator für Umweltbelastungen.
In: Tagesbericht der Gesellschaft für Oekologie, Tagung Gießen 1972 (Sonderdrück): 49-54

J. Hahn, E. Aehnelt, E. Grunert, H. Schiller, E. Lengauer, L-Cl. Schulz, J. Polenz, 1971
Uterus und Ovarbefunde bei Kaninchen nach Fütterung mit Heu von ungedüngten und intensiv gedüngtem Grünland.
In: Deutsche Tierärtzliche Wochschrift 78: 114-118

J. Hahn, D. Günther, T. Maerklin, C.
Messow, 1972
Befunde an Fortpflanzungsorganen und Nebennieren bei Kaninchen nach Futtergaben mit unterschiedlicher K-Konzentration.
Voordracht op VIl. internationale kongress über tierliche Fortpflanzung und Haustierbesamung, München.

J. Hahn, E. Lengauer, 1973
Kaninchenversuche zum Nachweis sexualaktiever Stoffe in intensiv gedüngtem wirtschaftseigenem Fütter.
Landwirtschaftliche Forschung 26, Sonderheft 28/II: 228-235

U. Hamm, K. Hummel, 1988
Nahrungsmittel aus alternativem Landbau
In: AID-Verbrauchersdienst informiert, Nr. 1218

M. Hoffmann, 1992
Elektrochemische Untersuchungen an Apfeln. Ein Beitrag zu einer ganzheitlichen Qualitätsaussage
In: Besseres Obst 37 (10): 8-11

M. Hoffmann, 1995
Lebensmittelqualität - elektrochemisch betrachtet.
In: Oekologie und Landbau 23 (1995) 2: 13-16

M. Hoffman, 1996 (eerste druk 1995)
Lebenmittelqualität; neue Erkenntnisse zu aktuellen Fragen
Stiftung Okologie & Landbau, Bad Dürkheim

M. Hoffmann, 1997
Vom lebendigen in Lebensmitteln; Die bioelectronischen Zusammenhänge zwischen lebensmittelqualität, Ernährung und Gesundheit
Okologische Konzepte 92 der Stiftung Okologie und Landbau. Verlag D.F. Müller Karlsruhe, 180p.

M. Hoffmann, 19??
Dreidimensionaler Qualitätstest im Feldgemüsebau
In: H. Heilmann, U. Zimmer: Alternative Konzepte Nr. 72. St. Okologie und Landbau, Karlsruhe: 32-41

L.A.P. Hoogenboom, 1996
Bound residues of furazolidone, a potential hazard to the consumer?
In: Residues of veterinary drugs and mycotoxins in animal products: New methods for risk assessment and quality control, Internet 15 April-31 August 1994, Wageningen Pers, 1996. pg. 26-28

F. ten Hoor, 1990
Voedingsbericht 1990, Voeding, voedel en gezondheid in Nederland
Voedingsraad, SDU- Den Haag

F. ten Hoor, 1993
Enkele gedachten over voeding, milieu en gezondheid
In: M. Stasse-Wolthuis, M.J. van Stigt Thans; Voeding en milieu (eds.)
St. Voeding Nl Den Haag, Bohn Stafleu Van Loghum, Houten Zaventhum p1-3

H.T. Hopkins, E.H. Stevenson, P.L. Harris, 1966
Soil factors and food composition
American Journal Clinical Nutrition 1966 18:390-395

S.B. Hornick, 1993
Factors affecting the nutritional quality of crops
American Journal Alternative Agriculture 1992 7:63-68

W.J. Hosking et al., 1986
Trace elementes for pastures and animals in Victoria
Department Agriculture & rural affairs

A. Howard, 1938
Soil fertility, nutrition and health
In: Chemistry and industry, Dec. 25th

H. Huber, J. Kerpen, E. Pahlicht, 1988
Der physiologisch Index: Eine Characteristik von Produkten aus ökologischen und konventionellem Anbau.
In: A. Meier-Ploeger & H. Vogtmann (eds.): Lebensmittelqualität - ganzheitliche Methoden und Konzepte.
Verlag C.F. Müller, Karlsruhe

M. Huber, 1996
Biologische voeding vergroot vruchtbaarheid mannen
In: Jonas, nr 5 1996

M. Huber, M. Matze, E. Lammerts van Bueren, 1996
Een essay: Biotechnologie: vier impliciete visies op gezondheid
In: Geno Nr 5, zomer 1996

E. Huokuna, S.L. Rinne, M. Sillanpää, 1975
The effects of strong nitrogen fertilization on the crude protein and mineral content of forage.
In: Proceedings symposium on the effects of fertilizers on the quality and nutritional value of grains, potatoes, selected fruits and vegetables and forage, Geneva, June 1974. Vol II. United Nations New York

P.P.C.W. Huijbrechts, 1997
Dietary patterns and health in the elderly; A north-south comparison in Europe
Dissertatie LUW Wageningen

H. Inaba, 1988
Super high sensitivity systems for detection and spectral analysis of ultraweak photon emission from biological celles and tissues.
In: Experienta 44 (7): 550-559

Institut für Mikrobiologie und Biochemie Herborn (eds.), 1991
Produkte des ökologischen Landbaus - überprufbar anders
Firmenschrift.

Institute of Food Technologists (eds.), 1974
Organic foods. A scientific status summary by the institute of food technologists' expert panel on food safety and nutrition and the Committee on public information.
In: Food Technology 28 (1): 71-74

Institute of Food Technologists Expert Panel, 1974
Organic foods
Food Technology 1974, 28: 71-74

Institute of Food Technologists Expert Panel, 1990
Organically grown foods
Food Technology 1990 December: 123-130

V.E. Irons, 1997
Dead or alive
Internet: http://www.treemail.nl/missinglink/introduct.html

A. Jaep, 1986
Konventionelle und alternative Landbaumethoden im betriebswirtschaftlichen Vergleich.
In: Berichte über Landwirtschaft 64: 40-73

A. Jaep, A. Scharf, M. Budig, G. Völkel, 1985
Konventioneller und alternativer Landbau.
In: IfB - Landwirtschaftliche Fachinformation (143): 20

A. Jaep, A. Scharf, M. Budig, J. Weiss, 1983
Konventioneller und alternativer Landbau
In: Hessisches Landesamt für Ernährung, Landwirtschaft und Landentwicklung Kassel (eds.): IfB - Landwirtschaftliche Fachinformation 5/83

M. Kelly, 1990
Organic food - consumers take it seriously
In: Marketing 1990 June: 12-16

T. Kebeler, T. Kutsch, U. Köpke, 1994
Produkte des kontrolliert biologischen Anbaus im konventionellen Lebensmitteleinzelhandel - unter besonderer Berücksichtigung des Konsumentenverhaltens.
In: Hauswirtschaft und Wissenschaft, Heft 2/1994

T. Kebeler, 1994
Produkte des kontrollier-biologischen Anbaus im konventionellen Lebensmitteleinzelhandel.
In: Lebendige Erde 3: 183-189; In: Oekologie und Landbau, Heft 90: 45-48

T. Kebeler, T. Kutsch, U. Köpke, 1995
Produkte des kontrollier-biologischen Anbaus im konventionellen Lebensmitteleinzelhandel.
In: Betriebswirtschaft im biologischen Landbau. SOL-Sonderausgabe Nr. 57: 179-185

M. Keller, 1990
Alles in Butter
In: Oko-Test-Magazin (2): 42-46

D. Kendall, 1988
It's organic - but is it better?
In: The new farm 10: 28-34

J. Kerpen, 1988
Untersuchungen zum Vergleich von Möhren (Daucus carota L.) aus ökologischen und konventionellem Landbau
Dissertatie. Technischen Universität Berlin

J.D. Kerkvliet, 1976
Nitraatgehalten van gewoon en biologisch geteelde groenten
Keuringsdienst van waren voor het gebied Haarlen

R. Keuning, 1989
Innovatie in de levensmiddelenindustrie; markt of technologie
Inaugurele rede Landbouwuniversiteit

R. Keuning, 1992
Productontwikkeling in de levensmiddelenindustrie
Vakgroep Levensmiddelentechnologie, Landbouwuniversiteit Wageningen

K. Kienzl-Plochberger & A. Velimirov, 1992
Food preference tests; an alternative method to test product quality
Lecture held at 'Colloque du GRAB' (Les Fruits et légumes en agriculture biologique en Europe), 9-11 december 1992, Vaison la Romaine, France

C. Kistemaker, Aarnink, Hulshof, 1993
De consumptie van afzonderlijke producten door Nederlandse bevolkingsgroepen: voedselconsumptiepeiling 1992
TNO Voeding Zeist

I. Kjer, 1991
Qualitätsmerkmale von Hopfen und Gerste aus ökologischem Anbau
In: Okologie und Landbau 77: 12-13

I. Kjer, 1993
Die Qualität von Hopfen und Gerste aus ökologischen Anbau und deren Einfluß auf die Zwischen- und Endprodukte der Bierherstellung.
Dissertatie gesamthochschule Kassel, Fachbereich Landwirtschaft Witzenhausen

R. Klaassen, 1997
Communiceren met de EKO-consument; succes en faalfactoren
In: Verslag seminar EKO in de supermarkt!...?; Doorbraak of doormodderen?; Alles over EKO in één dag. Slot Zeist, 4 maart 1997
Aurelia! Advies, Amersfoort

J. Klein, 1968
Der einfluß verschiedener Düngungsarten in gestaffelter Dosierung auf Qualität und Haltbarkeit pflanzlicher Produkte.
Institüt für biologisch-dynamischer Forschung, Darmstadt

De Kleine Aarde, 1997
Het ecologische menu
De Kleine Aarde, Boxtel

Helène Kleyburg & Janneke Roodzant, 1996
Is biologische voeding echt gezonder?
In: Kleine Aarde nr 98
De Kleine Aarde, Boxtel

M. Klett, 1968
Untersuchungen über Licht- und Schattenqualität in Relation zum Anbau und Test von Kieselpräparaten zur Qualitätshebung
Institut für biologisch-dynamische Forschung, Darmstadt

E.H.J.M. de Kleijn, et al., 1990
Productie en afzet van BD- en EKO-producten (Band 1)
Landbouweconomisch Instituut, Den Haag

E.H.J.M. de Kleijn, M.H. Borgstein, A. de Jager, M.D. Hack. K.L. Zimmerman, 1995
Enlarging the market for Horticultural products in the Netherlands
In: Acta Horticultureulturae 1995 391: 143-151

W. Klootwijk, 1997
Olie en wijn en een paar diploma's
In: Vrij Nederland, 31 mei 1997

E. Knappe, F. Fichter, E. Fichter, 1971
Influence of humus alone and in combination with other fertilizers on plant yield and quality of silo maize.
In: Studies about humus. Transactions of the international symposium 'Humus et Planta V', Prague 13-17 september 1971, Vol II

C. Knight, 1990
Comparing quality of organic and conventional crops
In: Elm Farm Research Centre (eds.): Food quality - concepts and methodology. Newbruy: 40-41

H.O. Knöppler, G. Averdunk, 1986
Vergleichende Qualitätsuntersuchungen von konventionell und alternativ erzeugter Kuhmilch.
In: Archiv für Lebensmittelhygiene 37: 94-96

D. Knorr, 1979
Quality of ecologically grown food.
In: Lebensmittel-Wissenschaft und -Technologie 12: 350-356

D. Knorr, 1982
Use of a circular chromatographic method for the dinstinction of collard plants grown under different fertilizing conditions.
In: Biological Agriculture and Horticulture 1,1: 29-38

D. Knorr, 1984
The feasibility of analytical procedures and unit operations for the distinction between organic, natural or conventional foods In: Biologica Agriculture and Horticulture 2: 183-194

D. Knorr, H. Vogtmann, 1983
Quantity and quality determination of ecologically grown foods.
In: D. Knorr (eds.): Sustainable food systems. AVI Pub. Co., Ellis Horwood Ltd. Westport (USA)

H. Knijpenga, 1978
Untersuchungen an Kropfsalat mit der Methode der empfindlichen Kristallisation.
In: Schweizerische landwirtschaftliche Forschung 17: 79-88

K. Koch, L. Damerow, K.H. Kromer, 1997
Einfluß gesteigerter mineralischer, organischer und biologisch-dynamischer Düngung und der Lagerdauer auf Festigkeitkennwerte von Kartoffeln.
In: U. Köpke, J.A. Eisele (eds.) Proceedings of the 4th Scientific conferende on organic agriculture, March 3-4, 1997, University of Bonn. Schriftenreihe für organischen Landbau, Verlag Dr. Köster, Berlin.

H.H. Koepf, 1973
Phosphor und Nahrungsmittelerzeugung
In: Lebendige Erde, Heft 6: 207-215

H.H. Koepf, 1997
Can cultural or accumulated fertility be measured?
In: Biodynamics Farming and gardening in the 21th Century, September/October 1997 p12-13

H. Koepf, D. Petterson, W. Schaumann, 1980
Biologisch-dynamische Wissenschaft
Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart

B. Köhler, K. Lambing, R. Neurohr, W. Nagl, F.A. Popp, J. Wahler, 1991
Photoemission - Eine neue Methode zur Erfassung der 'Qualität' von Lebensmitteln
In: Deutsche Lebensmittel Rundschau 87 (3): 78-83

E.J. Kok, A.M.A. van Hoef, J. Keijer en H.A. Kuiper, 1997 (abstract)
Detection of altered gene expression by mRNA fingerprinting
Presentatie OECD workshop on the Toxicological and Nutritional Testing of Novel Foods, Aussois, France, march 1997.

T. Kold Jensen et al., 1996
Semen quality among members of organic food associations in Zealand, Denmark
In: The Lancet Vol 347.June 29, 1996

W. Kollath, 1988
Die Ordnung unserer Nahrung
Haug Verlag Karlsruhe, 2nd edition

E. Kölsch, H. Stöppler, H. Vogtmann, 1988
Untersuchungen zu Eigenschaften von Winterroggensorten und Triticale in einem Betrieb mit geringer Betriebsmittelzufuhr von außen.
In: Journal of Agronomy & Crop Science 161: 256-263

E. Kooistra, 1973
De invloed van teeltmaatregelen op de kwaliteit van eetbare tuinbouwproducten.
In: Bedrijfsontwikkeling 4, 9:840-844

U. Köpke, 1990
Erzeugung von Produkten des organischen Landbaus aus wissenschaftlicher Sicht.
In: Alternatieven in Lebensmittelproduktion- und vermarktung. 2. Röttgener-Martketing-Tage. SMA-Materialien zum EG-Binnenmarkt. Band 5/90: 46-69

U. Köpke & D.G. Schultz (Eds.), 1992
Proceedings of the 9th International IFOAM Conference 'Organic Agriculture, a Key to a sound Development and a sustainable Environment'
Nov. 16-21, 1992, Sao Paulo, Brazil, 438 p.

U. Köpke, 1993
Der Beitrag des organischen Landbaus zur menslichen Ernährung.
In: Th. Kutsch: Ernährungsforschung - interdisziplinär. Wiss. Buchgesellschaft, Darmstadt: 209-233

U. Köpke, 1993-II
Erzeugung von Lebensmittelrohstoffen durch organischen Landbau.
In: H. Anemüller: Lebensmittelkunde und -qualität. Hippokrates Verlag Stuttgart: 101-120

U. Köpke, in druk
Kapitel 1: Anbau - Begriffserklärung/Ziele, Principien, Rohstoffqualität/Prozeßqualität, Verbände des ökologischen Andbaus, Nationale und internationale Richtlinien, Produktiongemaß EG-Bio-Verordnung.
In: M. Eschricht, C. Leitzmann: Handbuch Bio-Lebensmittel. Loseblattsammlunt. Behr's Verlag. Hamburg.

H-J. Kopp, 1992
Research on organically versus conventionally grown vegetable
In: Proceedings of the 9th IFOAM Conference, Brazil 1992

H.J. Kopp, K.D. Paduch, K. Gierschner, 1989
Qualitätsuntersuchungen an Gemüse aus konventionellem und alternativem Andbau.
In: Deutsche Gesellschaft für Qualitätsforschung (eds.): Berichtsband XXIV, Vortragstagung: 102-125

J. Kotschi, 1980
Untersuchungen zur Wirkung der in biologisch-dynamischer Wirtschaftsweise verwendeten Spritzpräparate '500' und '501' auf landwirtschafliche Kulturpflanzen.
Dissertatie, Universität Gießen

J. Korva, E. Varis, 1990
Conventional and organic cropping systems at Suitia II: crop growth and yield.
In: Journal of agricultural science in Finland: 62: 309-319

T. Krakenöw, 1997
Onze gestolen toekomst; Theo Colborns strijd tegen de scepsis
In: Greenpeace jg 19, 1997-2

A. Kraus, G. Pommer, 1987
Die Auswirkungen unterschiedlicher Produktionsmethoden auf die Qualtität pflanzlicher Produkte.
In: Landbaumethoden und Nahrungsqualität. Materialien und Berichte der Akademie für politische Bildung Tutzing Nr. 60: 101-109

F.W. van der Kreek, 1984
Residuen van bestrijdingsmiddelen
In: Tijdschrift voor diergeneeskunde 1984, 109: 81-89

F.W. van der Kreek, 1984-II
Evaluatie van residuen in melk en vlees, onder andere van diergeneesmiddelen.
In: Pharmaceutisch Weekblad 1984, 119: 963-969

J.H. Kremers, 1993
Duurzame landbouw - MSE model
IBN-DLO; Vakgr Informatica LUW, Wageningen

M. Kreuzer, 1993
Ernährungseinflüsse auf die Produktqualität beim Schwein.
In: Züchtungskunde 65 (6): 468-480

M. Kreuzer, M. Lange, P. Köhler, S. Jaturasitha, 1993
Comparative study on meat and fat quality in pig production systems based on animal welfare or on a particular dietary fat source.
In: Abstracts of the 44th annual meeting of the EAAP

M. Kreuzer, M. Lange, P. Köhler, S. Jaturasitha, 1994
Schlachtkörper- und Fleischqualität in Markenfleischproframmen beim Schwein unter Productionsauflagen mit dem Ziel besonders tiergemäßer Haltung bzw. einer günstiger Körperfettkonsistenz
In: Züchtungskunde 66 (2): 136-151

D. Kromhout, 1997
Belangrijke ontwikkelingen in chronische ziekten in Nederland
NRLO, 1997: Bio-actieve componenten in voeding; Verslag van een workshop gehouden op 1 april 1997 te Utrecht
NRLO-rapport nr. 97/16, RGO-rapport (97/01, Den Haag, juni 1997, p13

B. Kromp, L. Maurer, I. Edelmüller, W. Hartl, K. Plochberger, 1985
Vergleichsuntersuchungen zwischen ökologischen und konventionellem Landbau im Bereich der Okonomie Lobau.
Studie im Auftrag der MA 22 - Umweltschutz, Wien

H. Krüger, 1950
Kupferchloridkristallisation, ein Reagens auf Gestaltungskräfte des Lebendigen
In: Weleda-Schriftenreihe (1). Weleda-Verlag, Schwäbisch Gmünd

H. Kruse, G. Schäfer, 1984
Gaschromatografischer Nachweis von Chrlorkohlenwasserstoffen in Produkten aua biologisch-ökologischem und konventionellem Anbau.
In: Lebensmittelchemie und gerichtliche Chemie 38: 102

F. Krusen, 1991
Alternative Ernährungsformen in lebensmittelchemischer Beurteilung.
In: Ernährungsforschung 39 (4): 116-121

C. Krutzinna, E. Boencke & H.J. Hermann, 1996
Die Milchviehaltung im ökologischen Landbau.
Berichte über landwirtschaft, in druk

M. van Kuik, 1992
Een 'dúnamische' visie op welzijn
In: Voeding en Milieu 1992-5/6

H.A. Kuiper, 1996
Comments on the paper by Brynes and Weber
In: Residues of veterinary drugs and mycotoxins in animal products: New methods for risk assessment and quality control. Internet 15 April-31 August 1994, Wageningen Pers, 1996. pg. 25

H.A. Kuiper, L.H.M. Vroomen, 1987
Residuen van diergeneesmiddelen in menselijke voeding.
In: Landbouwkundig tijdschrift 1987, 99: 22-25

M. Kulpe, 1959
Qualitätsprüfungen an Kopfkohl und Blumenkohl bei vergleichender Lagerung im Gemüsehaus, im Keller un in Mieten sowie Untersuchungen über eine Methode zur Vorbestimmung der Lagerfähigkeit von Kopfkohl.
Dissertatie Halle/Saale

H.J. Kursawa-Stucke, 1981
Alternative Lebensmittel als Uberlebensmittel?
In: AID-Verbrauchersdienst 26: 15-17

M. Kurstjen & Haubach, 1995
Boter of margarine: wat is ecologisch gezien de meest verantwoorde keuze?
Hogeschool Heerlen - Voeding en marketing

K. Kypke-Hutter, 1987
In: Landbaumethoden und Nahrungsqualität. Materialien und Berichte der Akademie für politische Bildung Tutzing 60: 46-47

J. Lagacé, P.H. Lacroix, J. A. Zee, 1989
Influence des modes de cultures en serre sur la valeur nutritive des tomates
Manuscript zonder bronvermelding.

D. Lairon, 1983
Biological agriculture in France - research activities.
In: Research projects in biological agriculture in Western Europe and the United States. Report nr. 2, Elm Farm Research Centre, Near Newbury.

D. Lairon, 19??
Valeur nutritionelle des legumes obtenus par les methodes de l'agriculture biologique.
Manuscript zonder bronvermelding

D. Lairon, H. lafont, J. Leonardi, J.C. Hauton, P. Ribaud, 1982
Comparaison de l'inert nutritif de légumes produits par l'agariculture conventionelle ou biologique.
In: Science Aliments 2 (No hours seri II): 203-205

D. Lairon, H. Lafont, J. Leonardi, J. C. Hauton, P. Ribaud, J. Delort-Laval (eds.), 1982
Comparaison de l'agriculture conventionelle ou biologique.
In: Sciences des aliments 2 HS (2): 203-205

D. Lairon, H. Lafont, J. Léonardi, N. Spitz, M. Reynier, 1983
Studies of yield and food quality of vegetables grown under organic and mineral fertilization.
In: W. Lockeretz (ed.): Environmentally sound agriculture. Praeger New York: 408-409

D. Lairon, N. Spitz, E. Termine, P. Ribaud, H. Lafont, J. Hauton, 1984
Effect of organic and mineral nitrogen fertilization on yield and nutritive value of butterhead lettuce
Qual Plant Foods Hum Nutr 1984 34: 97-108

D. Lairon, E. Termine, S. Gautier, M. Trouilloud, H. Lafont, J-C Hauton, 1986
Effects of organic and mineral fertilizers on the contents of vegetables in minerals, vitamin C and nitrates
In: Vogtmann et al.: The importance of biological agriculture in a world of diminishing resources - Proceedings of the 5th IFOAM international scientist conference at the University of Kassel (Germany); Verlagsgruppe Weiland, Happ, Burkhard, Witzenhausen.

F. Lalatte, 1975
Influence de l'emploi des engrais sur la qualité des produits de l'arboriculture.
In: Proceedings symposium on the effects of fertilizers on the quality and nutritional value of grains, potatoes, selected fruits and vegetables and forage. Geneva, June 1974. Vol. I. United nations, New York

U. Lambardt-Mitschke, 1991
Biofleisch: Neuer Markt im Aufbau
In: DLG-Mitteilungen 106 (10): 32-33

K. Lambing, 1992
Nutzung der 'low-level-luminescence'-Meßtechnik zur Untersuchung von Lebensmitteln.
Dissertatie, Universität Kaiserslautern

K. Lambing, 1992-II
Biophoton measurement as a supplement to the conventional consideration of food quality
In: F.A. Popp, K.H. Li, Q. Gu: Recent advances in biophoton research and its applications, World Scietific, Singapore: 393-413

E. Lammerts van Bueren, Kreek, Huidekoper, 1989
Kwaliteitsbeoordeling van knolselderij
Driebergen, Louis Bolk Instituut

E. Lammerts van Bueren, 1991
Sla uit biologische landbouw beter dan uit 'industrie'
In: Ekoland nr 10 - 1991

E. Lammerts van Bueren en J. Beekman-de Jonge, 1995
Biologisch-dynamische spuitpreparaten in ontwikkeling: 70 jaar praktijk onderzoek en visie
Louis Bolk Instituut, Vereniging voor Biologisch-dynamische landbouw, Driebergen

E. Lammerts van Bueren & M. Hospers, 1991
Technologisch groen versus biologisch groen; Een onderzoek naar de kwaliteit van industrieel en biologisch-dynamisch geteelde pluksla
Louis Bolk Instituut, Driebergen

I.E.T. Lammerts van Bueren & J.D. van Mansfelt, 1996
Biodynamic field preparations: a tool for agroecosystems' regulation
In: N.H. Kristensen & H. Hogh-Jensen: New research in organic agriculture; down to earth - and further afield. 11th International Scientific IFOAM Conference August 11-15, 1996, Copenhagen. IFOAM, Tholey-Theley, Germany.

N. Lampkin, 1986
Fallbeispiele zum Oko-Landbau. Studien über biologische Landbausysteme in Westeropa und Nordamerika - eine Literaturübersicht zu Fragen der Okonomie, Qualität, Okologie, Vermarktung und Energiebilanz.
In: H. Vogtmann, H. Boehncke, I. Fricke: Oko-Landbau - eine weltweite Notwendigkeit: 237-269

S. Langguth, 1986
Food und Fakten - Wie sicher sind unsere Lebensmittel?
In: Edition Interfrom, Zürich

S. Langguth, 1987
Lebensmittelrechtliche Aspekte zur Verwendung der Bezeichnung 'Bio'
In: AID-Verbraucherdienst 32 (10): 201-207

S. Langguth, 1989
Bio
In: Zeitschrift für das gesammte Lebensmittelrecht (3): 343-347

M. Larking, 1991
Organic foods get government 'blessing' despit claims that aren't kosher
In: Nutrition-Forum. Hagerstown, Md.: J.B. Lippincott Company. July/Aug 1991 v. 8(4): 25-29

P. Laux, 1987
Die Lagerfähigkeit pflanzlicher Produkte in Beziehung zu biochemischen, chemischen und physikalische Parametern unter experimenteller Berücksichtigung von Schnelltestverfahren.
Diplomarbeid Gießen

J.M. Leclerc, M.L. Miller, E. Joliet, G. Rocquelin, 1991
Vitamin and minaral contents of carrot and celeriac grown under mineral or organic fertilization
In: Biological Agriculture & Horticultural 7: 339-348, (349-361)

C.Y. Lee, 1971
Nitrate and nitrite nitrogen in fresh, stored and processed table beets and spinach from different levels of field nitrogen fertilization.
In: Jorunal of the science of food and agriculture 22, 2: 90-92

M. Lehmann & B. Tschanz, 1988
Verhalten junger Hauskaninchen in mastgruppen und Entwicklung einer Mastgruppenhaltung.
Projektbericht z.Hd. des Bundesamtes für Veterinärwesen, Ethologische Station Hasli, Bonn

C. Leitzmann, E. Fuß, A. Meier-Ploeger, 1979
Ernährungsphysiologische Qualität von Obst und Gemüse.
In: Ernährungs-Umschau 26: 286-293

C. Leitzmann, W. Sichert, 1985
Alternative Lebensmittel - alternative Ernährung
In: AID-Verbraucherdienst 30 (10)

C. Leitzmann, W. Sichert-Oevermann, 1988
Lebensmittelqualität und Lebensmittelwahl nach Wertstufen.
In: A. Meier-Ploeger, H. Vogtmann (eds.): Lebensmittelqualität - ganzheitliche Methoden und Konzepte. Alternative Konzept 66. Verlag C.F. Müller, Karlsruhe: 45-66

C. Leitzmann, W. Sichert-Oevermann, 1990
Lebensmittelqualität aus der Sicht des Verbrauchers.
In: AID-Verbrauchersdienst 35 (4): 69-76

C. Leitzmann & W. Sichert-Oevermann, 1991
Lebensmittelqualität und Lebensmittelwahl nach Wertstufen.
In: A. Meier-Ploeger & H. Vogtmann (eds.): Levensmittelqualität, Verlag C.F. Mueller, Karlsruhe: 45-66

P.E.G. Leonards, A.D. Vethaak, P. de Voogt (red.), 1996
Oestrogeen-actieve stoffen in het milieu; Verslag studiedag 23 februari 1996
Min. Van verkeer en waterstaat, RIKZ, Den Haag

H. Lenz, 1990
Untersuchungen zum Gehalt flüchtiger Stoffe in Blumenkohl (Brassica oleracea L. var. botrytis L.) aus alternativem und konventionellem Anbau.
Dissertatie, Universität Bonn

G. Lieblein, 1993
Quality and yield of carrots: effects of composted manure and mineral fertilizer.
PhD thesis. Department of Horticulture, Agr. Univ. of Norway.

G. Lieblein, 1993-I
Quality and yield of carrots as influenced by composted manure and mineral fertilizer. II. Multivariate exploration and classification.
In: G. Lieblein (ed.): Quality and yield of carrots: Effects of composted manure and mineral fertilizer. Norges Landbrukshogskole As.

G. Lieblein, 1993-III
Quality and yield of carrots as influenced by composted manure and mineral fertilizer. III. Multivariate prediction.
In: G. Lieblein (ed.): Quality and yield of carrots: Effects of composted manure and mineral fertilizer. Norges Landbrukshogskole As.

B.H. Lin, S. Payson, J. Wertz, 1996
Opinions of professional buyers toward organic produce: a case study of Mid-Atlantic market for fresh tomatoes
In: Agribusiness. New York: John Wiley & Sons. Jan/Feb 1996. v. 12(1): 89-97

K. Linde, N. Clausius, G. Ramirez, D. Melchart, F. Eitel, L.V. Hedges, W.B. Jonas, 1997
Are the clinical effects of homoeopathy placebo effects? A meta-analysis of placebo-controlled trials
In: The Lancet Vol 350, September 20, 1997

M.C. Lindner, 1973
A review of the evidence for food quality differences in relation to fertilization of the soil with organic and mineral fertilizer.
In: Biodynamics (107): 1-12

U. Lindner, 1983
Ergebnisse über Qualität bei Obst und gemüse im Versuch Auweiler.
In: DLG-Arbeitsunterlagen A/83: Zur Qualität pflanzlicher Produkte aus modernem und alternativem Landbau: 31-37

U. Lindner, 1985
Alternativer Anbau - Alternative im Erwerbsgemüsebau? Deel 1 en 2.
In: Gemüse 1985, 384-388; 412-418

U. Lindner, 1987
Ergebnisse des 8jährigen Vergleichsversuches zwischen biologisch-dynamischem und konventionellem Gemüsebau.
In: Biologisch-dynamischer Land- und Gartenbau. Forschung und Beratung, Reihe C, Nr. 44: 283-290

U. Lindner, 1987-II
Ergebnisse eines 9-jährigen Vergleichsversuches zwischen alternativem und konventionellem Gemüsebau.
Auweiler-Friesdorf: Lehr und Versuchsanstalt für Gartenbau

U. Lindner, 1989
11-jähriger Vergleichsversuch zwischen biologisch-dynamischem und konventionellem Gemüsebau.
Landwirtschaftskammer Rheinland - Lehr- und Versuchsanstalt für Gartenbau in Auweiler

U. Lindner, 1991
Dreizehnjähriger Vergleichsversuch zwischen konventionellem und ökologischem Gemüsebau.
In: Garten organisch 34 (4): 24-29

H. Linser, G.K. Judel, 1973
Die Bewertung der künstlichen Düngung im Vergleich mit der Naturdüngung.
Institüt für Pflanzenernährung der Universität Gießen

H. Linser, F.A. Zeid, 1973
Der Einfluß der Stickstoffversorgung auf den Proteingehalt von Daucus Carota.
In: Zeitschrift für Pflanzenernährung und Bodenkunde 136 (2): 156-164

W. Lockeretz et al., 1975
A comparison of the production, economic returns and energy intensiveness of Corn Belt farms that do and do not use inorganic fertilizers and pesticides.
Center for the biology of natural systems, Washington university, St. Louis, report nr. CBNS-AE-4

W. Lockeretz, G. Shearer, D.H. Kohl, 1981
Organic farming in the cornbelt.
In: Science 211: 540-547

D. Logemann, Ph. Scheepers, 1996
Groen licht voor de biologische landbouw; een maatschappelijk appèl ter bevordering van de biologische landbouw
Diverse organisaties w.o. Platform voor biologische landbouw en voeding, Utrecht.

G. Loges, J. Nöh, 1984
Pesticidbelastung von Brot und Brotgetreide bei Erzeugnissen aus herkömmlichem Landbau und alternativem Landbau.
In: Lebensmittelchemie und gerichtliche Chemie 38 (2): 46

G. Loges, W. Voss, 1984
Cadmiumbelastung von Brot und Brotgetreide bei Erzeugnissen aus herkömmlichem Landbau und alternativem Landbau.
In: Lebensmittelchemie und gerichtliche Chemie 38 (2): 46-47

C. Looft, S. Stamer, E. Kalm, 1993
Moderne Tierhaltung und Qualität - ein Widerspruch?
In: Fleischwirtschaft 73 (12): 1357-1361

Louis Bolk Instituut, 1996
Visies op kwaliteit
Driebergen, Louis Bolk Instituut

B. Loveglo, 1989
Why panic? Eat organic!!: Discover the healing and life-nurturing properties of organically grown good. A fully referenced edition with illustrations.
In: Tempe, Ariz.: Loveglo & comfort, c 1989. x, 42 [26]: ill.

P. Lund, 1991
Characterization of alternatively produced milk
In: Milchwissenschaft 46 (3): 166-169

A. Lutz, 1990
Qualitätswein mit Oko-prädikat.
In: Oko-Test-Magazin (1): 32-41

A. Lutz, 1990-II
Test: Milch - Die Milch macht's manchmal nicht
In: Oko-Test-Magazin (7): 40-42 u. 44-45

R.Luyken, 19
Syllabus: microsymposium vegetarische en alternatieve voeding
A. MacDonald, S.C. Fitzpatrick (eds.), 1990
Proceedings of a symposium on biological models to determine the safety of bound residues in the tissues of food-producing animals.
In: Drug Metabolism Reviews 22: 585-924

L. Mäder, U Pfiffner, U. Niggli, U. Balzer, F. Balzer, K. Plochberger, A. Velimirov and J-M. Besson, 1993
Effect of three farming systems (bio-dynamic, bio-organic, conventional) on yield and quality of beetroot (Beta vulgaris L., var. esculenta L.) in a seven year crop rotation
In: Acta Horticultureulturae 339, 1993, 11-31

J.A. Maga, 1983
Organically grown foods
In: Sustainable Food Systems. Ed. D. Knorr. AVI Pub Co

J.A. Maga, F.D. Moore, N. Oshima, 1976
Yield, nitrate levels and sensory properties of spinach as influenced by organic and mineral nitrogen fertilizer levels
In: J. Science Fd. Agric 1976 27: 109-114

J.D. van Mansvelt, 1985
Alternatieve landbouw
LUW, inaugurele rede, Wageningen

J.D. van Mansvelt, 1985-II
Hoe zijn kwalitatieve aspecten van de voeding te onderscheiden?
In: Verslag Studiedag 'Ontwikkelingsmogelijkheden voor alternatieve voeding in Nederland Studiecentrum Kraaybeekerhof, Nederlandse vereniging tot bevordering van de biologisch-dynamische landbouwmethode, Driebergen.

J.D. van Mansvelt, 1994
Voedsel-productiekwaliteit als basis voor de voedingskwaliteit
RIVM-Ecotox, Bilthoven

J.D. van Mansvelt & Mulder J.A., 1993
European features for sustainable development: a contribution to the dialogue
In: Landscape and urban planning, 27 (1993) 67-90
Elsevier Science Publishers B.V., Amsterdam

T. Märklin, 1971
Uber den Einfluß von Fütterungsfaktoren auf die Fruchtbarkeit von Kaninchen unter besonderer Berücksichtigung des histologischen Aufbaus der Fortpflanzungsorgane,
Dissertatie. Medizin Veterinär, Hannover

H. Marschner, 1984
Einfluß von Standort- und Wirtschaftsbedingungen auf die Nitratgehalte von verschiedene Pflanzenarten.
In: Landwirtschaftliche Forschung. Kongreßband 37: 16-23

W.E. Marshall, 1974
Health foods, organic foods, natural foods
In: Food Technology 28 (2): 50-56

B.P.M. Martens, 1993
Medische argumenten voor dieetinterventie bij voedselovergevoeligheid
In: M. Stasse-Wolthuis, A.C.W. Geerts-van der Wey (eind red.): Voedselovergevoeligheid en gedragsproblemen: tussen wetenschap en praktijk.
St. Voeding Nl Den Haag, Bohn Stafleu, Van Loghum, Houten/Zaventhum p1-19.

M. Martens, 1984
Quality and quality evaluation
In: Acto Horticulturea 1984 163: 15-30

M. Martens, H.J. Rosenfeld, Jr. H. Russwurm, 1985
Predicting sensory quality of carrots from chemical, physical and agronomic variables: a multivariate study.
In: Acta Agriculturae Scandinavica 35 (4): 407-420

B.C. Martyn, 1986
A retailer's view of quality of Horticultural product and agrochemical usage
In: Brighton-crop-prot-conf-pests-Dissertatie Surrey: British Protection Council 1986. v.3: 889-895

K. Matthies, 1991
Qualitätserfassung pflanzlicher Produkte aus unterschiedlichen Düngungs- und Anbauverfahren.
Dissertatie Gesamthochschule Kassel

K. Matthies, A. Meier-Ploeger, H. Vogtmann, 1990
Qualitätserfassung pflanzlicher Produckte - Ergebnisse eines dreijährigen Anbauversuches.
Vortragsmanuskript 27. wissenschaftlicher Kongreß der deutschen Gesellschaft für Ernährung, 5./6.4.1990, München

L. Maurer et al., 1984
Persistente chlorierte Kohlenwasserstoffe in Büden und Produkten landwirtschaftlicher Nutsflächen unter besonderer Berücksichtigung der alternativen Landbaumethoden.
In: Die Bodenkultur 1984 35: 271-278

L. Maurer, 1990
Criteria for quality estimation in food production.
In: Elm Farm Research Centre (eds.): Food quality - concepts and methodology. Newbury: 36-39

A. Mayer, 1997
Historical Changes in the Mineral Content of Fruits and Vegetables: A Cause for Concern?
In: W. Lockeretz, 1997 (ed.); Agricultural production and nutrition. Proceedings of an international Conference Boston Massachusetts March 19-21, 1997. Tufts University p 69-77

D.N. Maynard, A.V. Barker, 1979
Regulating of nitrate accumulation in vegetables
In: Acta Horticulturea (1979): 153-162

R.A. McCance, E.M. Widdowson, 1960
The composition of foods
HMSO. London

R. McCarrison, 1926
The effect of manurial conditions on the nutritive and vitamin values of millet and wheat.
In: Indian Journal of Medical Research 14: 351-378

McCarrison, 193?
The relation of manure to the nutritive and vitamin value of certain grain
In: The British Medical Journal, March 29th

McCarrison, 1936
Nutrition and health
the McCarrison society, 76 Harley St. London

K. McNutt, 1990
Integrating nutrition and environmental objectives
In: Nutr Today 1990 Nov/Dec: 40-41

T.W. McSheehy, 1975
Reproductive performance of rabbits on organic and inorganic leys.
In: Plant Foods Human Nutrition 27: 193-203

T.W. McSheehy, 1977
Nutritive value of wheat grown under organic and chemical systems of farming.
In: Qualitas Plantarum - Plant Foods for human nutrition 27 (2): 113-123

T.W. McSheehy, J.A. Rawlings, 1973
The influenc of three different farming systems on organic matter in the soils.
In: Qualitas Plantarum et materiae vegetabiles 22 (3/4): 321-333

A. Meier-Ploeger, 1988
Sensorik -Der Mensch als 'Meßinstrument' zur Qualitätserfassung.
In: Alternative Konzepte No. 66: 163-210

A. Meier-Ploeger, 1988-II
Beeinflußung der ernährungsphysiologischen Qualität pflanzlicher Lebensmittel durch Anbau und Verarbeitung.
In: Getreide, Mehl und Brot, 42: 181-185

A. Meier-Ploeger, 1988-III
Welch Anforderungen stellen Verbraucher an die Qualität von Lebensmitteln.
In: A. Meier-Ploeger, H. Vogtmann (eds.): Lebensmittelqualität - ganzheitliche Methoden und Konzepte. Alternative Konzepte 66. Verlag C.F. Müller, Karlsruhe: 29-44

A. Meier-Ploeger, 1989
Quality of organically produced food: Comparitive studies.
Proceedings of the IFOAM Conference, Poland: 11-21

A. Meier-Ploeger, 1990
Consumer expectations and research on food quality
In: Concepts and Methodology. Proceedings of the Colloqium - Elm Farm Research Centre 24-25 February: 21-26

A. Meier-Ploeger, 1996
Nutriton and climat
In: T.V. Ostergaard (Ed.): Fundamentals of Organic Agriculture; down to earth - and further afield. 11th IFOAM International Scientific Conference August 11-15, 1996, Copenhagen, IFOAM, Tholey-Theley, Germany

A. Meier-Ploeger, R. Duden, H. Vogtmann, 1989
Quality of food plants grown with compost from biogenic waste
In: Agric Ecosystems Environ 1989 27: 483-491

A. Meier-Ploeger, M. Fuchs, 1996
Produktlinie eines Lebensmittels: Beispiel Joghurt aus ökologischer Erzeugung.
In: Okologie und Landbau 98: 32-35

A. Meier-Ploeger, H. Vogtmann, 1989
Okologischer Landbau und Lebensmittelqualität.
IFOAM, heft 69: 9-15

A. Meier-Ploeger, H. Vogtmann (Hrsg.), 1991 (eerste druk 1988)
Lebensmittelqualität; ganzheitliche Methoden und Konzepte
Stiftung Okologie und Landbouw Verlag C.F. Müller, Bad Dürkheim, Karlsruhe

A. Meier-Ploeger, H. Vogtmann, 1996
Product and environment: Quality and Public Health
In: T.V. Ostergaard (Ed.): Fundamentals of Organic Agriculture; down to earth - and further afield. 11th IFOAM International Scientific Conference August 11-15, 1996, Copenhagen, IFOAM, Tholey-Theley, Germany, p176-189

B. Meinecke, 1982
Untersuchungen zur Wirkung intensiv mineralisch gedüngten Futters auf die Fruchtbarkeit des Kaninchens.
In: Zentralblatt für Veterinärmedizin A 29: 5-15

K. Mengel, 1983
Umsetzung ernährungswissenschaftlicher Forderungen in die Nahrungsproduktion im Agrarbereich.
In: Ernährungs-Umschau 1983 30: 72-75

L. Mennen, B. de Roos, D. Voskuil, I. Brouwer, E. Zandstra, R. Weggemans, 1997
Scandinavisch onderzoek in 'the picture'; Verslag aio-studiereis naar Scandinavië
In: Voeding september 1997, jg 58 nr 9. p 32-34

E.K. Meppelink, 1982
Onderzoek aan 11 monsters van gangbaar en alternatief geteelde tarwe, oogst 1981
IGMB-rapport 82-166, Instituut voor Graan, Meel en Brood TNO, Wageningen, 15 februari 1982

A.Z. Mercante, D.B. Rodriquez-Amaya, 1991
Carotenoid composition of a leafy vegetable in relation to some agricultural variables
Journal Agricultural food Chemistry 1991 39: 1094-1097

N.H. Mermelstein, 1991
Organically grown foods.
In: Food Technologist 21 (1): 7-10

H. Meuser, 1989
Einfluß unterschiedlicher Düngungsformen auf Boden und Pflanze - Untersuchungen zum Wasser- und Nahrstoffhaushalt des Bodens und zum Pflanzenwachstum
Landschaftsentwicklung und Umweltforschung; Schriftenreihe des Fachbereichs Landschaftsentwicklung der TU Berlin, nr, 67

F. Meuser, P. Suckow, U. Kossmehl, 1984
Qualität 'alternativer Brote' aus den handwerklichen Bäckereien Berlins.
In: Nutrition/ Ernährung 8 (5):264-269

D. Meyer-Kahrweg, 1991
Gut und (zu) teuer
Oko-Test-Magazin (1): 22-23

G. Michael, 1974
Biologischer Landbau aus wissenschaftlicher Sicht - Fragen der Qualitätsbeeinflüssung pflanzlicher Produkte
In: Daten und Dokumente zum Umwelzschutz, Nr. 13. Dokumentationstelle der Universität Hohenheim

O. Mickelsen, 1983
Nutritional considerations in planning for food production
In: Sustainable Food Systems. Ed. D. Knorr. E Avi Pub. Co

C.J.H. Midden & G.C. Bartels, 1994
Consument en milieu; beoordeling van milieurisico's en sturing van gedrag
Houten Bohn, Staffleu, Van Loghum

D.S. Miller, I.S. Dema, 1958
Nutritive value of wheat from the Rothamsted Broadblak field
In: The Proceedings of the Nutrition Society 17: xliv-xlv

S.A. Miller, 1995
Perspectives on the interrelations between nutrition en the environment
American Journal Clinical Nutrition 1995 61(Suppl):678S-681S

Ministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Umwelt Badem Württemberg, 1977
Auswertung dreijähriger Erhebungen in neun biologisch-dynamisch wirtschaftenden Betrieben.
Stuttgart

Ministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Umwelt Badem Württemberg, 1983
Untersuchungen der LUFA Augustenberg an alternativ und konventionell erzeugten Weizenproben der Ernte 1982.
Rundschreiben des Ministeriums von 6.5.1983, Stuttgart

Ministerie van LNV, 1996
Kernpunten: Plan van Aanpak Biologische Landbouw
LNV, Den Haag

O.P.J. Minkenberg, J.J.G.W. Ottenheim, 1990
Effect of leaf nitrogen content of tomato plants on preferences and performance of a leafmining fly.
In: Eocologia: 291-298

S. Misra, C.L. Huang, S.L. Ott, 1991
Georgia consumers' preference for organically grown fresh produce
In: J-Agribusiness. [Athens, Ga.]: Agriculture Econ. AsSociety of Ga. & the Div. of Agriculture Econ., Univ. of Ga. Fall 1991. v. 9(2): 53-65

H.H. Mitchell et al., 1952
The relationship between the protein content of corn and the nutritional value of the protein.
In: Journal of nutrition, Vol. 48: 461-476

H. van der Molen, R. Boeringa, 1979
Over de kwaliteit van producten van de gangbare en van de alternatieve landbouw
In: Economisch-Statistische Berichten 64 (3211): 666-669

H. van der Molen, R. Boeringa, 1979-II
De gangbare en de alternatieve landbouw onderling vergeleken.
In: Economisch-Statistische Berichten 64 (3212): 686-692

D. Moll, 1985
Infektionsfälligkeit, Phytoalexinsynthese und Parameter des Nachernteverhaltens bei Möhren (Daucus carota L.) verschiedener Düngungsvarianten.
Dissertatie, Universität Gießen

H. Mommsen, 1957
Die Lebendigkeit der Nahrung ein neuer Qualitätsbegriff.
Hippokrates 28, Heft 7

A. Motluk, 1995
Green consumers need incentives
In: New Scientist, 2 december 1995: 7

A. Mozafar, 1993
Nitrogen fertilizers and the amount of vitamins in plants: A review
Journal Plant Nutrition 1993 16:2479-2506

A. Müller, A. Moll, 1990
Sensorische, substanzielle und mikrobiologische Beschaffenheit von Biorohwurst.
In: Tagungsband 31. Arbeitstagung des Arbeitsgebietes 'Lebensmittelhygiene' der Deutschen Veterinärmedizinischen Gesellschaft, 2.-5. Oktober, Garmisch-Partenkirchen: 255-265

F. Müller, 1976
Untersuchungen über die Fruchtbarkeit von Kaninchen nach zwei Fütterungsversuchen unter besonderer Berücksichtigung der Progesteronwerte im Blutplasma vor und nach der Ovulation.
Dissertatie. Medizin Veterinär, Hannover

K. Muller, J. Hippe, 1987
Influence of differences in nutrition on important quality characteristics of some agricultural crops
In: Plant and soil 1987 100:35-45

D.C. Munro, D.C. Mackay, J.A. Cutcliffe, 1978
Relation of nutrient content of broccoli and brussels sprouts leaves to maturity and fertilization with N, P, K and manure
In: Cand J Plant Sci 1978 58:385-394

J.M. Naredo, 1993
La agricultura ecologica - III. Sobre la relacion calidad-precio de los productos 'ecologicos'
In: Cuadernos del Banco de Crédito Agricola (3): 38-59

W.D. Naumann, P.G. de Haas, 1972
Die Wirkung 'naturgemässer' Humuspflege- und Pflanzenschutzmassnahmen auf Wuchs, Ertrag und Fruchtqualiät beim Apfel.
In: Gartenbauwissenschaft 1972, 37: 431-454

K. Nehring, 1956
Pflanzenqualität. Nähr- und Futterwert unter besonderer Berücksichtigung des Einflusses der Düngung
In: Landwirtschaftliche Forschung 8, Sonderheft (Pflanzenqualität- Nahrungsgrundlage: 110-127

C. Neudecker, 1987
Düngung und Qualität von Lebensmitteln - Tierfütterungsversuche mit mineralisch und organisch gedüngten Kartoffeln und Möhren
In: Akademie für politische Bildung Tutzing (eds.): Landbaumethoden und Nahrungsqualität. Materialien und Berichte Nr. 60

D. Neuhoff, D.G. Schultz, U. Köpke, 1997
Einfluß von Sorte und gesteigerte Rottemistdüngung of Ertrag und Qualität von mittelfrühen Speisekartoffeln
In: U. Köpke, J.A. Eisele (eds.) Proceedings of the 4th Scientific conferende on organic agriculture, March 3-4, 1997, University of Bonn. Schriftenreihe für organischen Landbau, Verlag Dr. Köster, Berlin.

R. Newsome, 1990
Organically grown foods.
In: Food Technology 44 (6): 26-29

R. Newsome, 1990-II
Organically grown food
In: Food-Technology. Chicago Ill.: Institute of Food technologists. Dec. 1990. v. 44(12): 123-130. charts.

W. Nicolaison, R. Haar, 1964
Untersuchungen über den Einfluß einer Nitratdüngung auf den Gesamtstickstoff- und Nitratgehalt von Möhren.
In: Gartenbauwissenschaft 29: 463-480

Niedersächsischer Sozialminister und Niersächsischer Minister für ernährung, Landwirtschaft und Forsten (eds.) 1983
Rückstanduntersuchungen alternativ und konventionell erzeugter pflanzlicher Nahrungsmittel

R.A. Nieuwenhuis, 1995
Rapport Tekorten in de Nederlandse Voeding
In: De orthomoleculaire koerier 51, jg 10 nr 2, Othos Media bv, Den Haag

U. Niggli, 1995
Mangel an Bioprodukten in der Schweiz
In: Oekologie und Landbau, 23 (1995) 1: 17-19

T. Nilsson, 1979
Yield, storage ability, quality and chemical composition of carrot, cabbage and leek at conventional and organic fertilizing
In: Acta Horticultureulturae 1979 93: 209-223

K. Norén, 1983
Levels of organochlorine contaminants in human milk in relation to the dietary habits of the mothers.
In: Acta Paediatrica Scandinavica 1983 72: 811-816

H.P.J.M. Notenborn, 1997
Chemical fingerprinting and in vitro toxicological profiling for the safety evaluation of transgenic food crops
Presentatie OECD workshop on the Toxicological and Nutritional Testing of Novel Foods, Aussois, France, march 1997.

NRLO, 1983
Kwaliteitsonderzoek aan alternatief en gangbaar voortgebrachte landbouwproducten. Resultaten van het indicatief onderzoek 1981-1982 aan melk, tarwe en wortelen
NRLO, Den Haag

NRLO, 1983-II
Projectvoorstel voor vervolgonderzoek over de kwaliteit van alternatief en gangbaar voortgebrachte producten.
Notitie NRLO/83/W 213

NRLO, 1985
Kwaliteitsonderzoek aan alternatief en gangbaar voortgebrachte landbouwproducten. Deelrapport tarwe. Resultaten van het indicatief onderzoek 1981-82
NRLO/83/W 300, Den Haag

NRLO, 1988
Kwaliteitsonderzoek aan producten van het proefbedrijf OBS. Aardappelen 1984-1986. Synthese rapport
NRLO-rapportnr. 88/12, Den Haag

NRLO, 1990
Winterwortelen 1984-1986 Synthese rapport kwaliteitsonderzoek aan producten van het proefbedrijf OBS
NRLO nr 90/27, Den Haag

NRLO, 1996
'De milieubewuste consument: samenvattend eindrapport van de gemeenschappelijke programmastudie 'Milieubewuste consument'
NRLO-rapport nr. 96/6

NRLO, 1997
Bio-actieve componenten in voeding; Verslag van een workshop gehouden op 1 april 1997 te Utrecht
NRLO-rapport nr. 97/16, RGO-rapport (97/01, Den Haag, juni 1997

Oberösterreichisches Landeskorrespondenz, 1982
Biologische oder konventionellen Erzeugnissen - Der Unterschied liegt in der Anschauung. Ernährung/-Nutrition 6 (12): 616

R. Obertreis
Punktsieg für Bio-Apfel
In: Oko-Test-Magazin 1988, Heft 4: 26-30

H.D. Ocker, 1983
Schadstoffgehalte in Gertreide.
In: Zur Qualität pflanzlicher Produkte aus modernem und alternativem Landbau. Vorträge und Diskussionsergebnisse vom DLg-Expertengespräch am 8. und 9. Dezember 1981. Deutsche Landwirtschaftsgesellschaft, Frankfurt 1983. Arbeitsunterlagen DLG A/83

H.D. Ocker, et al., 1984
Schwermetallgehalt in Kartoffeln und Kartoffelerzeugnissen.
In: Zeitschrift für Lebensmitteluntersuchung und -Forschung 1984: 322-329

H.D. Ocker, 1990
Vergleich zwischen alternativen und konventionellen Erzeugnissen - Schadstoffbelastungen.
In: Arbeitsgemeinschaft Getreideforschung e.V.: Bericht über die 4. Det molder Studientage vom 19.-21. Februar 1990. Granum Verlag: 42-49

H. Oenema, 1996
Biologische voeding, een gezondheidsclaim waard?
Publiciteitscentrum Biologische Landbouw, Wageningen

E.J. Offerhaus, T. Baars, F.J. Grommers, 1993
Gezondheid en vruchtbaarheid van melkvee op biologische bedrijven
Driebergen: Louis Bolk Instituut

Office of consumer affairs (eds.), 1972
Another look at 'organic' foods
In: Consumer news 2 (13): 1

Oko-Test-Magazin (eds.), 1993
Essen, trinken und Genießen
Oko-Test, Sonderheft 10

M. Ott, 1937
Uber den Gehalt von Feld- und Gartenfrüchten an Vitamin C und Carotin bei verschiedener Düngung
In: Angewandte Chemie 50: 75-77

P.A.M. Oude Ophuis, 1986
De consument van alternatief geproduceerde voedingsmiddelen. Leergang Voedingsmiddelen van grondstof tot consument.
In: Voedingsmiddelentechnologie 1986, 19, nr 26: 12-7

P.A.M. Oude Ophuis, 1988
Is sensory evaluation of alternatively produced foods affected by cognitive information and product familiarity?
In: Food Acceptability. Ed. D.M.H. Thomson. Elsevier Science

G. Overbeck, 1987
Erfahrungen aus biologisch-dynamischen Anbauversuchen und Qualtitätsuntersuchungen in der Versuchsanstalt Auweiler. Sensorik von Gemüse.
In: Biologisch-dynamischer Land- und Gartenbau. Forschung und Beratung, Reihe C, Nr. 44: 305-317

E. Pahlich, 1987
Sind konventionell und ökologisch kultivierte Pflanzenprodukte analytisch unterscheidbar?
In: Landbaumethoden und Nahrungsqualität. Materalien und Berichte der Akademie für politische Bildung Tutzing Nr. 60: 70-82

D.G. Patriquin, 1984
Biological husbandry and the nitrogen problem
A paper presented at an International Conference on 'The role of microorganisms in a sustainable agriculture', Kent, UK, Sept 2-8

W.S. Peavy, J.K. Greig, 1972
Organic and mineral fertilizers compared by yield, quality and composition of spinach.
Journal. American Horticulture Science 1972 97: 718-723

P.L. Pellet, 1991
Commentary: nutrition, sustainable development and the environment
In: Ecology of Food and Nutrition 1991 26: 187-201

C.M. Perez, B.O. Juliano, S.K. De Datta, S.T. Amarante, 1990
Effects of nitrogen fertilizer treatment and source and season on grain quality of IR64 rice.
In: Plant Foods Human Nutrition 1990 40: 123-130

U. Peters, E. Laskowska-Kosegarten, H. Huber, 1993
Unterscheidungmöglichkeiten von ökologisch und konventionell angebauten Produkten.
In: Kultur und Politik (3): 8-11

B.D. Petterson, 1967
Beitrage zur Entwicklung der Kristallisationsmethode mit Kupferchlorid nach Pfeiffer.
In: Lebendige Erde, 1967, Heft 1: 15-31

B.D. Petterson, 1970
Die Einwirkung von Standort, Düngung und wachstumbeeinflussenden Stoffen auf die Qualitätseigenschaften von Speisekartoffeln.
In: Nordisk forskningsring, Meddelande nr. 24; Lebendige Erde 1970, Heft 3/4

B.D. Petterson, 1977
Vergleichende Untersuchungen von konventionellem und biologisch-dynamischen Anbau mit besonderer Berücksichtigung von Erträgen und Qualitäten.
In: Lebendige Erde (5): 175-184

B.D. Petterson, 1978
A comparison between conventional and biodynamic farming systems as indicated by yields and quality.
Proc. 1st International Research Conference IFOAM, WJ2 Verlay, Aarau

B. Petterson, 1982
Konventionell und biologisch-dynamisch erzeugte pflanzliche Nahrungsstoffe im Vergleich.
In: Alternativen im Landbau (seminar_. Landwirtschaftsverlag GmbH Münster Hiltrup 1982. Schriftenreihe des Bundesministers für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten, Reihe A: Angewandte Wissenschaft 1982 Heft 263 218-228

B.D. Petterson, W. Brinton, E. von Wistinghausen, 1979
Effects of organic and inorganic fertilizers on soils and crops. Results of a long term field experiment in Sweden.
Meddelande nr 30, Nordisk Forskningsring, Järna, Sweden.

B.D. Petterson, M. Engqvist, 1964
Die Auswirkungen der Düngung auf die Qualitätseigenschaften von Kartoffeln.
In: Lebendige Erde, Heft nr. 5

E. Pfeiffer, 1930
'Kristalle'.
Orient-Occident-Verlag

E.Pfeiffer, 1931
Vergleichender Fütterungsversuch mit mineralisch gedüngten und biologisch-dynamisch gedüngten Getreide.
In: Demeter 1931; 5

E. Pfeiffer, 1959
Eine qualitative chromatographische Methode zur Bestimmung biologischer Werte.
In: Lebendige Erde (5): 205-215

E. Pfeiffer, 1960
Chromatography applied to quality testing.
Bio-dynamic Farming & Gardening. ass.Stroutsburg, Pa., USA

E.E. Pfeiffer, 1969
Die Fruchbarkeit der Erde (Kapittel XII: Die Konsequenzen der Düngung für die Gesundheit von Mensch und Tier)
5e erweiterte Auflage, Rudolf Geering Verlag, Dornach

E. Pfeiffer & E. Sabarth, 1932
Vergleichende Fütterungsversuche mit Hühnern I.
In: Demeter 1932; 11

E. Pfeiffer & E. Sabarth, 1934
Vergleichende Fütterungsversuche met Hühnern II
In: Demeter 1934; 1

K. Pfeilsticker, 1992
Quality of organic-grown food- and experimental, multifactorial approach on vegetables for example
In: Proceedings of the 9th IFOAM Conference, Brazil 1992

K. Pfeilsticker, H. Lenz, 1990
Qualität von landwirtschaftlichen Produkten aus ökologischem Andbau.
In: Bonner Umweltgespräche 1989. VDL-Schriftenreihe 16: 70-86

K. Pfeilsticker, H. Lenz, C. Baecker-Haase, G. Bünnagel, 1992
Vergleich der Qualität 'alternativ' und 'konventionell' erzeugter, primärer pflanzlicher Lebensmittel.
Abschlußbericht im Rahmen des Forschungsschwerpunktes 'Umweltverträgliche und standortgerechte Landwirtschaft' des Ministeriums für Umwelt, Raumordnung und Landwirtschaft Nordrhein-Westfalen

M.L. Pfiffner, U. Niggli, U. Balzer, F. Balzer, A. Plochberger, A. Velimirov, L. Bolzmann, J-M. Besson, 1993
Effect of three farming systems (bio-dynamic, bio-organic, conventional) on yield and quality of beetroot (beta vulgaris L. var. esculenta L.) in a seven year crop rotation
In: Acta Horticulturea 1993 339: 11-31

R.A.S. Phaff, 1993
Hyperkinetisch syndroom en additieven; stand van zaken
In: M. Stasse-Wolthuis, A.C.W. Geerts-van der Wey (eind red.): Voedselovergevoeligheid en gedragsproblemen: tussen wetenschap en praktijk.
St. Voeding Nl Den Haag, Bohn Stafleu, Van Loghum, Houten/Zaventhum p1-19.

M. Pickle, 1989
Food quality in general and organic fruits and vegetables in particular
In: IFOAM Bulletin for organic agriculture (9)

L. Pickston, J.M. Smith, M. Todd, 1980
Nitrate and nitrate levels in fruit and vegetables in New Zealand
In: Food Technology in NZ 1980 Feb: 11-17

H-P. Piorr, 1989
Saatgutgesundheit und Korngrößen - Qualitätskriterien für Getreidesaatgut im Oekologischen Landbau
In: Bio-land: 5: 13-14

H-P Piorr, 1990
Einfluß der Saatgutqualität auf Entwicklung und Ertrag von Getreide im organischen landbau, 34. Jahrestagung der Gesellschaft für Pflanzenbauwissenschaften, 27.-29.09.1990, Bonn.
In: Mitteilungen der Gesellschaft für Pflanzenbauwissenschaften 3: 245-248

H-P Piorr, 1990-II
Saatgutqualität im organischen Landbau
In: L. Finke & J. Linscheid: Vorträge der 42. Hochschultagung der Landwirtschaftlichen Fakultät der Universität Bonn, 10.02. Landwirtschaftsverlag Münster-Hiltrup: 221-236

H-P Piorr, in druk
Effects of seed quality on development and yield performance of cereals.
In: Proceedings of the 8th international scientific IFOAM-Conference, 27.-30.08.1990, Budapest, Hungary.

H-P Piorr, C. Dornbusch, A. Schauer, 1991
Saatgutqualität als Einflußfaktor für den Anbauerfolg.
In: Betriebswirtschaftliche Mitteilungen (BM) der Landwirtschaftskammer Schleswig-Holstein, April, Heft 433: 21-24

R. Pither, 1990
Analytical survey of the nutritional composition of organically grown vegetables.
In: Organic food production - a growing business?: 15 ff.

Platform biologische landbouw en voeding, 1996
Platform in het kort
Platform biologische landbouw en voeding, Utrecht

K. Plochberger, 1984
Untersuchungen von Auswirkungen verschiedener Bewirtschaftungsmethoden auf die Qualität landwirtschaftlicher Produkte an Hand von Fütterungsversuchen mit Hühnern
Dissertatie. Universität Wien, Formal- und Naturwissenschaftlichen Facultät, Wien.

K. Plochberger, 1989
Feeding experiments. A criterion for quality estimation of biologically and conventionally produced foods.
In: Agriculture, Ecosystems and Environment, 27 (1989) 419-428
Elsevier Science Publishers B.V., Amsterdam

K. Plochberger, 1989-II
Lebensmittelqualität
In: Unwelt und Gemeinde, Heft 1

K. Plochberger & A. Velmirov, 1992
Are food preference tests with laboratory rats a proper method for evaluating nutrional quality?
In: Biological Agriculture and Horticulture, 1992, Vol. 8 pp. 221-233
A B Academic Publishers, Great Brittain

K. Plochberger & A. Velimirov, 1992-II
Test de préférence alimentaire. Une méthode alternative pour testér la qualité.
Collque du G.R.A.B. 'Les fruits et Légumes en agriculture biologique en Europe', 9.-11.12.1992, Vaison la Romaine, pp. 159-172

K. Plochberger, A. Velimirov, 1995
Auf der Suche nach der Qualität
In: Die Bergbauern, Nr. 203. Hrsg.: Osterr. Bergbauernvereinigung, Wien

K. Plochberger, A. Velimirov, 1996
Neue Methoden zur Qualitätsbestimmung,
In: Ernte 4/96, Zeitschrift für Okologie und Landwirtschaft. Hrsg.: Ernte für das Leben, Osterreich

N. Plummer, 1995
De rol van melkzuurbacteriën in de menselijke gezondheid
In: De orthomoleculaire koerier 51, jg 10 nr 2, Othos Media bv, Den Haag

Polunin?, Curnie, 1997
World who is who and does what in environment and conservation

G. Pommer, J. Lepschy, 1985
Unter*suchungen über Inhaltstoffe von Winterweizen und Karotten aus verschiedener Produktionsweise und Vermarktung.*
In: Bayerisch landwirtschaftliches Jahrbuch 62: 549-563

I. Popkes, 1984
Einfluß unterschiedlicher organischer und anorganischer Düngung auf Ertrag und Gehalt einiger Wertbestimmender Inhaltstoffe von Kartoffeln, Weißkohl, Kohlrabi und Mangold.
Diplomarbeit, Universität Gießen

F.A. Popp, 1979
Vom Wesen des Lebens - Analyse der Stralung aus biologischen Systemen.
In: Umschau in Wissenschaft und Technik 79 (8): 235-239

F.A. Popp, 1979-II
Photon storage in biological systems.
In: F.A. Popp (ed.): Electromagnetic Bio-Information. Urban & Schwarzenberg, München - Wien - Baltimore: 123-149

F.A. Popp, 1984
Biologie des Lichts - Grundlagen der ultraschwachen Zellstralung.
Verlag Paul Parey, Berlin - Hamburg: 21-156

F.A. Popp, 1987
Qualitätskriterien für Nahrung aus biophycikalischer Sicht unt Nutzung der 'low-level luminescence'.
In: Landbaumethoden und Nahrungsqualität. Materialien und Berichte der Akademie für politische Bildung Tutzing Nr. 60: 58-69

F.A. Popp, 1987-II
Landbaumethoden und Nahrungqualität
Materialien und Berichte Nr. 60, Akademie für politische Bildung, Tutzing

F.A. Popp, 1988
Biophotonen - Analyse der Lebensmittelqualität
In: Alternative Konzepte No. 66: 87-112

F.A. Popp, 1991
Biophotonen-Analyse der Lebensmittelqualität
In: A. Meier-Ploeger en H. Vogtmann (Hrsg.): Lebensmittelqualität - ganzheitliche Methoden und Concepte, S.9. Alternatieve Konzepte 66 der Stiftung Okologie und Landbau. Verlag D.F. Müller Karlsruhe, p87-112

F.A. Popp, 1993
Die Botschaft der Nahrung, unsere Lebensmittel in neuer Sicht
Fischer Alternativ. Frankfurt am Main

F.A. Popp, B. Ruth, W. bahr, J. Böhm, P. Graß, G. Grolig, M. Rattenmeyer, H.G. Schmidt, P. Wulle, 1981
Emission of visible and ultraviolet radiation by active biological systems
In: Collective Phenomena 3: 187-213F.A. Popp, K.S. Li, W. Nagl, 1984

A thermodynamic approach to the temperature response of biological systems as demonstrated by low level luminiscence of cucumber seedlings.
In: Zeitschrift für Pflanzenphysiologie 114: 1-13

F. A. Popp, W. Nagl, K.H. Li, W. Scholz, O. Weingärtner, R. Wolf, 1984
Biophoton emission - New evidence for coherence and DNA as source.
In: Cell Biophysics 6: 33-52

F.A. Popp, B. Ruth, 1977
Untersuchungen zur ultraschwachen Lumineszenz aus biologischen Systemen unter Berücksichtigung der Bedeutung für die Arzneimittelforschung.
In: Arzneimittel Forschung/ Drug Research 27 (I) (5): 933-940

S. Poretta, 1994
Qualitative comparison between commercial 'traditional' and 'organic' tomato products using multivariate statistical analysis.
In: Acta-hortc, Wageningen: International society for Horticultural science. Dec 1994 (376): 259-270

J. Porrit, 19..
Food in the body politic
In: Resurgence 139: 7-11

N. Poulsen, A.S. Johansen, J.N. Sorensen, 1995
Influence of growth conditions on the value of crisphead lettuce. 4. Quality changes during storage.
In: Plant Foods for Human Nutrition 1995 47: 157-162

J.N. Pretty, J. Thompson, F. Hinchcliffe, 1996
Sustainable agriculture: impacts on food production and challenges for food security

Projectgruppe Okologisches Wirtschaften (eds.), 1987
Produktlinienanalyse; Bedürfnisse, Produkte und ihre Folgen
Kölner Volksblatt Verlag Köln

B.D. te Raa, 1992
De consument en de biologische landbouw
Sales view Almere

J.S. Rader et al., 1985
Organic and conventional peach production and economics.
In: Biological agariculture and Horticulture 1985: 215-222

A.A. van Ramshorst, 1995
Symposium 'Voeding en stress'
In: De orthomoleculaire koerier 51, jg 10 nr 2m april 1995, Orthos Media bv, Den Haag

T.G. Randolph & R.W. Moss, 1980
An alternative approach to allergies
Bantam books Inc. Harper & Row Public Inc. New York USA

K. Ranfft, 1984
Vergleichende Qualitätsuntersuchungen von Erzeugnissen aus modernem und alternaivem Angebot. Ergebnisse dreijähriger Untersuchungen - Potentielle Schadstoffe.
In: Landwirtschftliche Forschung 36. Sonderheft 40: 182-187

K. Ranfft, 1987
Die Kontroverse um die VDLUFA-Studie von 1983 über die Qualität pflanzlicher Nahrungsmittel.
In: Landbauemethoden und Nahrungsqualität, Materialien und Berichte der Akademie für politische Bildung Tutzing Nr. 60: 9-14

R. van Rantzau, 1980
Versuch eines Qualitätsvergleichs bei pflanzlichen Erzeugnissen aus konventionellem und alternativem Landbau, am Beispiel der Möhre (Daucus carota L.) unter besonderer Berücksichtigung unterschiedlicher Düngungsmethoden.
Diplomarbeit Georg-August Universität Göttingen, Institut für Agrikulturchemie 1980

D. Rapp, P.M. Schneider, 1974
Das Tropfenbild als Ausdruck harmonischer Strömungen in dünnen Schichten.
Max-Planck-Institut für Strömungsforschung, Göttingen. Bericht 10/74

J. Rasmussen, 1983
Comparisons between farming systems in Denmark 1982.
In: J. dlouhy, G. Nilsson (eds.): International scientific colloqium on comparison between farming systems. 21-24 March 1983, Report 124, Uppsala: Swedish university of agricultural sciences, 1983

H. Rasp, 19??
Düngewirkung eines organischen Stickstoffdüngers (N-Lignin) im Vergleich zu Kalkammonsalpeter auf Ertrag und einige Qualitätsmerkmale von Gemüse.
In: Landwirtschaftliche Forschung. Sonderheft 33/I: 169-187

J. Raupp, 1995
The long-term trial in Darmstadt: Mineral fertilizer, composted manure and composted manure plus all biodynamic preparations.
In: J. Raupp (ed.): Main effects of various organic and mineral fertilization on soil organic matter turnover and plant growth. Proceedings of the first meeting. EU concerted action 'fertilization systems in organic farming'. AIR3-CT94-1940. Publications of the institute for biodynamic research: vol. 5: 28-36

J. Raupp, 1997
Critical evaluation of complex parameters and methods for food quality assessment. What are the facts? What do they mean?
In: Abstracts of the international conference on agricultural production and nutrition, Tufts University, Medford, Massachusetts.

J. Raupp & U.J. Koenig, 1996
Biodynamic preparations cause opposite yield effects depending upon yield levels
In: Biological Agriculture & Horticulture 13, 175-188

T. Rautavaara, 1973
Qualitätsuntersuchungen an Gemüse in Finnland
In: Lebendige Erde (1): 93-99

W. Rauter, W. Wolkerstorfer, 1982
Nitrat in Gemüse.
In: Zeitschrift für Lebensmittel-Untersuchung und -Forschung 175: 122-124

J.P. Reganold, 1988
Comparison of soil properties as influenced by organic and conventional farming systems
In: American Journal of Alternative Agriculture. Vol. 3, Number 4 p144-155

Regierungspräsidium Stuttgart (eds.), 1987
Qualitätsvergleich von 'biologisch' und 'konventionell' erzeugten Feldfrüchten

W.V. Reid, 1995
Biodiversity and health: prescription for progress
In: Environment 1995 37: 12-15, 35-39

S. Reiners, 1993
Nutritional quality of organically grown vegetables
In: Horticulture Technology, Alexandria, VA: American society for Horticultural science. July/Sept 1993 v. 3(3): 363

C. Reinhard, 1987
In: Landbauemethoden und Nahrungsqualität, Materialien und Berichte der Akademie für politische Bildung Tutzing Nr. 60: 45

C. Reinhard, 1991
Alternativ erzeugte Wein
In: Weinwirtschaft - Anbau (7): 1720

C. Reinhard, I. Wolff, 1986
Ruckstände am Pflanzschützmitteln bei alternativ und konventionell angebautem Obst und Gemüse.
In: Die industriëlle Obst und Gemüseverwertung 1986 71: 51-54

R. Reinhardt, 193?
Einigers über Ernährung unter Berücksichtigung des Zusammenhanges von Ackerboden, Pflanze, Tier und Mensch.
In: Hippokrates, Zeitschrif für praktische Heilkunde, Jg 5, Heft 10, Stuttgart.

J. Reinhold, A. Vogelmann, 1940
Eine neue Methode zur quantitativen Bestimmung der Haltbarkeit von Gemüse in Mieten.
In: Die Gartenbauwissenschaft 14: 326-342

G. Reinken, K. Keipert, H. Rüger, U. Lindner, A. Wedler, 1983
Alternativen im Anbau von Apfeln und Gemüse.
Schriftenreihe des Bundesministeriums für Ernahrung, Landwirtschaft und Forsten, Reihe A: Angewandte Wissenschaft, Heft 279. Landwirtschaftsverlag, Münster-Hiltrup.

G. Reinken, U. Linder, 1983
Vergleichsversuch im Gemüsebau, konventionell und biologisch-dynamisch.
In: Gemüse 19 (4): 148-154

G. Reinken, K. Keipert, U. Lindner, G. Overbeck, H. Rüger, B. Tauscher, A. Wedler, 1990
Alternativer Anbau von Apfeln und Gemüse
In: Schriftenreihe der Landwirtschaftskammer Rheinland (66)

H. Reiter, H. Ertel, H. Wendt, Pies, J. Prüfer, L. Barth, H. Schröder, W. Catel, F.H. Dost, A. Scheunert, 1938
Uber Ernährungsversuche mit verschieden gedüngten Gemüsen.
In: Die Ernährung 3: 53-69

G. Reith, 1982
Nitratgehalte von in- und ausländischen Gemüse aus herkömmlichem und alternativem Landbau.
In: Lebensmitteluntersuchung und -Forschung 1982: 122-124

E.A. Renner-Appelt, 1974
Histometrische Untersuchungen zur Feststellung des Einflusses von Fütterungsfaktoren auf die Hoden- und Nebennierenfunktion von Kaninchen.
Dissertatie Veterinär Medizin, Hannover

B. Reuff, 1970
Vitamin- und Spurenelementgehalt von Spinat under dem Einfluß verschiedener Stickstofformen und Stickstoffmengen.
In: Landwirtschaftliche Forschung. Sonderheft 25: 106-114

A. Richardson, 1986
The effects of herbicide soil management systems and nitrogen fertilizer on the eating quality of Cox's Orange Pippin apples
Journal. Horticultural Science 1986 61: 447-456

E. Riensema, 1994
Chef-kok Dick Soek gebruikt biologische producten
In: Ekoland nr 12 - 1994

S. Roderick, N. Short, M. Hovie, 1996
Organic lifestock production: animal health and welfare research priorities

F.M.Rombouts, R.R. Beumer, M.J.R. Nout, J.C. de Wit en S.H.W. Notermans, 1989
Microbiële risico's van de voeding
In: M. Stasse-Wolthuis, J.G.A.G. Hautvast (red.): Voedselveiligheid van teelt tot consument.
St. Voeding Nl Utrecht. Samson Safleu Alphen a/d Rijn.

M.J. Rowlands and B. Wilkinson, 1930
XXVI The vitamin B content of grass seeds in relationships to manures.
Biochemical Journal, Vol. 24: 199-204

K. Rubin, 1995
Towards an ecological diet for Canadian consumers - some regulatory barriers and citizen action strategies

H.P. Rusch, 1973
Der innere Wert unserer Lebensmittel-Erzeugnisse
In: Kultur und Politik 28, 3: 8-16

V. Rusch, E. Pahlich, K. Zimmermann, 1988
Method for ascertaining the phytospecific characteristics of crops grown by different methods. US-Patent 4777835
In: Official Gazette of the United States Patent and Trademark Office - Patents -1095 (3.). 1988. 1099.

B. Ruth, 1977
Experimenteller Nachweis ultraschwacher Photoemission aus biologischen Systemen
Dissertatie, Universität Marburg

B. Ruth, 1979
Experimental investigations on ultraweak photon emission.
In: F.A. Popp (ed.): Electromagnetic bio-information. Urban & Schwarzenberg, München - Wien - Baltimore: 107-121

B. Ruth, F.A. Popp, 1976
Experimentelle Untersuchungen zur ultraschwachen Photonenemission biologischer Systeme.
In: Zeitschrift für Naturforschung 31c: 741-745

V. Rutkoviene, A. Stancevicius, G. Rutkauskiene, A. Gavenauskas, 1997
Farming Practices and Product Quality in Lithuania
In: W. Lockeretz, 1997 (ed.); Agricultural production and nutrition. Proceedings of an international Conference Boston Massachusetts March 19-21, 1997. Tufts University p 103-113

M. Salamon, 1972
Natural foods - Myth or magic.
In: Quarterly Bulletin of the Association of Food & Drugs Officials of the United States 36: 131-137

I. Samaras, 1977
Nachernteverhalten unterschiedlich gedüngter Gemüsearten mit besonderer Berücksichtigung physiologischer und mikrobiologischer Parameter.
Dissertatie Gießen

I. Samaras, 1980
Die epiphytische Mikroflora in Beziehung zu einigen biochemischen Merkmalen und zu einigen Kriterien der verderbnisanfälligkeit ausgewählter Nahrungspflanzen, insbesondere Getreiden
Dissertatie Gießen

A.M. Samuel, J. East, 1990
Organically grown wheat - the effect of crop husbandry on grain quality.
In: Aspects Applied Biology 1990 25: 199-208

G. Saravacos, B.S. Luh, S.J. Leonard, 1959
Effects of fertilizers on quality and composition of tomato juice
In: Journal Food Science 24: 648-655

H.E. Sauberlich et al., 1953
The aminoacid and protein content of corn as related to variety and nitrogen fertilization
In: Journal of nutrition, vol. 51: 241-251

H.E. Sauberlich, W-Y Chang, W.D. Salmon, 1953-II
The comparitive value of corn of high and low protein content for growth in the rat and chick.
In: Journal of nutrition 51: 623-635

A. Schauder, Ch. Dornbusch, H-P Piorr, U. Köpke, 1992
Saatguterzeugung im organsichen Landbau - Vol. 1. Saatgutqualität: Erweiterte Saatgutanalytik und Qualität von Z-Saatgut. 36. Jahrestagung des Gesellschaft für Pflanzenbauwissenschaften, 08.-10.10.1992, Rostock
In: Mitteilungen der Gesellschaft für Pflanzenwissenschaften 5: 56

A. Schauder, Ch. Dornbusch, H-P Piorr, U. Köpke, 1992-II
Seed growing in organic agriculture - improved criteria of seed quality of winter wheat (Vol II).
In: U. Köpke & D.G. Schultz: Proceedings of the 9th international scientific IFOAM-Conference, Nov 16.-21, 1992 Sao Paulo, Brazil.

A. Schauder, Ch. Dornbusch, H-P Piorr, U. Köpke, 1993
Seed quality control; testing seed lots in organic agriculture 1989-1992.
In: Scientific Conference of new strategies for sustainable rural development. University of Gödöllö, 22.-25.05.1993, Gödöllö, Hungary: 106

A. Schauder, Ch. Dornbusch, H-P Piorr, U. Köpke, 1993-II
Strategien in der Qualitätssicherung bei Saatgetreide und Speisegetreide im Organischen Landbau. 37. Jahrestagung der Gesellschaft für Pflanzenbauwissenschaften, 30.09.-02.10.1993, Gießen
In: Mitteilungen der Gesellschaft für Pflanzenbauwissenschaften 6: 149-152

A. Schauder, Ch. Dornbusch, H-P Piorr, U. Köpke, 1993-III
Qualitätsmonitoring von Winterweizen im organischen Landbau.
In: VDLUFA-Schriftenreihe. Kongressband 1993, Hamburg. Vorträge zum Generalthema 'Qualität und Hygiene von Lebensmitteln in Produktion und Verarbeitung', VDLUGA-Verlag, Darmstadt, 1993: 165-168

A. Schauder, Ch. Dornbusch, U. Köpke, 1995
Erweiterende Kriterien der Saatgutqualität als Faktoren zur Optimierung des Getreideanbaus im organischen Landbau. Alschlußbericht MURL-Project
In: Forschungsberichte des Lehr- und Forschungsschwerpunktes 'Umweltverträgliche und standortgerechte Landwirtschaft; Landwirtschaftliche Fakultät der Universität Bonn, Heft 21.

A. Schauder, Ch. Dornbusch, H-P Piorr, U. Köpke, 1995-II
Produktionsziel Qualität - Qualität bei Saatgut und Speisegetreide im organischen Landbau - Vol 1. In: Tagungsband 3. Wiss. Fachtagung zum Oekologischen Landbau. SOL und Fachgebiet Oekologische Landbau der Universität Kiel, 21.-23.12.1995. Wissenschaflicher Fachverlag Gießen: 197-220

A. Schauder, in druk
Auswirkungen der EG-Bioverordnung und Strategien zur Abgrenzung gegen Pseudobioprodukte.
In: Bioprodukte - Nischenware? Marktchancen für Produkte aus dem ökologischen Landbau. Arbeitsgemeinschaft bäuerliche Landwirtschaft, Rheda-Wiedenbrück.

W. Schaumann, 1972
Die Bildung der Pflanzen-Qualität als Ergebnis der Wirkungen von Erde und Sohne.
In: Lebendige Erde 1972, Heft 4: 128-135

W. Schaumann, 1983
Stellungnahme zu der Schrift 'Qualität pflanzlicher Nahrungsmittel'.
In: Lebendige Erde, Gartenrundbrief 149: 45-47

W. Schaumann, 1987
Düngung - Pflanzenqualität - Nachernteverhalten.
In: Landbaumethoden und Nahrungsqualität. Materialien und Berichte der Akademie für politische Bildung Tutzing Nr. 60: 49-57

A. Scheunert, 1935
Vergleichende Untersuchung der physiologischen Wirkungen fortgezetzten Genusses von Nahrungsmitteln, die mit und ohne Handelsdünger gezogen sind.
In: Angewandte Chemie 48: 42-46

A. Scheunert, M. Sachse, R. Specht, 1934
Uber die Wirkung fortgesetzter Verfütterung von Nahrungsmitteln, die mit und ohne künstlichen Dünger gezogen sind.
In: Biochemische Zeitschrift 274: 372-396

H.N.J. Schifferstein, M.T.G. Meulenberg, 1993
De consument van duurzaam geproduceerde voedingsmiddelen in het jaar 2010
NRLO rappnr 93/21
NRLO Den Haag, vakgroep Marktkunde en Marktonderzoek LUW, Wageningen

H. Schiller, E. Lengauer, J. Gusenleitner, B. Hofer, 1967
Fruchtbarkeitsstörungen bei Rindern im Zusammenhang mit Düngung, Flora und Mineralstoffgehalt des Wiesenfutters.
In: Veroeff. Landwirtschaft. Chem. Bundesversuchsanstalt Linz/Donau. 7, 136 p.

K. Schiller, 1971
Untersuchungen über die Variabilität von Futtergerstenprotein.
In: 2. Mitteilung, Landwirtschaftliche Forschung XXIV, 1: 15-30

K. Schiller, H.J. Oslage, 1970
Untersuchungen über die Variabilität van Futtergerstenprotein.
In: 1. Mitteilung, Landwirtschaftliche Forschung XXIII, 4: 317-332

R. Schilpzand, 1993
Is er een meerwaarde aan alternatieve voeding?
Samenvatting van voordracht op BAB'O'Z symposium 11 + 18 december 1993, 2p

G. Schmidt, 1955
Qualitätsuntersuchungen an Getreide und Getreideprodukten mittels der Kristallisationsmethode mit CuCl2,
In: Vitalstoffe, Zivilisationskrankheiten 14, 3: 104-112

G. Schmid, 1980
Biologische Aspekte beim Einsatz verschiedener Pflanzenbaulicher Intensitätsstufen.
In: Die Bodenkultur 1980 31: 109-126

G. Schmidt, 1985
Zur Qualitätsfrage in der Ernährung. Darstellung und experimentelle Ergebnisse.
Proteus Verlag, St. Gallen

F. Schönebeck, 1987
Untersuchungen der VA-Mykorrhiza bei mehreren Gemüsearten im biologisch-dynamischen und konventionellen Freilandgemüsebau.
In: Landesausschuß für ernährung, Landwirtschaft und Forsten des Landes Nordrhein-Westfalen (eds.): Biologisch-dynamischer Land- und Gartenbau. Forschung und Beratung, Reihe C, Nr. 44: 318-329

E. Schrödinger, 1945
What is life?
Cambridge University Press, London

P. Schudel, F. Augstburger, R. Kläy, H. Vogtmann, 1979
Uber den Einfluß von Kompost- und NPK-Düngung auf Ertrag, Vitamin C- und Nitratgehalt von Spinat und Schnittmangold.
Schweizerische landwirtschaftliche Forschung 18: 337-350

P. Schudel, F. Augstburger, M. Eichenberger, H. Vogtmann, P. Matile, 1980
Kompost- und NPK-Düngung zu Spinat im Spiegel empfindlicher Kristallisation und analytischer Daten (I).
In: Lebendige Erde (2): 67-70

P. Schudel, F. Augstburger, M. Eichenberger, H. Vogtmann, P. Matile, 1980-II
Kompost- und NPK-Düngung zu Spinat im Spiegel empfindlicher Kristallisation und analytischer Daten (II)
In: Lebendige Erde (3): 101-110

D.G. Schulz, C. Gmelin, A. Mehrens, B. Sabiwalsky, U. Köpke, 1995
Einfluß gesteigerter organischer und mineralischer Düngung un biologisch-dynamischer Preparate of Ertrag, Qualität und Lagerfähigkeit von Kartoffelen.
In: Tagungsband 3. Wiss Fachtagung zum Oekologischen Landbau. SOL und Fachgebiet Oekologischer Landbau der Universität Kiel, 21.-23.02.1995. Wissenschaftlichter Fachverlag Gießen: 49-52, of in portugees in: Agricultura biodinamica 74/1995: 14-16.

D.G. Schultz, A. Kledtke, P. Becker, U. Köpke, in druk
Light, manure, and biodynamic preparations - Influence on manure and plants grown on ridge beds. Vol II: Experimental design and results of manure investigations
In: Biological Agriculture and Horticulture (BAH)

D.G. Schulz, K. Kock, K.-H. Kromer, U. Köpke, 1997
Quality Comparison of Mineral, Organic and Biodynamic Cultivation of Potatoes: Contents, Strength Criteria, Sensory Investigations, and Picture-creating Methods
In: W. Lockeretz, 1997 (ed.); Agricultural production and nutrition. Proceedings of an international Conference Boston Massachusetts March 19-21, 1997. Tufts University p 116-120

D.G. Schulz, U. Köpke, 1995-II
Effects of intensified mineral and organic fertilizer and biodynamic preparations on yield, quality and shelf life of potatoes
In: J. Raupp (Eds.) Fertilization systems in organic farming (EC-Concerted Action) 'Main effects of various organic and mineral fertilization on soil organic matter turnover and plant growth'. Proceedings of the first meeting 1995, Publications of the institute for Biodynamic Research, vol 5, Darmstadt: 42-47

D.G. Schulz & U. Köpke, 1997
The Quality Index: A Holistic Approach to Describe the Quality of Food
In: W. Lockeretz, 1997 (ed.); Agricultural production and nutrition. Proceedings of an international Conference Boston Massachusetts March 19-21, 1997. Tufts University p 47-51

D.G. Schulz, D. Zedoe, U. Köpke, 1992
Determining the quality of organic produce: Extended quality parameters and quality index.
In: U. Köpke & D.G. Schulz (Eds.): Proceedings of the 9th international scientific IFOAM-Conference, Nov 16-21, 1992, Sao Paulo Brazil

J. Schultz, 1935
Diäterfahrungen mit Demeterprodukten der biologisch-dynamischen Wirtschaftsweise
In: Fortschritte der Medizin, 7.1.35, Berlin

M.R. Schupbach, 1984
Biologisch angebaut: Rückstandsarm und naturgerecht erzeugt.
In: Basler Zeitung, geciteerd in IFOAM, Zeitschrift für ökologische Landwirtschaft 1985; Heft 52, 15

M. Schüpbach, 1986
Spritzmittelrückstände Obst und Gemüse.
Dtsch. Lebensmittel - Rundschau 3: 76-80

M.R. Schüpbach, 1987
Qualität pflanzlicher Nahrungsmittel - 'Alternatives' und 'modernes' Warenangebot im Vergleich. Kritische Stellungnahme zur VDLUFA-Studie von 1983
In: Landbaumethoden und Nahrungsqualität. Materialien und Bericht der Akademie für politische Bildung Tutzing 60: 15-30

M.R. Schüpbach, 1987-II
Spritzmittelrückstände in Obst und Gemüse. Ergebnisse von amtlichen Marktkontrollen auf dem Platze Basel in den Jahren 1980-1983.
In: Landbaumethoden und Nahrungsqualität. Materialien und Bericht der Akademie für politische Bildung Tutzing 60: 34-44

W. Schuphan, 1937
Untersuchungen über wichtige Qualitätsfehler des Knollenselleries bei gleichzeitiger Berücksichtigung der Veränderung wertgebender Stofgruppen durch die Düngung.
Dissertatie. Universität Berlin: Bodenkunde und Pflanzenernährung 2 (47) 56: 255-304

W. Schuphan, 1940
Eine kritische Stellungnahme von Agrikulturchemis und Medizin zur frage der alleinigen Stallmistdüngung. A. Düngungsversuche mit Tomaten und Gartenmöhren im Hinblick auf ihren biologischen Wert
In: Die Ernährung 5, 2: 29-42

W. Schuphan, 1959
Der Einfluß einer steigenden N-Düngung auf den Gehalt an essentiellen Aminosäuren und auf die biologische Wertigkeit von Kartoffeln (EAS-Index nach B.L. Oser).
In: Zeitschrift für Pflanzenernährung, Düngung, Bodenkunde 86 (131)1: 1-13

W. Schuphan, 1961
Zur Qualität der Nahrungspflanze, Erzeugerinteressen, Verbraucherwünsche
BLV Verlagsgesellsch. München, Bonn, Wien

W. Schuphan, 1961-II
Methiongehalt und Eiweissqualität von Blattpflanzen in Abhägigkeit von der Stickstoffdüngung.
In: Qualitas Plantarum et Materiae vegetabiles 8: 261-283

W. Schuphan, 1965
Pflanzenschutzprobleme im Spiegel der Qualitätsforschung.
In: Anzeiger für Schädlingskunde 38: 97-104

W. Schuphan, 1965-II
Standort-gerechter Anbau als wesentlicher Voraussetzung für insektizidfreie Kultur und optimale biochemisch Qualität, dargestellt an Möhren (Daucus carota, L.)
In: Qualitas Plantarum et materiae vegetabiles 22: 145-171

W. Schuphan, 1970
Problematik düngungsbedingter Höchserträge aus phytochemischer und ernährungsphysiologischer Sicht.
In: Qualitas Plantarum et Materiae Vegetabiles 20 (1-2): 35-68

W. Schuphan, 1973
Food plants-fresh, prepared, processed - in relation to standards of living and potential diseases of civilization.
In: Qual Plant - Pl Fds Human Nutr 1973 23: 33-74

W. Schuphan, 1974
Nutritional value of crops as influence by organic and inorganic fertilizer treatments: results of 12 years' experiments with vegetables (1960-1972).
In: Analysis Plant foods human Nutrition 23(4): 333-358

W. Schuphan, 1974-II
Experimental contributions to the problem of improving the nutritional quality of food plants
Qualitas Plantarum - Plant Foods Human Nutrition 1974 24:1-18

W. Schuphan, 1974-III
Ertrag und Nahrungsqualität pflanzlicher Erzeugnisse unter besonderer Berücksichtigung der Problematik 'organischer' und 'chemisch-mineralischer' Düngung
In: Ernahrungs-Umschau 21 (4): 103-108

W. Schuphan, 1975
'Biologischer' oder 'chemischer' Anbau? Glaube und Wirklichkeit
In: Hippokrates 46: 158-179

W. Schuphan, 1976
Mensch und Nahrungspflanze; Der biologische Wert der Nahrungspflanze in Abhänigkeit von Pestizideninsatz, Bodemqualität und Düngung
Dr. W. Junk b.v., Den Haag

W. Schuphan, 1976-II
Mensch und Nahrungspflanze; Der biologische Wert der Nahrungspflanze in Abhänigkeit von Pestizideninsatz, Bodemqualität und Düngung
In: D. Knorr (ed.): Sustainable food systems part IV. The Avi Publishing company Inc. Westport, Connecticut.

W. Schuphan, 19
Nutritional values in crops and plants; problems for producers and consumers

W. Schuphan, H. Hentschel, 1970
Hohe Stickstoffgaben beim Spinat und ihre Folgen. Eine Stellungnahme.
In: Ernährungs-Umschau 17: 197-200

W. Schuphan, H. Schlottmann, 1965
N-Uberdüngung als Ursache hoher Nitrat- und Nitritgehalt des Spinats (Spinacia oleracea L.) in ihrer Beziehung zur Säuglings-Methämoglobinämie.
In: Zeitschrift für Lebensmitteluntersuchung und Forschung 128: 71-75

W. Schuphan, H. Schlottmann, W. Weinmann, 1957
Massnahmen zur Prüfung der Wirkung phytoprotektiver und wachstumregelnder Mittel auf Pflanzenqualität, insbesondere auf biochemische Wertmerkmale.
In: Deutscher Lebensmittel-Rundschau 53, 4: 73-80

A. Schupp, H. Potakey, M. Younathan, D. Montgomery, 1993
Consumer perceived health risks with food
In: La-Agriculture Baton rouge: Agricultural experiment station. Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College. Spring 1993, v. 36 : 4-6

H.G. Schutz & O.A. Lorenz, 1976
Consumers preferences for vegetables grown under 'commercial' and 'organic' conditions
In: Journal Food Science 1976 41: 70-73

H.A. Schweigart, 1969
Der Biotest/ Die Entwicklung eines biologischen Ganzheitstestes, I, II, III, IV, V en VI.
In: Vitalstoffen, Zivilisationskrankheiten 14, nr 1: 19-21, nr 2: 61-64, nr 3: 101-1-3, nr 4: 141-144, nr. 5: 194-198, nr 6: 236-239

H.A. Schweigart, 1970
Die Entwicklung eines biologischen Ganzheitstestes, VIII, IX, X en XI.
In: Vitalstoffen, Zivilisationskrankheiten 15 nr 1: 14-17, nr 2: 51-54, nr 3: 87-88 en nr 4: 131-134.

Schweizerische Stiftung zur Förderung des biologischen Landbaus und Forschungsinstitut für biologischen Landbau (eds.), 1993
4. DOK-Versuch; Vergleichende langzeituntersuchung in den drie Anbausystemen biologisch-dynamisch, biologisch-organisch und konventionell
In: Jahresbericht 1992, Oberwil: 10-18

W. Schwenk, 1988
Trinkwasser - seine belebenden Eigenschaften und deren Darstellung mit der Tropfenbildmethode.
In: Meier-Ploeger, H. Vogtmann (eds.): Lebensmittelqualität - ganzheitliche Methoden und Konzepte, Alternative Konzepte 66. Verlag C.F. Müller, Karsruhe: 211-232

A.M. Scofield, 1986
Organic farming - the origin of the name.
(Editorial). Biological Agriculture Horticultural 4:1-5

P.P. Scott, J.P. Greaves, M.G. Scott, 1960
Reproduction in laboratory animals as a measure of the value of some natural and processed foods.
In: Journal of Reproduction and Fertility 1: 130-138

M. Seegers, 1997
Epidemiologen kijken te weinig op de klok; symposium belicht de factor tijd in het voedingsonderzoek
In: WUB 16, 15-05-1997, p5

M. Seegers, 1997-II
Katan vreest rol commercie in voedingsonderzoek
WUB 26, 04-09-1997, p 8

W. Seibel, 1981
Bewertung der Qualität von Backwaren.
In: Landwirtschaftliche Forschung Sonderheft 38: 547-557

W. Seibel, 1982
Qualität von Lebensmittel aus Kornerfrüchten
In: Angewandte Wissenschaft 263: 180-192

W. Seibel, 1983
Die 'Biowelle', dargestellt am Beispiel Brotgetreide und Brot.
In: Allgemeiner Mühlen-Markt 84: 261-265

W. Seibel, 1983-II
Alternative Backwaren - Herstellung und Qualität.
In: Getreide, Mehl und Brot 1983 37: 7-13

W. Seibel, 1984
Qualität von pflanzlichen Lebensmitteln aus alternativem Anbau
In: Alternativen im Landbau. Verslag studiedag d.d. 27 mrt 1984. Landwirtschaftskammer Westfalen-Lippe, Münster 1984. Beiträge zur Sache aus Land-, Forstwirtschaft und Gartenbau 26/84, 1984

W. Seibel, 1984-II
Ernährungsphysiologische Beurteilung normaler und alternativer Backwaren.
In: Bäcker-Zeitung 22: 10-14

W. Seibel (ed.), 1990
Bio-Lebensmittel aus Getreide.
B. Behr's Verlag, Hamburg

W. Seibel, H. Stephan, H. Zwingelberg, 1984
Herstellung alternativer Volkornschrotbrote.
In: Getreide, Mehl und Brot 38 (11): 339-345

A. Selawry, 1961
Neue Einblicke in die Samenkeimung.
Philosophisch-Antroposophischer Verlag am Goeteanum, Dornach

A. Selawry, O. Selawry, 1957
Die Kupferchloridkristallisation in Naturwissenschaft und Medizin.
Gustav Fischer Verlag, Stuttgart

C. Sengonca & K.U. Bruggen, 1989
Occurence of winter wheat pests and their natural enemies on farms with different farming systems.
In: Zeitschrift für Pflanzenkrankheiten und Pflanzenschutz 96: 100-106

F.R. Senti & R.L. Rizek, 1975
Nutrient levels in Horticultural crops
Hort Science 1975 10: 243-246

C. Shennan, L.E. Drinkwater, A.H.C. van Bruggen, D.K. Letourneau, F. Workney, 1991
Comparitive study of organic and conventional tomato production systems: an approach to on-farm systems studies.
In: B. Rice & J.P. Madddn (eds.): Sustainable agriculture research and education in the field. National Research Council, National Academy Press, Washington D.C. USA: 109-132

R.L. Shewfelt, 1990
Quality of fruits and vegetables
Food Technology 99 (6): 99-106

N.W. Shier, J. Kelman, J.W.Dunson., 1984
A comparison of crude protein, moisture, ash and crop yields between organic and conventionally grown wheat.
In: Nutrition Report International 1984 30: 71-76

O. Siegel, 1973
Einfluss von Pflanzenschutsmassnahmen auf die Qualität von Gemüse
In: Mitteilungen des Verbandes Deutscher LUFA, März/April 1973: 339-352

A. Siemensma, J. Wieleman, 1997
Luteïne en oxidatieve oogschade op oudere leeftijd; Met verrijking gewenste inname eenvoudig te halen
In: Voeding september 1997, jg 58 nr 9. p 16-19

A.D. Siemensma en H.J. Zwier, 1997
De kleur doet er toe; Wijn en gezondheid
In: Voeding, jg 58 / nov/ 11, maandblad van Stichting Voeding Nederland, p 31-33

M.D. Simko, 1990
Organic foods: Are they better?
Journal American Dietet Association 1990 Mar: 367, 370

P.W. Simon, 1985
Carrot flavor: effects of genotype, growing conditions, storage and processing.
In: H.E. Pattee (eds.): Evaluation of quality of fruits and vegetables. Westport (USA): 315-328

P.W. Simon, C.E. Peterson, R.C. Lindsay, 1980
Genetic and environmental influences on carrot flavor.
In: Journal of the American Society of Horticultural Science 105: 416-420

P.W. Simon, C.E. Peterson, R.C. Lindsay, 1982
Genotype, soil and climate effects on sensory and objective components of carrot flavor.
In: Journal of the American Society of Horticultural Science 107: 644-648

S. Sirtautaite, H. Danilcenko, E. Treciokaite, V. Danilcenko, 1996
Tresimo itaka skrirtingu veisliu bulviu cheminei sudeciai ir traskuciu kokybei. Konferendijos Maisto chemija ir technologija pranesimu medziaga. (Influence of fertilization on chemical composition in potatoes and quality of chips. Abstracts of Food Chemistry and Technology Conference.) KTU, Kaunas, Lithuania: 66-69

S.A. Sloracht, 1995
Xenobiotics in our diet: an overview
In: A.F.M. Kardinaal, M.R.H. Löwik en D.G. van der Heij (red.): Dietary exposure to contaminants and additives: risk assessment in Europe (conference) TNO, Zeist, pg 7-12

M. Smeitink, 1997
Ziek, dom en onvruchtbaar?; Feiten en meningen over de hormonale effecten van gif in het milieu
In: Greenpeace jg. 19, 1997-2

A. Smit, 1995
Nederlander krijgt nog teveel cholesterol binnen
In: Wagenings Universiteitblad, 5 oktober 1995

B.L. Smith. 1993
Organic foods vs supermarket foods; element levels
In: Journal of applied nutrition, vol. 45, number 1, 1993 p35-39

H.J. Smith, 1974
A study of some of the parameters involved in the Drop Picture Method.
Max Planck Institut für Strömungsforschung, Göttingen. Bericht 111/74

H.J. Smith, 1975
The hydrodynamic and physical-chemical basis of the Drop Picture Method
Max Planck Institut für Strömungsforschung, Göttingen. Bericht 8/75

P.N. Sockett, 1995
The epidemiology and costs of diseases of public health significance, in relation to meat and meat products.
In: Journal of food safety 15: 91-112

H.H. Sol, 1967
The influence of different nitrogen sources on (1) the sugars and amino acids leached from leaves and (2) the susceptibility of Vicia faba to attack by Botrytis fabae.
Mededelingen Rijksfaculteit landbouwwetenschappen Gent XXXII, 3/4: 786-775; Phytopathologisch laboratorium 'W.C. Scholten', Mededeling nr. 67

G.F. Somers, K.C. Beeson, 1948(4?)
The influence of climate and fertilizer practices upon the vitamin and mineral content of vegetables
Advanced Food Research 1948 1: 291-324

D. Spruijt-Metz, 1996
On every day health related behaviour
Vrije Universiteit Amsterdam, Dissertatie

Staatliche Milchwirtschaftliche Lehr- und Forschungsanstalt Wangen (eds.), 1993
Einflußfaktoren auf die sensorische Qualität von Emmenthaler unter Einbeziehungs des aspekte 'biogene Amine'.
In: Staatliche Milckwirtschaftliche Lehr- und Forschungsanstalt Wangen (eds.): Tätigkeitsbericht 1991-1992: 18-22

D. Staiger, 1986
Einfluss conventionell und biologisch-dynamisch angebauten Futters auf Fruchtbarkeit, algemeinen Gesundheidszustand und Fleischqualität beim Hauskaninchen.
Dissertatie. Universität Bonn

D. Staiger, 1988
Möglichkeiten und Grenzen zur Erfassung der ernährungsphysiologischen Qualität.
In: A. Meier-Ploeger, H. Vogtmann (eds.): Lebensmittelqualität - ganzheitliche Methoden und Konzepte. Alternative Konzepte 66, Verlag C.F. Müller, Karlsruhe

H.J. Stan, 1982
Ständige Kontrolle ist notwendig - Biokost und Normalkost im Vergleich.
In: Der Spiegel (30): 75-76

F.J. Stare, 1972
Health foods: Definitions and nutritive values.
Journal of Nutritional Education 4: 94-97

W. Starling, M.C. Richards, 1990
Quality of organically grown wheat and barley.
In: Aspects of App Biology 1990 25: 193-198

W. Starling, M.C. Richards, 1993
Quality of commercial samples or organically grown wheat
In: Aspects of App Biology 1993 36: 205-209

M. Stasse-Wolthuis, A.C.W. Geerts- van der Wey, 1993
Introductie van de redactie
In: M. Stasse-Wolthuis en A.C.W. Geerts - van der Wey: Voedselovergevoeligheid en gedragsproblemen: tussen wetenschap en praktijk.

St. Voeding Nl Den Haag, Bohn Stafleu Van Loghum, Houten Zaventhum
M. Stasse-Wolthuis & Hautvast, 1989

Voedselveiligheid; van teelt tot consument
St. Voeding Nl, Den Haag, Alphen a/d Rijn, Samson, Safleu

M. Stasse-Wolthuis, M.J. van Stigt Thans, 1993
Voeding en milieu (eds.)
St. Voeding Nl Den Haag, Bohn Stafleu Van Loghum, Houten Zaventhum

A. Steenbekkers, R.G. de Jong, V.A. Güttinger, 1992
Duurzame ontwikkeling en gedrag. TNO Gezondheidsonderzoek
TNO Leiden

O. Steineck, A. Wien, 1982
Qualität und Ertrag von Getreide aus naturwissenschaftlich-biologischer und alternativ-biologischer Pflanzenproduktion
In: Algemeine Mühlenmarkt 1982, 83: 294-295

O. Steineck, P. Liebhard, 1984
Qualität und Ertrag von Brotgetreide aus naturwissenschaftlich-biologischer und alternativ-biologischer Pflanzenproduction.
In: Algemeiner Mühlen-Markt 85: 35-40

Stiftung Warentest (eds.), 1976
Lebensmittel aus 'biologischem' Anbau - Nicht besser als Normalkost
Test 11 (2): 21-25

C. Stopes, L. Woodward, G. Forde, H. Vogtmann, 1988
The nitrate content of vegetable and salad crops offered to the consumer as from 'organic' or 'conventional' production systems
In: Biological Agric Hort 1988 5: 215-221

C. Stopes, L. Woodward, 1988
Consumer demand ant the market for organic food
Hamstead Marshall: Elm Farm Research centre, [1988] 33p.

H. Stöppler, H. Vogtmann, W. Seibel, H. Bolling, P. Gerstenkorn, 1989
Moderne Winterweizensorten in einem System mit geringer Betriebsmittelzufuhr von außen in der Bundesrepublik Deutschland. II. Verarbeitungsqualität der Sorten im Hinblick auf die Herstellung von Brot und Kleingebäck aus Typen- und Volkornmehl.
In: Getreide, Mehl und Brot 43 (9): 272-278

P. Stoll, 1992
Vergleich unterschiedlicher Mastformen bei Schweinen - Teil 1: Weideverhalten, Mast- und Schlachtleistungen.
In: Landwirtschaft Schweiz 5 (10): 523-527

T. Storey, R. Hogan, J. Humphreys, 1993
The growth, yield and quality of winter wheat and winter oats grown under an organic conversion regime
In: Aspects of App Biology 1993 36: 199-204

B. Strässle, M. Eichenberger, 1989
Ertragsbildung und Nitratgehalt verschiedener Gemüsesorten und -arten in unterschiedlichen Düngungsystemen.
Schweizerische Landwirtschaftliche Forschung 28: 97-130

A. Sundrum, 1990
Zur Qualität von Nahrungsmitteln tierischer Herkunft
In: Oekologie und Landbau 74: 9-11

A. Sundrum, 1991
Tiergesundheit aus ökologsicher Sicht
In: Der praktische Tierartz 4/1992, s. 329-335

A. Sundrum, 1991-II
Tiergesundheid im ökologischen Landbau - Gesundheitsvorsorge durch Anpassung an die Produktionsbedingungen.
7. Intern. Kongreß für Tierhygiene, 20.-24.08.1991. Leipzig, Bd I, S 190-194

A. Sundrum, 1993
Definierte und kontrolierte Tierhaltungssysteme als absetzfördernde Qualitätskriterien.
In: Forschungsberichte zur 6. Wiss Fachtagung Umweltverträgliche und standortgerechte Tierproduktion des Lehr- und Forschungsschwerpunktes 'Umweltverträgliche und standortgerechte Landwirtschaft' an der Landwirtschaftliche Fakultät der Rhein.Fiedr. Wilh. Universität Bonn (Hrsg), Heft nr 2.: 14-25

A. Sundrum & H. Enbergs, 1993
Effect of excess protein supply on adrenocortical reactions in bulls
In: Proceedings of the 8th international conference on production diseases in farm animals, 24.-27.08.1002, Bern: 93

A. Sundrum, 1994
Zur Vermittlung von Tierschutzethik
Tierärtzliche Umschau 47, 269-276 (1994)

A. Sundrum, in prep
Stress of nutritional origin and the effects on immune competence profile

L.V. Svec, C.A. Thoroughgood, H.C.S. Mok, 1976
Chemical evaluation of vegetables grown with conventional or organic soil amendments.
In: Communal Soil Science Plant Analysis 1976 7: 213-228

R.B. Swanson, C.E. Lewis, 1993
Alaskan direct-market consumers: perception of organic produce
In: Home-economics-research-journal. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, Inc. Dec 1993, v. 22 (2) p. 138-155

J.D. Swart, 1997
In gesprek met dokter Houtsmuller
In: Haagse Courant, 17 mei 1997

Taakgroep Humane Voeding NRLO, 1991
Visie op Voedingsonderzoek in Nederland; Stand van zaken en aanbevelingen voor de jaren '90
NRLO, Den Haag

G. Tallarico, 1931
Der biologische Wert der Produkte des mit tierischem oder künstlichem Dünger behandelten Bodens.
In: Berichte der R. Accademia Nazionale dei Lincai. Math.-naturw. Abtl. Bd. XIII, Reihe 6,I. Rom, Februar 1931.

H. Taschan, 1993
Vergleich von Honigen aus verschiedenen Handelsformen hinsichtlich ihrer Qualität.
Vortragsmanuskript

H. Taschan, B. Lenz, E. Muskat, 1993
'Alternativ-Biere' im Vergleich zu 'herkömmlichen' Bieren - Untersuchungsergebnisse unter Berücksichtigung der Oko-Verordnung.
In: Brauwelt 133 (43): 2208-2220

H. Tachan, K. Walger, T. Puchtinger, E. Muskat, 1993
Vergleich von Honigen aus verschiedenen Handelsformen hinsichtlich ihrer Qualität.
In: Gesellschaft Deutscher Chemiker (eds.): 24. GDCh-Hauptversammlung Hamburg 5.-11 September 1993 - Kurzreferate und Teilnehmerverzeichnis, Frankfurt: 349

A. Temperli, U. Künsch, H. Schärer, 1980
Jahreszeitlicher Verlauf des Nitratgehaltes von Kopfsalat des Handels - Tätigkeitsbericht der Eidgenössischen Forschungsanstalt für Obst-, Wein-, und Gartenbau Wädenwil.
In: Landwirtschaftliches Jahrbuch der Schweiz 94 (NF29): 575-576

A. Temperli, U. Künsch, H. Schärer, P. Konrad, H. Suter, P. Ott, M. Eichenberger, O. Schmidt, 1982
Einfluss zweier Anbauweissen auf den Nitratgehalt von Kopfsalat.
In: Schweizerisches Land. 1982 21 Heft 3/4

E. Termine, D. Lairon, B. Taupier-Letage, S. Gaultier, R. Lafont, 1987
Yield and content in nitrates, minerals and ascorbic acid of leeks and turnips grown under mineral or organic nitrogen fertilizations.
In: Plant Foods Human Nutrition 1987 37: 321-332

R. Teubner, 1983
Zur Qualitätsbestimmung von Nutzpflanzen, insbesondere Medicinalpflanzen, mit Hilfe der ultraschwachen Photonenemission.
Dissertatie Agrarwissenschaften, Göttingen

R. Teubner, M. Rattemeyer, W. Mehlhardt, 1981
Eine neue Methode zur Untersuchung der Qualität von Pflanzen und Früchten.
In: Arztezeitschrift für Naturheilverfahren 22 (4): 204-205

P. Thelosen, 1997
Plantengroei, anders bekeken
Vakgroep Ecologische Landbouw, LUW wageningen (scriptie)

P.W.L. Thimister, 1997
CCK, galblaas en alvleesklier: een complex feedbacksysteem; Mechanismen bij de mens anders dan in het diermodel
In: Voeding september 1997, jg 58 nr 9. p 24-26

P.F. Thonney, 1989
Residues of agricultural chemicals on fruits and vegetables: pesticide use and regulatory issues
In: Nutrition Today, 1989 November/December: 6-12

E. Thye, 1992
Untersuchungen von Proteinmustern der Kornproteine als Indikator des Akklimationsverhaltens von Weizen (Triticum aestivum) und Gerste (Hordeum vulgare) an unterschiedlichen Bedingungen des Stickstoffversorgung,
Dissertatie Gießen

F. Timmerman, D. Sauerbeck, E.K. Doms, 1983
Untersuchungen der Aromamuster von organisch und mineralisch gedüngten Nahrungspflanzen mittels Kapillargachromatographie
In: Deutsche landwirtschafts-Gesellschaft e.V. (eds.): Bessere Qualität durch alternative Anbaumethoden? Nr. 055 Januar 1983: 30-31

J. Tops, 1997
Bodemstructuur en kwaliteit van winterpeen
Scriptie, vakgroep Ecologische Landbouw, Wageningen

A. Tregear, J.B. Dent, M.J. McGregor, 1994
The demand for organically grown produce
In: British Food Journal 1994 96: 21-25

A. Tuinman, 1996
Voeding en voedingsvoorlichting voor kinderen tussen de zes en twaalf maanden; de plaats van opvolgmelk en biologisch voedsel in het voedselpatroon
Wetenschapswinkel Nijmegen, vg Toxicologie KUN, vg Voorlichtingskunde LUW

L.B.M. Tijburg en O. Korver, 1997
Van volksgeneeskunst naar wetenschappelijke onderbouw; De gezondheidseffecten van thee
In: Voeding, jg 58 / nov/ 11, maandblad van Stichting Voeding Nederland, p 18-20
University of Florida (eds.), 1973
Health foods vs. regular foods: Cost is the main difference
In Sunshine State Agricultural Research Report 18 (1-2): 7 ff

H.G. Unteutsch, A. Finck, 1985
Nitratgehalte von Winterweißkohl, Möhren, Kohlrabi, und Salat in Abhängigkeit von Düngung und Anbausystem in Schleswig-Holstein.
In: Landwirtschaftliche Forschung. Sonderheft 41: 250-257

R. Usuki, T. Kaneda, A. Yamagishi, C. Takyu, H. Inaba, 1979
Estimation of oxidative deterioration of oils and foods by measurement of ultraweak chemiluminescence.
In: Journal of Food Science 44: 1573-1576

Vakgroep Ecologische Landbouw, 1994
Inleiding in de biologische landbouw
Vakgroep Ecologische Landbouw LUW, Wageningen

Vakgroep Ecologische Landbouw, 1996
Inleiding in de biologische landbouw
Vakgroep Ecologische Landbouw LUW, Wageningen

A. Velimirov, K. Plochberger u.a., 1995
Neue untersuchungen zur Qualität unterschiedlich angebauter Apfel; Nicht alles, was Golden ist, ist auch Delicious!
In: Das Bioskop: Fachzeitschrift für Biolandbau und Okologie, nr 6-95, p 4-8

A. Velimirov & K. Plochberger, 1996
Biologische Qualität ist nachweisbar.
In: Traktor aktuell Nr. 8, 21.8.1996, Agrar Post Magazin. Hrsg.: Agrar Post-Verlag Dr. Bruno Müller GmbH, A-2103 Langenzerdorf, Schulstraße 80

A. Velimirov, K. Plochberger, U. Huspeka, W. Schott, 1992
The influence of biologically and conventional cultivated food on the fertility of rats
In: Biological Agriculture and Horticulture, 1992, Vol. 8 pp. 325-337
A B Academic Publishers, Great Brittain

F. Venter, 1979
Nitrate content in carrots (Daucus carota) as influenced by fertilization.
In: Acta Horticultureultura 93 (1979): 163-172

F. Venter, P.D. Fritz, 1979
Nitrate contents of kohlrabi (brassica oleracea L. var gongylodes lam) as influenced by fertilization
In: Qualitas Plantarum - Plant Foods Human Nutrition 1979 29: 179-186

P. Vereijken, 1986
Proefbedrjf Ontwikkeling Bedrijfssystemen. Verslag over 1984
Proefstation voor de Akkerbouw en groenteteel in de vollegrond, Lelystad, aug. 1986, OBS-publicatie nr 5.

G. Verhagen, M. Annema, M. Huber, C. Mienis, F. Amons, M. Matze, 1997
Koperchloride kristallisatie; Beoordeling van voedingskwaliteit met behulp van de koperchloride kristallisatiemethode
In: N.M. Brouwer, M.M.A. Duysens, W. Beekman, M.A.S. Huber & R. van Wijk: Voedingskwaliteit van biologische voedingsmiddelen: effecten van de bereidingswijze in de magnetron, op gas en inductiekookplaat. Rapport Wetenschapswinkel nr. 141 LUW Wageningen p 97-116

D. Vethaak & A. Opperhuizen, 1996
Xeno-oestrogene stoffen in het aquatische milieu in Nederland: een verkennende studie
Min. van verkeer en waterstaat, RIKZ, Den Haag

H. Vetter, 1989
'Nicht gespritzt, nicht gedüngt' oder 'nur organisch gedüngt' - bessere Nahrungsqualität?
In: Landwirtschaftsblatt Weser-Ems 136 (47): 67-70

H. Vetter, M. von Abercron, R. Bisschoff, W. Kampe, A. Klasink, K. Ranfft, 1987
Qualität pflanzlicher Nahrungsmittel - 'alternativ' und 'modern' im Vergleich, Teil III
In: AID-Schriftenreihe Verbraucherdienst, Nr. 3100

H. Vetter, R. Bisschoff, W. Kampe, A. Klasink, M. Lohse, K. Ranfft, 1987
Qualität pflanzlicher Nahrungsmittel - 'alternativ' und 'modern' im Vergleich, Teil I.
In: AID-Schriftenreihe Verbraucherdienst, Nr. 3092

H. Vetter, W. Kampe, K. Ranfft, 1983
Qualität pflanzlicher Nahrungsmittel. Ergebnisse dreijähriger Vergleichsuntersuchungen an Gemüse, Obst und Brot des modernen und alternativen Warenangebots. Verband Deutscher Landwirtschaftlicher Untersuchungs- und Forschungsanstalten. VDLUFA-Schriftenreihe Heft 7. Darmstadt, 1983

H. Vetter, A. Klasink, R. Scheu, 1984
Vergleichende Qualitätsuntersuchungen von Erzeugnissen aus modernem und alternaativem Angebot. Ergebnisse dreijähriger Untersuchungen - Wertgebende Inhaltstoffe.
In: Landwirtschaftliche Forschung 36. Sonderheft 40: 166-173

S. Vink, 1997
Prof.Dr.Jan Koeman; Gezond in een vervuild land
In: Wagenings Alumniblad 26-6-1997, vierdejaargang nr. 3

J. Visser, H. Slager, 1974
Invloed van stikstofbemesting op opbrengst, vruchtkwaliteit en smaak bij appels, 1,2,3.
In: De Fruitteelt 64,41: 1039-1043; 42: 1056-1059; 43: 1074-1078

B.J. Vlieg-Boerstra, 1993
Voedingskundige argumenten voor dieetinterventie
In: M. Stasse-Wolthuis en A.C.W. Geerts - van der Wey: Voedselovergevoeligheid en gedragsproblemen: tussen wetenschap en praktijk.
St. Voeding Nl Den Haag, Bohn Stafleu Van Loghum, Houten Zaventhum p31-43

Voedingsraad, 1988
Aanbevolen hoeveelheden energie en (essentiële) voedingsstoffen. Herziening en uitbreiding
Den Haag,

F. Vogel, 1939
Zur Bestimmung der Haltbarkeit bei Gemüse
In: Vorratspflege Lebensmittelforschung 2: 353-360

I. Vogel, 1981
Rückstandsuntersuchungen.
Jahresbericht 1980 des Kantonalen Labors Genf

C. Vogl, J. Hess, 1996
Ein Land stellt um!? Entwicklungen und Perspektiven des Biolandbaus in Osterreich.
In: Oekologie und Landbau 24 1996) 1: 27-32

H. Vogtmann, 1971
Der Einfluß von Art und Menge des Futterfettes auf die Verwertung von Canthaxathin sowie der Vitamine A und E durch die Leghenne
Universität Zürich

H. Vogtmann, 1979
Zum Beitrag: Konventioneller und alternativer Landbau - Vergleichende Untersuchungen über die Qualität der Ernteprodukte.
In: Stiftung Okologischer Landbau (eds.): Der ökologische Landbau: eine Realität. Selbstdarstellung und Richtigstellung. Alternative Konzepte 30. Verlag C.F. Müller, Karlsruhe: 70-103

H. Vogtmann, 1980
Quality of agricultural produce originating from different systems of cultivation.
Translation of a paper published in German

H. Vogtmann, 1981
The quality of plant foods
In: The Ecologist, vol. 11, No. 4 Jul/Aug

H. Vogtmann, 1985
Qualität und Quantität - Ein Widersprucht in sich?
In: H. Vogtmann (ed.): Okologischer Landbau, Landwirtschaft mit Zukunft. Pro Natur Verlag, Stuttgart und Eden Stiftung Bad Soden: 31-53

H. Vogtmann, 1985-II
Research on organic farming in Europe
In: Journal of the Agricultural Society, University of Wales, Aberystwyth 66: 3-45

Vogtmann H., 1986
From healthy soil to healthy food: an analysis of the quality of food produced under contrasting agricultural systems
In: Annual Conference of the McCarrison Society of Scotland, Dundee

H. Vogtmann, 1988
Organic foods: an analysis of consumers attitudes in West Germany
In: Proceedings of the 6th IFOAM Conference

H. Vogtmann, 1990
New approaches to the detemination of food quality.
In: Food quality; Concepts and methodology. Proceedings of the colloqium - Elm Farm Research Centre 24-25 Februari 1989: 44-49

H. Vogtmann, F. Augstburger, R. Klay, 1978
Fütterung von Hühnern in Auslaufhaltung mit Legehennenmehl aus hofeigener, biologischer Produktion.
Sonderdruck 'Lebendige Erde', Heft 4: 1-8

H. Vogtmann, Biederman, 1984?
The nitrate story, no end in sight
Newbury: Elm Farm Research Centre

H. Vogtmann, P. von Fragstein, 1983
Qualitätsbeschreibung bei Lebensmitteln aus alternativer Sicht.
In: Landwirtschaftliche Forschung. Sonderheft 40: 155-165

H. Vogtmann, N. Kaeppel, P. von Fragstein, 1987
Nitrat- und Vitamin-C-Gehalt bei verschiedenen Sorten von Kopfsalat und unterschiedlicher Düngung.
In: Ernahrungs-Umschau 34 (1): 12-16

H. Vogtmann, K. Matthies, B. Kehres, A. Meier-Ploeger, 1993
Enhanced food quality: effects of composts on the quality of plant foods
In: Compost Science and Utilization 1993 1:82-100

H. Vogtmann, A.T. Temperli, U. Kunsch, M. Eichenberger, P. Ott, 1984
Accumulation of nitrates in leafy vegetables grown under contrasting agricultural systems.
In: Biological Horticulture Agriculture 1984 2: 51-68

Vogtmann et al., 1986
The importance of biological agriculture in a world of diminishing resources - Proceedings of the 5th IFOAM international scientist conference at the University of Kassel (Germany)
Verlagsgruppe Weiland, Happ, Burkhard, Witzenhausen.

J. de Vries, 1996
Beyond health status. Construction and validation of the Dutch WHO Quality of life assessment instrument.
Dissertatie Katholieke Universiteit Brabant p21-90

K. Vroonen, 1995
Voeding en milieu: een literatuur en consumenten onderzoek

L.P.L. van de Vijver, 1997
Rol oxidatie en antioxidanten bij atheroscleros niet evident; Patiënt-controleonderzoek naar LDL-oxidatiehypothese
In Voeding: December 1997, Jg. 58, 12: 15-17

S. de Waart, 1997
Concept Onderzoeksvoorstel pilot-study
Bolk Instituut, Driebergen

S. de Waart, 1997-II
Concept Onderzoeksvoorstel
Bolk Instituut, Driebergen

S. de Waart, 1997-III
Studiegroep onderzoek bij risicogroepen
Louis Bolk Instituut, Driebergen

S. de Waart, 21 november 1997-IV
Onderzoeksvoorstellen naar aanleiding van haalbaarheidsstudie
Louis Bolk Instituut

K. Wacholder, K. Nehring, 1938
Uber den Vitamin C-Gehalt verschiedener Kartoffelsorten und seine Abhängigkeit von der Düngung.
In: Bodenkunde und Pflanzenernährung 9/10: 808-724

K. Wacholder, K. Nehring, 1940
Uber den Einfluß von Düngung und Boden auf den Vitamin C-Gehalt verschiedener Kartoffelsorten. 2. Mitt.
In: Bodenkunde und Pflanzenernährung 16: 245-260

R. Walker, 1995
Toxicological risks mediated by food
In: A.F.M. Kardinaal, M.R.H. Löwik, D.G. VanderHey (red.): Dietary exposure to contaminants and additives; risk assessment in Europ (conference)
TNO Zeist. p13-26

H. Walligora, 1992
Boom bei Bio - Immer mehr Deutsche lassen sich Gesundheit und Natur etwas kosten
In: Grünstift (1): 34-36

H. te Walvaart, 1992
Duits onderzoek naar biologische groenteteelt
In: Ekoland nr 4 - 1992

H. te Walvaart, 1997-I
Nieuwe activiteiten moeten product meerwaarde geven
In: Ekoland 3 - 1997

H. te Walvaart, 1997-II
Meer samenwerking, specialisatie en strakkere formule-ontwikkeling; branche-onderzoek natuurvoedings- en reformbranche
In: Ekoland 3 - 1997

V. Walz, 1996
The p-value as a holistic quality-parameter for food experiments
Abstracts of 11th IFOAM international scientific conference, Copenhagen: 71

M. Wandel, A. Buggen, 1997
Environmental concern in consumer evaluation of food quality
In: Food Quality and Preference 1997 8: 19-26

Wannee-Immerzeel, 1991
Alternatieve voedingsgids; het belang van goede voeding bij het voorkomen van ziekten, en het bevorderen van ons afweersysteem
Kampen: La Riviere en Voorhoeve

P.R. Warman et al., 1994
Vitamin and mineral content of four organic and conventionally grown vegetables.
Abstract in: Canadian Journal Plant Science: 75: 360

P.R. Warman & K.A. Havard, 1997
Yield, vitamin and mineral contents of organically and conventionally grown carrots and cabbage.
In: Agriculture ecosystems and Environment 61 (2-3): 155-162

F.A. v. Wassenhoven, P.J. Dirinck, N.M. Schamp, G.A. Vulsteke, 1990
Effect of nitrogen fertilizers on celery volatiles
In: Journal of Agricultural and Food Chemistry 38: 220-226

E.A.K. Wauters, M. Panis, E. Carbasius Weber en D. v.d. Hurk, 1993
Dokter, mijn kind heeft last van kleurstoffen
In: M. Stasse-Wolthuis en A.C.W. Geerts - van der Wey: Voedselovergevoeligheid en gedragsproblemen: tussen wetenschap en praktijk.
St. Voeding Nl Den Haag, Bohn Stafleu Van Loghum, Houten Zaventhum, p50-58

N.E. Weber, 1980
Persistent residues: interface with regulary decisions
Journal Environmental Path. and Toxicology 3: 35-43

N.E. Weber, 1982
Bioavailability of bound residues
In: Toxocology European Research. IV: 271-275

C. Weber, W. Balzer, 1991
Pestizide in Nahrungsmitteln: Gesonders gefährlich für Kinder
In: SOL-Sonderausgabe Nr. 32

A. Wedler, 1977
Ergebnisse eines langjährigen Anbauversuches in Geisenheim.
In: J.F. Diehl, A. Wedler: Konventioneller und alternativer landbau. Vergleichende Untersuchungen über die Qualität der Ernteprodukte.
In: Bericht der Bundesforschungsanstalt für Ernährung 1977/1 Karlsruhe: 163-210

A. Wedler, 1978
Ergebnisse eines langjährigen Anbauversuches in Geisenheim.
In: M. Dambroth et al. (eds): Alternativen im Landbau. Statusbericht aus dem Forschungsbereich des Bundesministeriums für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten. Landwirtschaftsverlag GmbH, Münster-Hiltrup, 1978; Heft 206

A. Wedler, 1982
Pflanzenernahrung und Nahrungsqualität von Hackfrüchten und Gemüse.
In: Schriftenreihe des Bundesministeriums für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten, Reihe A: Angewandte Wissenschaft, Heft 263. Landwirtschaftsverlag, Münster-Hiltrop: 193-206

A. Wedler, 1985
Einfluß der Düngung auf die Qualität von Gemüse
In: Deutscher Gartenbau 13: 642-644

A. Wedler, 1987
Erfahrungen aus biologisch-dynamischen Anbauversuchen und Qualitätsuntersuchungen in der Versuchsanstalt Auweiler - Untersuchungen von Inhaltstoffen in Gemüse.
In: Biologisch-dynamischer Land- und Gartenbau. Forschung und Beratung, Reihe C, Nr. 44: 291-304

A. Wedler, 1991
Einfluß des Anbaus.
In: Alternativ erzeugte lebensmittel. AID-Schriftenreihe Verbraucherdienst, Nr. 3179

H. Wendt et al., 1938
Uber Ernährungsversuche mit verschieden gedüngten Gemüsen
In: Die Ernährung 3,3: 53-69

H. Wendt, 1943
Uber einen langjährigen Ernährungsversuch am Menschen mit verschieden gedüngten Gemüsen und Kartoffeln.
In: Die Ernährung 8 (12): 281-295

Werkgroep Verbreding Voedingsvoorlichting, 1994
Nota verbreding voedingsvoorlichting - Terreinverkenning duurzaamheid en voedingsvoorlichting
Werkgroep verbreding voedingsvoorlichting, Den Haag

H. Werner (eds.), 19??
Characterization of organic milk.
In: Forsogsrapport Nr. 41, Danish Government Research Institute for Dairy Industry, Hillerod.

WHO, 1981
The role of the health sector in food and nutrition

WHO, 1990
Environment and health

WHO, 1990-II
Diet, nutrition, and the prevention of chronic diseases; report of a studygroup
WHO technical report series no. 797 Geneva

WHO- Europe, 1990
Food and nutrtion policy in Europe

H.J. Wiebe, U. Behr, 1987
Nitratverteilung in wichtigen Gemüsearten.
In: AID-Verbraucherdienst 32 (7): 135-138

E. Wilberg, 1972
Uber die Qualität von Spinat aus 'biologischem Anbau'.
In: Landwirtschaftliche Forschung 25: 167-169

P.R. Wiepkema, 1995
Inleiding in de ethologie
collegedictaat, LUW Wageningen

J.L. Wilkins, V.N. Hillers, 1994
Influences of pesticide residue and environmental concerns on organic food preference among food cooperative members and non-members in Washington state.
In: Journal-nutrition-education. Ontario: Decker Periodicals Inc. Jan/Feb 1994. v. 26 (1) p. 26-33

M.I. Willems, 1995
Workshop II: evaluation of health risks from natural and anthropogenic chemicals in food
In: A.F.M. Kardinaal, M.R.H. Löwik en D.G. van der Heij (red.): Dietary exposure to contaminants and additives: risk assessment in Europe (conference) TNO, Zeist, pg 85-87

M. Winter, 1990
Organic food not more nutritious
In: News-views. Belmont N.Y.: Cooperative extension association of allegany count. Sept 1990. v. 75(9): 13

R. Wisse, 1997
Listen to the voice of winterwheat
Scriptie Ecologische Landbouw, Wageningen

E. Wistinghausen, 1973
Vergleichende Ertrags und Qualitätsuntersuchungen.
In: Lebendige Erde, 1: 3-11

E. von Wistinghausen, 1979
Was ist Qualität? Wie entsteht sie und wie ist sie nachzuweisen? Versuche zur Qualitätsfindung im Feldgemüsebau.
Verlag Lebendige Erde, Darmstadt

E. von Wistinghausen, 1979-II
Untersuchungen zur Qalitätsfindung am Beispiel der Möhren im Feldversuch
In: Elemente der Naturwissenschaft, Band 30: 1-11

E. von Wistinghausen, 1981
Qualitätsbeurteilung landwirtschaftlicher Produkte
In: H. von Staa, J. Willi (eds.) Okologische Landwirtschaft Schriftenreihe 'Grünes Forum'. Wagner'sche Universitätsbuchhandlund, Innbruck: 177-184

K. Woese, et al. 1995
Okologisch und konventionell erzeugte Lebenmittel im Vergleich; eine Literaturstudie. Teil I.
Bundesinstitut für gesundheitlichen Verbraucherschutz und Veterinärmedizin, Berlin

K. Woese, et al. 1995
Okologisch und konventionell erzeugte Lebensmittel im Vergleich; eine Literaturstudie. Teil II.
Bundesinstitut für gesundheitlichen Verbraucherschutz und Veterinärmedizin, Berlin

J.L. Wolfson, G. Shearer, 1981
Amino acid composition of grain protein of maize grown with and without pesticides and standard commercial fertilizers.
In: Agronomy J. 1981 75: 611-613

F. Workneh & A.H.C. van Bruggen, 1994
Microbial density, composition, and diversity in organically and conventionally managed rhizosphere soil in relation to supression of corky root of tomatos
In. Applied Soil Ecology. 1: 219-230

F. Workneh & A.H.C. van Bruggen, 1994-II
Microbial density, composition, and diversity in organically and conventionally managed rhizosphere soil in relation to suppression of corky root of tomatoes.
In: Applied Soil Ecology 1: 219-230

F. Workney, A.H.C. van Bruggen, L.E. Drinkwater, C. Shennan, 1993
Variables associated with corky root and Phytophtora root rot of tomatoes in organic and conventional farms
In: Phytopathology 83: 581-589

J. Wright, 1997
The relationship between quality of food and the production systems used to raise it; 'optimum resource use for improved nutritional value of food - a new priority for agricultural research?'
Proposal for PhD research project

Ministerie van WVC, 1993
Voortgangsrapportage voedingsbeleid
WVC, Den Haag

R. vd Wetering, 19
Alternatieve voeding en voedingssystemen: bibliografie

R. van Wijk, 1997
Luminescentie
In: N.M. Brouwer, M.M.A. Duysens, W. Beekman, M.A.S. Huber & R. van Wijk: Voedingskwaliteit van biologische voedingsmiddelen: effecten van de bereidingswijze in de magnetron, op gas en inductiekookplaat. Rapport Wetenschapswinkel nr. 141 LUW Wageningen p 81-95

J.C. Zadocs, 1984
Desease and pest shifts in modern wheat cultivation
In: E.J. Gallagher (eds): Cereal production. Butterworths, London: 215-225

Zenz, 1982
Zur Geschmacksqualität 'biologisch' bzw. konventionell erzeugter Kartoffeln.
In: Der Kartoffelbau 1982 33: 351-352

G. Zimmermann, 1991
Ertrags- und Qualitätseigenschaften von Weizen bei reduzierten Düngungs- und Pflanzenschutzaufwand.
In: Getreide, Mehl und Brot 45 (11): 323-327

K.L. Zimmerman, Borgstein, 1993
Strategisch marketingplan voor de afzet van biologische levensmiddelen: werken aan een groeimarkt.
LEI-DLO Mededeling 481, Den Haag

W. Zweers, 1995
Houdingen ten opzichte van de natuur.
In: Participeren aan de natuur; Ontwerp voor een ecologisering van het wereldbeeld pg 12-78
Utrecht, Jan van Arkel